



AKTUÁLNÍ PROBLÉMY SOUČASNÉHO MĚSTA 2

doc. Ing. arch. Vladimíra Šilhánková, Ph. D. (ed.)
© Vysoká škola regionálního rozvoje a Bankovní institut –
AMBIS Praha 2017

OBSAH

Editorial	3
Sklárna Rosice	4
Bc. Milan Adamča	
Sklárny Rapotín	13
Bc. Lucie Bartoníková	
Revitalizace bývalého fotbalového hřiště v obci Drahlín	20
Bc. Zdeněk Černožský, DiS.	
Objekt nedostavěné vojenské polikliniky v obci Luštěnice	29
Bc. Ján Ďačko	
Revitalizace vodních pramenů v okolí hory Říp pro podporu rozvoje mikroregionu Podřipsko	36
Bc. Milan Kaiser, DiS.	
Území stolové hory Vidoule	51
Bc. Bohumila Kozáková	
Armádní objekty v Táboře	57
Bc. Vladimír Mareš	
Sokolovna v Březnici	78
Bc. Simona Petrovicová	
Hotel „U Topolů“ v Davli	87
Bc. Martina Slancová	
Šlechtova restaurace ve Stromovce	95
Bc. Monika Srbová	
Obnova Císařských lázní v Karlových Varech	103
Bc. Antonín Záschke	
Prádelna v městské části Kvíček, Slaný	112
Bc. Vlasta Hanzlíková	
Dominikánský dvůr v Braníku	120
Bc. Denisa Lojdová	
Areál Škody Ostrov	127
Bc. Jiří Preisler, DiS.	
Zámek Brnky	141
Bc. Kateřina Vůjtekchová	
Vrch Kapitol v Michli	152
Bc. Jana Pokorná	

Foto na titulní straně: Vladimír Mareš

EDITORIAL

Vážení čtenáři,

publikace, která se Vám dostává do rukou, vznikla na Vysoké škole regionálního rozvoje a Bankovním institutu – AMBIS v rámci naší snahy maximálně propojovat teoretickou výuku s praxí a práci se studenty zaměřovat tak, aby tito získávali teoretické vědomosti, ale i praktické zkušenosti a dovednosti. V rámci magisterského studijního oboru Management rozvoje měst a regionů tak v předmětu Politika územního rozvoje vznikl v letním semestru akademického roku 2016/17 již druhý soubor seminárních prací zaměřených na aktuální rozvojové problémy našich sídel. Studenti se věnovali mapování nevyužitých území a objektů – brownfields, regeneraci panelových sídlišť, stavu veřejných prostorů i problémům spojeným se suburbanizací. Řada z nich se ale nezastavila jen u popisu stávajícího stavu, ale v duchu studovaného oboru a jejich uplatnění nabývaných poznatků v praxi tak řada ze studentů rovněž vytvořila ideové návrhy řešení popisovaných problémů. Vznikl tak soubor tematicky ucelených prací, který přináší neotřelé nápady a návrhy, jak vybrané problémy v nejrozmanitějších koutech naší vlasti řešit. Protože jsme přesvědčeni, že vybrané práce mohou být zajímavou inspirací, rozhodli jsme se s Vámi podělit o 16 nejlepších prací formou této publikace.

Za akademické pracovníky Vysoké školy regionálního rozvoje a Bankovního institutu - AMBIS Vám přeji inspirativní čtení.

doc. Ing. arch. Vladimíra Šilhánková, Ph.D.

V Praze v prosinci 2017

SKLÁRNA ROSICE

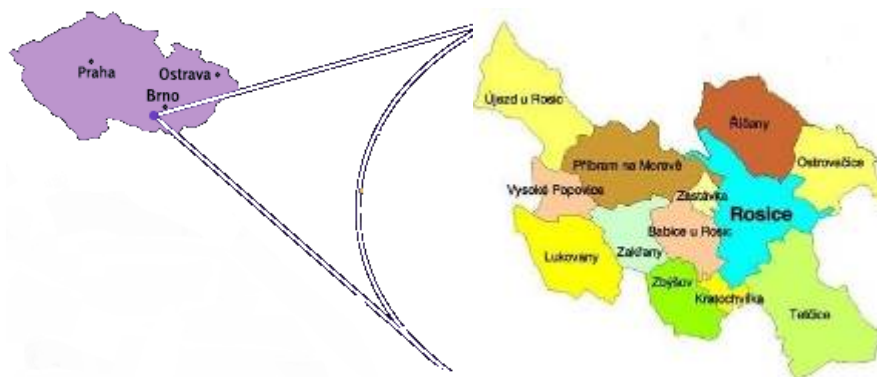
Bc. Milan Adamča

Rosicko a jeho sklárna

Areál bývalé sklárny se nachází v městě Rosice, které leží 20 km západně od Brna ve zvlněném výběžku Českomoravské vrchoviny v Boskovické brázdě a nachází se v nadmořské výšce 338 m. Počet obyvatel překročil v roce 2015 hranici 6 000 osob, na rozloze 1274 ha.

Rychlé propojení zdejšího regionu s Prahou a Brnem je umožněno prostřednictvím tří dálničních exitů D1 (Devět křížů, Ostrovačice a Kývalka). Samotné Rosice protínají silnice I. třídy č. 23 vedoucí z Brna do Třebíče a železniční trať Brno-Jihlava. Historicky je město Rosice přirozenou spádovou obcí pro široké okolí, proto patří od roku 2003 mezi obce s rozšířenou působností a vykonává správu v obvodu, do kterého je zahrnuto celkem 23 okolních obcí.

Obrázek 1 Geografické vymezení Rosic



Zdroj: Česká geologická služba

Vybraná lokalita je ve směru od Brna dostupná po D1, z exitu do obce Rosice, ve vzdálenosti 5 km. Dále je možno z tohoto směru využít komunikaci R52 ve vzdálenosti 17 km, dále přes I/23 ve vzdálenosti 1,2 km. Využitím železniční dopravy, po trati č. 240 Brno-Jihlava, se zastávkou v Rosicích. Areál se nachází přímo vedle železniční tratě, necelý 1 km od nádraží. Z letiště Brno-Tuřany se jedná o vzdálenost 23 km.

Obrázek 2 Poloha rosické sklárny



Zdroj: Mapy.cz

Z historie

Záměr výstavby sklárny, jako průmyslového podniku s pracovními možnostmi pro rosické občany, byl realizován koncem roku 1920. Byla zvolena lokalita v blízkosti železniční tratě, právě kvůli rozvoji železniční dopravy v těchto letech. V průběhu výstavby byl také splněn její druhotný záměr, a sice vytvořením zázemí pro budoucí zaměstnance. Byly postaveny i obytné domky, které byly součástí nově vzniklého sklářského komplexu.

Obrázek 3 Stavba sklárny 1920-1921



Zdroj: Kulturní informační centrum Rosice

Začátky ovšem nebyly nijak lehké, aneb jak je z dané doby písemně zachyceno:

„Velikým a trvalým průmyslovým oživením Rosic měla se stát sklárna, kterou zde v min. roce s kvapem započalo stavět konsorcium z osob blízkých sklářské výrobě v Brně. Správcem konsorcia pro zařizování sklárny byl jmenován Aug. Pajdal, úředník fy Škarda (sklářství). Sklárně i se 4 obytnými domy o 8 bytech pro zaměstnance sklárny, prováděl stavitel V. Stolejda, který si přivedl laciné síly ze Šumavy. Ubytování byli jednak jako podnájemníci v okolních barácích u sklárny, jednak jako podnájemníci v okolních domech. Sklárna byla postavena na pozemcích odkoupených od 6 pendrovských¹ rolníků. Odkoupili také ke sklárně přiléhající nově postavený domek L. Vechety.

Do konce roku byla sklárna i s obytnými budovami, až na menší nedodělky hotova a konaly se také již první sklářské tavby. Prvními odborníky zde byli hutmistr Denk, tavič skla Strohmajer, modelář Sekot. Jeho manželka vedla kantýnu sklárny v patrovém domě u potoka, kde je již obsazeno několik svobodáren pro mladší dělníky. Rosické sklárny, akc. spol. byly zřízeny na základě stanov schválených 4. 2. t. r. členy představenstva jsou Kamillo Busch, továrník v Brně, J. Dostal ředitel v Olomouci, Emil Kurt, ředitel v Brně, Dr. Artur Feldman, advokát v Brně a Zikmund Majer, obchodník v Brně. Akciový kapitál činí 5 milionů Kč, rozdělený na 25 tisíc akcií po 200 Kč. Část z nich zakoupili také spekulující občané

¹ Osada Pendrov (Pendorf, německy) - k Rosicím připojena v r. 1880. Do té doby byla vedená jako samostatná osada. První zmínka o ní pochází z roku 1369.

v Rosicích. Sklárna byla postavena za předpokladu, že pro výrobu bude možno použít uhlí z blízkých dolů. Ukázalo se však, že tento předpoklad byl mylný, neboť rosické uhlí nemá potřebnou kvalitu pro náročné tavby. Dovozem uhlí z Dubňan a z Mostu se výroba neúměrně zdražila, zvláště, když ještě nebyla do sklárny vybudována vlečka a bylo nutno uhlí překládat na povozy. Akciový kapitál nestačil ani na vybudování sklárny. Společnost vydala nové akcie a započala pracovat s drahým bankovním a později i soukromým úvěrem. Tak na výpůjčku asi 800.000 Kč při 8%ním zúrokování ručil svým majetkem továrník Busch.

Na počátku roku bylo ve sklárně již připraveno přes 50 dělníků a úředníků. Provoz započal 15. ledna. Většina výroby šla v počátku do odpadu. Brzo také následkem hospodářské krise octla se sklárna již v polovině roku ve finančních nesnázích, byla nucena omezovat výrobu, zadržovala zaměstnancům část mzdy a počala je propouštět, pokud již z tohoto špatně prosperujícího podniku neodešli sami.

Celý podnik skončil neslavně tím, že již v prosinci sklárna zastavila výrobu a musela požádat o vyrovnání. Dělníci, sehnání sem ze všech koutů republiky a také z Polska a Rakouska, octli se bez zaměstnání. V první době žili z doplatků zadržené mzdy, které museli být přednostně vyrovnány a pak se chytali práce i nekvalifikované.“ (Anon., 1922, s. 325-327)

Oficiální datum otevření sklárny je uváděno 1. března 1921, vše pod vedením akciové společnosti Rosické sklárny v Brně – Rossitzer Glasshüttenwerke A. G. in Brünn. Z dutého skla se zde vyráběly broušené nádoby na cukr, láhve na víno, medovky, okurkáče, z lisovaného skla pak například vázy, popelníky a mísy. V polovině září 1921 pracovalo v závodě 77 zaměstnanců. 7. listopadu téhož roku byla uskutečněna poslední tavba a provoz sklárny byl v důsledku obchodní krize zastaven.

Obrázek 4 Areál sklárny, r. 1929



Zdroj: Koda – komínová databáze

Ke 2. znovuoobnovení výroby došlo v roce 1928, kdy továrnu za 800 000 Kč koupil Václav Hrdina z Chlumu u Třeboně. Podařilo se vytvořit edici exportních výrobků, které byly vyváženy do Anglie, Itálie nebo Švýcarska. Podnik měl v této době 200 zaměstnanců a dosáhl pravděpodobně nejvyššího stupně rozvoje. Byly vystavěny nové kanceláře, vzorkovna, vrátnice i nákladní železniční vlečka z rosického nádraží. Provoz byl však 25. listopadu 1931 zastaven kvůli celosvětové hospodářské krizi.

Dalším mezníkem byl rok 1934, kdy se podnik pokusilo rozběhnout Družstvo sklářů. Kvůli finančním potížím, však muselo podnik po krátké činnosti prodat novému majiteli Bedřichovi Vrtalovi. Ten dosáhl úspěchu, novým způsobem výroby lisovaných produktů, které se od roku 1936 exportovaly do řady států včetně USA, Kanady, Austrálie i Afriky.

V dalším pramenu je písemně zachyceno období předválečné a válečné: „V roce 1938 se začaly projevovat příznaky druhé světové války. V době protektorátu se vyráběl pouze tzv. válečný sortiment. 140 zaměstnanců bylo převedeno do jiných závodů na přeškolení. Vojenské operace na konci války se podniku nijak vážně nedotkly a ve sklárně se od konce května 1945 opět pracovalo.“ (KIC, 2006)

Nastalo nové období rozvoje podniku a v roce 1950 zde pracovalo 332 dělníků. Rostla technická úroveň opracování a balení výrobků. Rosický závod se soustředil na výrobu lisovací technikou na ručních pákových lisech.

Obrázek 5 Sklárna v 50. letech 20. století



Zdroj: Koda – komínová databáze

Nejvýznamnější osobností, která byla spjata se zdejší sklárnou, byl průmyslový designér skla a výtvarník Jiří Brabec (*1933 - †2005), ve spojitosti s jeho poctivou prací můžeme citovat:

„Jeho tvorbou vzniklo mnoho unikátních výrobků. Málokdo však ví, že mezi nimi byly i českými pivaři důvěrně známé hospodské püllitry. V roce 1965, kdy byl závod v Rosicích u Brna vyčleněn ze skláren Moravia a stal se součástí oborového podniku Sklo Union Teplice, přestěhoval se Jiří Brabec do Rosic, kde pracoval jako sklářský výtvarník lisovaného užitkového skla až do odchodu do důchodu. Po důkladném proniknutí do zákonitostí lisovací techniky, zvláště výroby na automatu, se Jiří Brabec začíná prosazovat jako výrazný autor v této oblasti. Jiří Brabec se dokázal prosadit v kolektivu výtvarníků tvořících pro Sklo Union

Teplice, kam patřili v té době Adolf Matura, František Pečený, Rudolf Jurníkl, Vratislav Šotola, Pavel Pánek a Václav Zajíc. Ti všichni byli zárukou vysoké výtvarné kvality tohoto druhu výroby a jejich realizace získaly řadu ocenění na významných soutěžích a výstavách v tuzemsku i zahraničí.“ (Pánková, 2013)

Pravidelná výroba skla probíhala prakticky až do přelomového roku 1989, kdy se majitelem stala společnost Crystalex. V následujících letech docházelo k postupnému snižování produkce i počtu zaměstnanců a provoz rosické sklárny byl v roce 1996 definitivně ukončen.

Obrázek 6 Výrobky z návrhů Jiřího Brabce



Zdroj: Teplický deník.cz

Současnost brownfieldu

Firma Crystalex byla vlastníkem areálu, od ukončení výroby v roce 1996, až do roku 2005. Téměř v desetiletém období nebyl komplex udržován a zanechalo to na něm trvalé stopy chátrání. Městu Rosice se areál podařilo odkoupit až v roce 2005, se záměrem obnovit tuto část města jako průmyslovou oblast.

Celková rozloha areálu činí v současné době 17 219 m² (1,72 ha), z čehož je 48 % plochy zastavěno a nachází se zde 14 objektů. Areál je využit z cca 10 %.

Obrázek 7 Jeden ze současných pohledů na areál



Zdroj: Google maps

Objekty jsou v různém technickém stavu, cca 10-20 % bude nutno odstranit, některé jsou částečně rekonstruovány. Část areálu je pronajata pro Rosické technické služby, které je využívají jako skladovací prostory. Areál je udržován, ne však podle představ radnice. Nacházejí se zde skládky nepotřebného materiálu, zejména dřeva a betonu. V roce 2014 projevila zájem o část ploch a budov firma Barko, s.r.o., která vykupuje kovošrot a druhotné suroviny. Areál je z tohoto důvodu střežen.

Obrázek 8 Průčelí hlavní budovy



Zdroj: Google. obrázky

Obrázek 9 Stav bývalé výrobní haly



Zdroj: Brownfieldy

Diskuse

Tento brownfield středně rozsáhlé velikosti, který je umístěn v okrajové části města, je autorem považován za velkou zátěž. Ekonomické hledisko nabízí několik otázek. Kolik to stálo město finančně? Odhad je velice těžký. Náklady na údržbu areálu od doby, kdy se městu podařilo vyrovnat majetkové poměry se zaniklou firmou Crystalex a navrátit vlastnictví pozemků a objektů do pravomocí zastupitelstva města Rosic, jsou zcela neprůhledné. Autor však odhaduje, že pro město s počtem obyvatel 6 000 osob, částka nebude zanedbatelná.

Vyplatilo se městu získat areál zpět do vlastnictví? Z časového hlediska je zde patrná velká prodleva v úsilí města se s tímto brownfieldem vypořádat. Od roku 1996, kdy sklárna zavřela provoz, do roku 2005, kdy se město zmohlo na odkup, až do roku 2014, kdy jako první soukromý investor zareagovala na využití areálu firma Barko, s.r.o. To je celkem 18 let. Nakonec však autor považuje to, že se městu podařilo brownfield získat zpět do svého vlastnictví a mít řízení procesů s jeho dalším vývojem pod kontrolou, za pozitivum.

Z hlediska ekologického, nebyly v žádných zdrojích objeveny poznatky o odstraňování ekologických zátěží při téměř 90leté historii výroby skla nebo o nutnosti jakýchkoliv sanací, v této lokalitě. Kromě již zmiňované suti a dřeva, je lokalita považována za prokázanou bez ekologické zátěže.

Z hlediska urbanistického, se jedná o typicky industriální stavbu, kde se její další potenciální využití nabízí v podobném duchu. Firma Barko s.r.o. je toho příkladem. Zabývá se výkupem druhotných surovin a provozuje kovošrot, což je pro stávající využití areálu ekonomické, minimalistické a pro město i částečně rentabilní řešení. Vzhledem k činnostem firmy jsou náklady na jakékoliv opravy budov minimální. Samotný vzhled budov a okolí se tolik řešit nemusí, protože se jedná o „špinavou“ a hlučnou práci, která do takovýchto areálů patří. Pro rosického občana je v této souvislosti jenom dobře, že je areál obehnaný vysokou zdí.

Z hlediska sociologického, tato stavba rozhodně není reprezentativní. Například pro cestující vlakem, z Brna nebo Jihlavy, se mezi prvními pohledy na město naskytne právě výhled na bývalou sklárnu. První dojem člověka o městě tak rapidně klesá. Mezi místními občany, zejména těmi, kteří jsou v místní lokalitě nazýváni „pendrováci“, vzbuzuje obavy další rozvoj firmy Barko, s.r.o. Zejména z narůstajícího hluku, prašnosti a nevzhledných hromad šrotu a kovu. Nadějí na lepší postup firmy by snad pro místní obyvatele mohla být myšlenka z rosického strategického plánu: „Nevyužívané areály, budovy či haly (tzv. brownfields) se v Rosicích postupně daří řešit. Areál bývalé sklárny (v jižní části města Rosice) o výměře cca 17,2 tis. m². Areál je ve vlastnictví firmy, která zde chce vybudovat recyklační linku na automobily.“ (GaREP, 2016, s. 30) Uvidíme, jak bude firma postupovat a jestli se od svého záměru neodkloní.

Návrh a závěr

Podle názoru autora, se tento brownfield nachází v jedné z klíčových částí města. Na kopci Trojice, nad bývalým komplexem sklárny se nachází dominanta města Rosice, kaple Nejsvětější Trojice.

Obrázek 10 Současný pohled z vrcholu Trojice



Zdroj: Mechové stránky, popisky doplněny autorem

Tato část je místními obyvateli hojně využívána k volnočasovým aktivitám a všechny přístupové cesty k této kapli vedou kolem tohoto brownfieldu. Nesoulad mezi barokním vzhledem kaple na vrcholu a industriálním „strašákem“ pod kopcem je paradoxně místně blízký, ale jak z laického, tak odborného pohledu velmi patrný.

Autor navrhuje využít areál v jižní části města, zcela jiným způsobem, než je tomu v současnosti a odblokovat tak záměr, vytvořit zde pouze industriální zónu. V této části Rosic, která byla dříve samostatnou obcí, zcela chybí základní prvky občanské vybavenosti. Ty jsou centralizovaně umístěny v jádru města nebo v jeho severní části, které se zejména pro pěší, nachází ve svažitém terénu a značné vzdálenosti.

Návrhem tedy je, vytvořit v novém areálu zónu č. 1, tzv. parkovací. Odstraněním budov, které jsou určeny k demolici, vytvořit dostatečnou parkovací plochu. Důvodem je nedostatek parkovacích míst v této lokalitě a tímto krokem by byl odstraněn problém parkování na cizích

pozemcích a travnatých plochách, které k tomu nejsou určeny. Dalším důvodem je blízkost nádraží. Občanům využívajícím vlak k přepravě do práce, školy nebo jiným účelům, bude zajištěno stálé a bezpečné místo k parkování jejich vozů, motorek nebo bicyklů.

Zóna č. 2, tzv. zóna bydlení. Vytipovat dvě budovy, které by svým stavebním pojetím vyhovovali k přestavbě a vytvoření nových bytů a vhodně je umístit. Důvodem je oživení lokality, o své stálé obyvatele a i to, že zájem o bytové jednotky v Rosicích neustále roste, jelikož blízkost Brna je zcela zřejmá.

Zóna č. 3, tzv. zóna obchodní. Zde by autor navrhoval umístit do vhodné větší budovy obchody, které by přednostně nabídl místním podnikatelským subjektům tak, aby vyhovovali zdejšímu poměru a nebyly předimenzované. Příkladem je blízký pekárenský podnik Penam, a.s., který by zde mohl provozovat pekárnu. Dále zde v současné době chybí potraviny se základním zbožím, řeznictví, prodejna s denním tiskem, ale i bankomat. Dalším návrhem je přesun jedné z lékáren nacházejících se na rosickém náměstí, kde jsou umístěny v současné době tři.

Zóna č. 4, tzv. zóna restaurační. Absolutně zanedbanou oblastí v celém městě je nabídka restauračních podniků. I vzhledem k blízkosti kaple Nejsvětější Trojice a lesoparku Obora se tento záměr k umístění vhodné vytipované restaurace přímo nabízí. Autor navrhuje umístit restauraci do hlavní budovy v areálu. Ta obklopuje komín, který by byl její dominantou. Původní zajímavý rezervoár na vodu by byl využit jako zajímavá vyhlídka pro návštěvníky. Restaurace by nesla odkaz sklářské minulosti a její interiér by byl vybaven v tomto duchu. Zde se nabízí i přemístění všech předmětů spojených se sklárnou z prostorů rosického zámku a jeho muzejní expozice, zpět na místo vzniku. Samozřejmostí je vybavení restaurace zázemím pro dětské návštěvníky, již od těch nejmenších, bezbariérovým přístupem a dostatečně velkým venkovním posezením.

Zóna č. 5, tzv. zóna sportovně-relaxační. Další zásadním nedostatkem ve zdejší části, je absence bezpečného dětského hřiště a volně přístupného víceúčelového sportovního hřiště. Tyto dva prvky by byly těžištěm této zóny, obklopeny vhodným druhem zeleně a travnatých ploch s dostatečným počtem laviček.

Pokud by byl autor podpořen dostatečnou politickou vůlí zastupitelů města a společenskou objednávkou dalších občanů lokality, zvolil by způsob financování projektu s účastí veřejného i soukromého sektoru, přístupem Public – Private – Partnership na místní úrovni. Oba sektory by vzájemně spolupracovali na společném cíli, tedy na vzniku nového funkčního areálu. Žádali by stát a strukturální fondy Evropské unie o dotace. Veřejný sektor by zabezpečoval a organizoval demolice, rekonstrukce a celkově by i financoval vzniklé nákladové mezery. Soukromý sektor by byl představován vybraným developerem. Areál by byl předán formou pronájmu soukromým podnikatelům.

Použité zdroje

BROWNFIELDY. *Fotodokumentace* [Stav bývalé výrobní haly] [online]. [cit. 2017-04-30]. Dostupné z: <http://www.brownfieldy-jmk.cz/detail/?id=3304>

ČESKÁ GEOLOGICKÁ SLUŽBA. *Mapy* [online]. 2017 [cit. 2017-04-24]. Dostupné z: <http://www.geology.cz/extranet/mapy/mapy-online/mapove-aplikace>

GAREP, spol. s r.o. společnost pro regionální ekonomické poradenství. Životní prostředí. *Strategický plán rozvoje města Rosice 2016–2025*. [online]. 22. 9. 2016 [cit. 2017-05-01]. Dostupné z: <https://www1.rosice.cz/strategicky-plan-rozvoje/d-13356/p1=1260>

GOOGLE MAPS [Pohled na bývalou sklárnu v Rosicích] [online]. 2017 [cit. 2017-04-28]. Dostupné z: <https://www.google.cz/maps/@49.180571,16.389021,3a,75y,90t/data=!3m8!1e2!3m6!1s104641782!2e1!3e10!6s%2F%2Fh4.googleusercontent.com%2Fproxy%2FQQxG4VZS-8FnZ9dW1AiFla4LGkJEfkjX9lejsmsPf7y2e-oUkmwr5dPXi0TgvULnXxuFj4AeS6Yo9p8L9NOOpPIKdd1-YE%3Dw203-h152-k-no!7i2816!8i2112>

GOOGLE. *Obrázky* [Průčelí hlavní budovy] [online]. 2017 [cit. 2017-04-30]. Dostupné z: https://www.google.cz/search?q=skl%C3%A1rna+rosice&source=lnms&tbm=isch&sa=X&ved=0ahUKEwiQwKPOis3TAhUHVywKHYRLCMsQ_AUIBygC&biw=1038&bih=452#imgrc=we62T9RzC_2pLM:&spf=220

KODA – KOMÍNOVÁ DATABÁZE. *Koda - fotogalerie* [pravděpodobně 50. léta] [online]. © 2008-2017 [cit. 2017-04-30]. Dostupné z: <http://koda.kominari.cz/?action=fotka&id=16158>

KULTURNÍ INFORMAČNÍ CENTRUM ROSICE (KIC). *Naučná stezka* [Bývalá sklárna] [online]. © 2011-2017 [cit. 2017-04-30]. Dostupné z: https://storage.cinemaware.eu/1006/264/Stezka/Rosickou_historii/05_sklarna.pdf

MAPY.CZ [online]. 2017 [cit. 2017-04-24]. Dostupné z: <https://mapy.cz/zakladni?x=16.3902798&y=49.1821055&z=14&source=coor&id=16.38955020904538%2C49.17775722539493&q=skl%C3%A1rna%20Rosice>

MECHOVÉ STRÁNKY. *Fotogalerie* [PPG04.jpg] [online]. © 2000-2017 [cit. 2017-05-20]. Dostupné z: <http://www.mechy.cz/PPG/050517/big/04.jpg>

MĚSTO ROSICE. *Památní kniha městyse Rosic 1889-1926* [online]. 2017. Dostupné z: <http://www.rosice.cz/kronika/kronika01/index.html>

PÁNKOVÁ, Eva. I hospodské pŕllitry byly dílem výtvarníka Jiřího Brabce. *Inflow: Teplický deník.cz* [online]. 18. 9. 2013, [cit. 2017-04-30]. Dostupné z: http://teplicky.denik.cz/zpravy_region/i-hospodske-pullitry-byly-dilem-vytvarnika-jiriho-brabce-20130918.html

TEPLICKÝ DENÍK.CZ. *I hospodské pŕllitry byly dílem výtvarníka Jiřího Brabce*. [ilustrační foto] [online]. 18. 9. 2013, [cit. 2017-04-30]. Dostupné z: <http://teplicky.denik.cz/galerie/foto.html?mm=dxdfdsdf&back=1248432005>

WIKIPEDIA. *Rosice (okres Brno-venkov)* [Rosice-bývalá sklárna] [online]. © 2002-2017 [cit. 2017-04-29]. Dostupné z: [https://cs.wikipedia.org/wiki/Rosice_\(okres_Brno-venkov\)#/media/File:Rosice-b%C3%BDval%C3%A1_skl%C3%A1rna.jpg](https://cs.wikipedia.org/wiki/Rosice_(okres_Brno-venkov)#/media/File:Rosice-b%C3%BDval%C3%A1_skl%C3%A1rna.jpg)

SKLÁRNY RAPOTÍN

Bc. Lucie Bartoníková

Historie skláren Rapotín

Sklářská výroba na severní Moravě sahá hluboko do historie. Její počátek datujeme od 16 století. V roce 1769 byla sklárna založena Karlem Seewaldem v Andělských žlebech pod Vřesovou studánkou. O 10 let později byla huť (tavící pec, sklářské dílny, kmenárny a stoupy na drcení křemene) přesunuta nedaleko od Kout nad Desnou do místa zvaného Anín. V Aníně ovšem prostory nedovolovaly rozšíření sklárny, proto se Lichtensteinové (nový majitelé panství) v roce 1829, rozhodli přeložit sklářskou huť do Velkých Losin.

Až do počátku 20. století hovoříme o sklárně ve Velkých Losínách z důvodu postavení na panství Lichtensteinů. V roce 1845 Lichtensteinové pronajímají sklárnu v Rapotíně Johanu Schrenkovi z Vrbna. V roce 1857 byla sklárna opět pronajata, tentokrát Josefu Schreiberovi, který byl vídeňský obchodník se sklem. Za jeho vedení se výroba podstatně nezměnila, vyrábělo se užité, ploché, bezbarvé a barevné sklo. V provozu byla i brusírna v zámeckém parku. V roce 1865 byla vytvořena obchodní společnost J. Schreiber a synovci se sídlem společnosti ve Vídni.

Obrázek 11 Část obce Rapotín, vlevo sklárny - obchodní společnost J. Schreiber a synovci



Zdroj: Rapotin.cz

Požár v roce 1871 způsobil vyhoření Karlovi hutě. Rozvoji podniku to ale spíše prospělo, za peníze získané od pojišťovny postavila huť novou a navíc byla provedena modernizace zařízení a pece přešly na plynové vytápění.

Roku 1880 Josef Schreiber ml. sklárnu od knížete Liechtensteina koupil a vybudoval další dvě hutní haly (Eduardovu a Josefovou). Podnik se přitom úspěšně účastnil i řady světových výstav, na nichž získal četná ocenění. V Londýně roku 1862 to byl diplom, v Paříži roku 1867 velká stříbrná medaile, v Moskvě roku 1872 zlatá medaile a ve Vídni roku 1873 čestný diplom.

V roce 1904 získává sklárna lepší spojení se světem a to napojením na železnici přes lokální přípojku z Petrova nad Desnou. V té době se zastavila výroba plochého skla a firma se zaměřuje spíše na výrobu osvětlovacího skla, kalíškoviny a lisu.

První světová válka způsobila omezení sklářské výroby pouze na skleněné díly k elektronkám, které sloužily rakousko-uherskému námořnictvu. Naštěstí se sklárně i ve válečných letech podařilo udržet provoz. Po válce ovšem nastaly problémy s odbytem výrobků a to díky silné konkurenci. Byla nutná modernizace zařízení, ke které došlo v roce 1927, kdy byla zakoupena elektrická vypalovací pec a dále byla provedena další drobná vylepšení. V roce 1945 došlo ke znárodnění sklárny v Rapotíně. O čtyři roky poté byl zřízen národní podnik Rapotínské sklárny a o deset let později byl podnik začleněn do národního podniku Osvětlovací sklo. Byla započata výroba ohýbaného osvětlovacího skla a v roce 1954 přistoupila ke stávající výrobě i výroba Petriho misek z plochého skla.

Obrázek 12 Výroba Petriho misek ve sklárně Rapotín



Zdroj: Archiv Františka Kašíka

K podstatnému rozvoji došlo v letech 1964-1968, kdy byl závod zcela zrekonstruován. Došlo nejen k modernizaci, ale také ke zvýšení výrobní kapacity. V roce 1972 byla zavedena automatická výroba osvětlovacího skla.

Obrázek 13 Letecký pohled na sklárnu v Rapotíně v polovině 90. let 20. století



Zdroj: Archiv Františka Kašíka

V roce 1992 byl podnik zprivatizován do soukromého vlastnictví a po dvou letech přetransformován na akciovou společnost Rapotínské sklárny, a.s. (Sklárny, 2008)

V roce 1997, zasáhly sklárny povodně. Povodňová situace v červenci 1997 byla způsobena vydatnými dlouhotrvajícími srážkami. Ve sklárně byly povodní nejvíce zasaženy budovy skladových prostor. Byly poničeny nejen hotové výrobky čekající na expedici, ale také polotovary a materiály potřebné k výrobě skla. Naštěstí statika budov zůstala nepoškozena. Nejvíce nákladů bylo vynaloženo na opravu elektrické pece. Voda poničila všechny elektrické kabely a bylo potřeba je nahradit novými. Povodeň také strhla železnici (i koleje vedoucí přímo do areálu skláren) ze Šumperka do Koutů nad Desnou. Železnice byla poničena tak silně, že ministerstvo dopravy rozhodlo o jejím zrušení. O její obnovení se zasloužilo vytvoření svazku obcí údolí Desné, který trať převzal a opravil. (EDPP, © 2010 – 2017)

Obrázek 14 Povodeň na řece Desné v Rapotíně - ulice Za Hutí u sklárny (rok 1992)



Zdroj: Rapotin.cz

Na přelomu let 2002 – 2003 získala firma nového vlastníka a nový název: RapoSkló, spol. s r.o (do dnešního dne fungují internetové stránky, na kterých můžeme vidět bývalou produkci, sortiment, možný pronájem budov v areálu - tyto budovy si bylo možné pronajmout již od 300Kč/m² na rok). (Sklárny, 2008)

Obrázek 15 Pronájem budov bývalého vlastníka skláren (RapoSkló spol. s r.o)



Zdroj: Sklarny.cz

V roce 2008 firma padla kvůli ekonomickým problémům a byl na ni vyhlášen konkurz. Majetek společnosti RapoSkló tvořil téměř sto tisíc metrů čtverečních pozemků a budov včetně strojů, zásob a ochranné známky. V roce 2009 (28. února) skončil v Rapotínském sklárně provoz definitivně a to k 180. výročí založení. (Rybičková, 2009)

Rapotínské sklárny patřily k významným zaměstnavatelům šumperského regionu, v době největší slávy zaměstnávaly až stovky zaměstnanců. Propuštění sklářů, měli nulovou šanci najít práci ve svém oboru. Jedinou šancí pro ně byla rekvalifikace.

Současnost skláren Rapotín

Od 6 října 2009 mají sklárny opět nového majitele, je jím nově založená společnost s ručením omezeným Redrace Development se sídlem v Brně. Do poslední chvíle nebyly známy záměry nového majitele. Obyvatelé obce i zaměstnanci doufali v obnovení sklářské výroby. Jak řekl místostarosta Rapotína Josef Mikulec: *„Kdyby nový majitel obnovil výrobu, bylo by to vítězství i pro obecní kasu. Velká část obyvatel sídlíště s obecními byty totiž pracovala právě ve sklárně. Teď jsou lidé bez práce a nemají na nájemné, řešíme to s nimi splátkovými kalendáři“*. (Rybičková, 2009)

V červenci v roce 2011 byl po dlouhých spekulacích konečně znám záměr nového majitele. A to výstavba bioplynové stanice. Místní obyvatelé, hlavně z blízkého okolí začaly sepisovat petici (Rybičková, 2011). Obec se vyjádřila takto: *„Je to v průmyslovém areálu a v souladu s územním plánem, námítky tedy nemáme za předpokladu, že budou dodrženy všechny podmínky dané zákonem,“*. I přes petici a nesouhlas místních obyvatel se v červnu 2015 začalo s výstavbou energetického centra, odpadové bioplynové stanice, které zpracovává druhotné suroviny biologického charakteru z komerční sféry (potravinářství, zemědělství) či prošlé potraviny (zelenina, ovoce, mléčné a pekárenské výrobky, mlékárenské výrobky atd.), případně suroviny zemědělského charakteru k výrobě bioplynu anaerobním procesem - fermentací.

Projekt byl vyčíslen celkem na 238 241 977 Kč a byl financován z vlastních zdrojů (28 926 926 Kč), bankovní úvěrem (94 978 551 Kč), úvěrem od akcionářů (10 342 500 Kč), byla zde poskytnutá také dotace prostřednictvím SFŽP (89 994 000 Kč), která byla řádně čerpána a v plné výši vyčerpana v souladu s podmínkami pro čerpání dotace do konce roku 2015. (Fainstav, 2016)

Obrázek 16 Výstavba bioplynové stanice v areálu skláren Rapotín



Zdroj: Fainstav.cz

Koncem března 2016, byla bioplynová stanice slavnostně otevřena. Díky ní, se Rapotín tak mohl opět dočkat zprovoznění nedalekého plaveckého školního bazénu, který byl dočasně odstaven kvůli vysokým nákladům na provoz. Obec má také předjednáno vybudování teplovodu a provádět zásobování nedalekého sídliště teplem.

Obrázek 17 Hotová bioplynová stanice v areálu skláren Rapotín



Zdroj: Bioconstruct.com

Redrace Development, která zde nechala vystavět bioplynovou stanici, některé objekty v areálu bývalých skláren pronajímá. Najdeme zde mimo již zmiňovanou bioplynovou stanici (IS ENVIRONMENT) ještě další tři podniky. Prvním z nich je KARDO GROUP a.s. Tato firma se zabývá výrobou obalů z vlnitých lepenek, vnitrostátní a mezinárodní kamionovou autodopravou. Další firmou v areálu je ROTOPLAST, jedná se o komplementaci plastových částí a jejich povrchovou úpravu. Dále se firma věnuje výrobě Petriho misek a laboratorního skla. DAMARUS je poslední firmou, která zde pronajímá prostory. Tato firma se zabývá zpracováním lepeného a tvrzeného bezpečnostního skla. Mimo firmy, které zde sídlí, zde najdeme také muzeum slavné výroby skla, které je po telefonické domluvě zpřístupněné veřejnosti. Budovy muzea (staré budovy skláren) jsou památkově chráněny.

Co se týče stavu budov v areálu, většina z nich je ve špatném technickém stavu. Oplocení areálu stále nese hesla bývalých skláren a polorozpadlé brány nese svědčí o tom, že by nový majitel měl zájem vynakládat své finanční prostředky na jakoukoli rekonstrukci. Areál se tak postupem času stává „ostudou“ obce Rapotín.

Obrázek 18 Současný stav budov



Zdroj: vlastní fotografie

Obrázek 19 Bývalý železniční vjezd



Zdroj: vlastní fotografie

Areál bývalých skláren se nachází na okraji obce Rapotín směrem na Velké Losiny, kolem skláren protéká řeka Desná, která byla v minulosti (v roce 1997) důvodem četných záplav (po záplavách bylo koryto řeky rozšířeno, aby k záplavám již nedocházelo). Prostory areálu, jsou, ale jinak velice lukrativní co se týče dobré dostupnosti a také okolnímu turismu. Areál se nachází kousek od železniční tratě, kde je vlaková i autobusová zastávka. Kolem areálu vede hlavní silnice, která spojuje obec Rapotín s obcí Velké Losiny, kde najdeme velký lázeňský komplex, který je každoročně vyhledáván velkým počtem turistů. V pěší dostupnosti, na dohled od areálu, se nachází také velké lákadlo pro turisty a to státní zámek Velké Losiny s rozlehlým parkem. Toto místo proslulo mimo jiné i nechvalně známými čarodějnickými procesy. Areál je v územním plánu obce zaznamenán jako plocha výrobně průmyslová.

Obrázek 20 Územní plán obce Rapotín (hlavní výkres)



Zdroj: Územní plán obce Rapotín

Závěrečné zhodnocení

Místní obyvatelé i vedení obce Rapotín, by si přálo, aby sklárny byly obnoveny a výroba skla se vrátila zpět. Sklárny Rapotín byly dříve velký pojem, kterým se obec mohla chlubit a být patřičně hrdá na kvalitní výrobky rozvážené do celého světa. Bohužel není v pravomoci občanů, ani vedení obce tak učinit. Areál bývalých skláren byl prodán za astronomickou částku firmě Redrace Development, která jediná byla ochotna tuto částku zaplatit. Redrace Development vlastní areál již 8let a žádné stavební úpravy, kromě vybudování nové biostanice nebyly provedeny. Jak se nový majitel, ale netají, koupil sklárny za účelem výstavby a budoucího rozšíření bioplynové stanice. Některé objekty, které jsou ještě stavebně zachovalé, pronajímá na různé účely.

Ze strany nového majitele by mohlo být řešením rozprodání některých nevyužívaných objektů. Dal by tak možnost ostatním podnikatelům, vylepšit nejen vzhled areálu, ale umožnil by vzniknout i novým pracovním příležitostem pro místní obyvatele obce.

Zastupitelé obce Rapotín, by měli zvážit možný pronájem, případně odkoupení některých budov a rozšířit tak nabídku volnočasových aktivit nejen pro občany obce, ale také pro turisty. Mohlo by se jednat například o rozšíření muzea slavné výroby skla. Muzeum by bylo vhodné

přes letní sezonu nechat otevřené každý den s pevnou otvírací dobou a ne jen po telefonické domluvě, jak je doposud. Rozšířit podvědomí občanů a turistů o muzeu vhodnou marketingovou strategii (např. vytvořením webových stránek), protože o stávajícím muzeu není na internetu ani v blízkosti areálu ani zmínka. Turisté ani obyvatelé obce, tak nemají možnost zjistit, že se zde muzeum vůbec nachází. K muzeu by se pak také dalo uvažovat o pronájmu (odkoupení) budovy vrátnice, která jak vidíme na obrázku č. 13, také jen chátrá. Zde by bylo vhodné vybudovat např. kavárnu s cukrárnou. V obci Rapotín se nic takového nenachází a zajisté by to ocenili nejen občané, především z blízkého sídliště, ale také turisté. Řešení podobného rázu by bylo nesporně několik. To ovšem pouze za předpokladu, že nový majitel firma Redrace Development, nebude zavírat oči před současným špatným technickým stavem budov a celého areálu a bude chtít být otevřena novým možnostem.

Použité zdroje

BIOKONSTRUCT. *Zařízení na fermentaci odpadu Rapotín (Česká republika) bylo uvedeno do provozu* [online] 2015 [cit. 2017-03-10]. Dostupné z: <http://www.cz.bioconstruct.com/einzel-tschechisch/news/abfallvergaerungsanlage-rapotin-tschechien-in-betrieb-genommen>

EDPP.CZ. *Povodňový plán obce* [online] © 2010 – 2017 [cit. 2017-03-10]. Dostupné z: https://www.edpp.cz/rap_prirozena-povoden

FAINSTAV.CZ. *Energetické centrum v obci Rapotíně* [online]. 2016 [cit. 2017-03-10]. Dostupné z: <http://www.fainstav.cz/energeticka-centra>

HOŠEK, Stanislav. *Rapotin.cz, založení firmy Josef Schreiber a synovci* [online] 2017 [cit. 2017-03-10]. Dostupné z: <http://www.rapotin.cz/informace-o-obci-2/historie/zalozeni-firmy-josef-schreiber-a-synovci-sklarna>

OTEVŘENÍ BIOPLYNOVÉ STANICE [online] 30.3.2016.. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=FXyCRlgIDk8>

RYBIČKOVÁ, Stanislava. *Denik.cz, Rapotínskou sklárnu se přeci jen podařilo prodat* [online]. 2009 [cit. 2017-03-10]. Dostupné z: <http://www.denik.cz/ekonomika/rapotinskou-sklarnu-uz-prevzal-novy-majitel.html>

RYBIČKOVÁ, Stanislava. *Denik.cz, sklárny má oživit biostanice* [online]. 2011 [cit. 2017-03-10]. Dostupné z: http://sumpersky.denik.cz/zpravy_region/sklarny-ma-ozivit-biostanice-petice-je-proti.html

RYBIČKOVÁ, Stanislava. *Denik.cz, sklárna v Rapotíně skončila* [online] 2009 [cit. 2017-03-10]. Dostupné z: http://sumpersky.denik.cz/zpravy_region/sklarny-ma-ozivit-biostanice-petice-je-proti.html

SKLÁRNY. CZ. *Historie skláren* [online]. 2008 [cit. 2017-03-10]. Dostupné z: <http://www.sklarny.cz/index.php?param=1&PHPSESSID=ec95e85fdb5ab52109846453b1cb3975>

ŠUMPERK.CZ. *Územní plány obcí* [online] 2015 [cit. 2017-03-10] Dostupné z: <http://www.sumperk.cz/cs/mapy/uzemni-plany-obci.html> 15

REVITALIZACE BÝVALÉHO FOTBALOVÉHO HŘIŠTĚ V OBCI DRAHLÍN

Bc. Zdeněk Černožský, DiS.

Úvod

Tématem příspěvku je zhodnotit možnosti revitalizace území brownfields s cílem poukázat na fakt, že využití nově vzniklých a revitalizovaných brownfields pro volnočasové aktivity může pomáhat v rozvoji společnosti, ale také přispívá k posilování ekonomiky, vytváření pracovních míst a image území. Práce se týká konkrétního prostoru bývalého fotbalového hřiště, které se nachází v katastrálním území Drahlín.

Brownfields nejčastěji chápeme jako již nevyužívané či málo využívané pozemky a stavby v urbanizovaném prostředí. V České republice k jejich vzniku došlo převážně během restrukturalizace na konci 90. let, kdy svou činnost ukončilo velké množství středních a velkých firem, podnikajících nejčastěji v oblasti průmyslu nebo zemědělství.(Bahýl, 2010).

Brownfield česky „hnědé pole“ je urbanistický termín označující nevyužívané území. Může se jednat o jednotlivé budovy, komplexy budov, areály s budovami nebo jen plochy bez budov. Patří sem nevyužívané zemědělské a průmyslové stavby a areály, nevyužívané dopravní stavby a skladové prostory (haly i deponie), prázdné administrativní budovy a kulturní centra, nevyužitá nákupní centra, ale i nevyužívané obytné budovy - vše, co není užíváno. Jako ekvivalent pro výraz „brownfield“ používá Ministerstvo pro místní rozvoj ČR název „deprimující zóna“.(Bahýl, 2010). Lokality brownfields však nepřinášejí pouze výše uvedené problémy - jsou v mnoha ohledech velmi zajímavé. Pokud dojde k revitalizaci brownfields, zvyšují tyto lokality celkovou kvalitu a estetickou hodnotu měst a obcí. (Gremlica, a kol. 2006). Tím dochází k zatraktivňování území pro podnikání, práci a život. A právě proto, že brownfields mohou být zajímavou nabídkou pro investory, kteří zde vybudují své podniky a tím i nová pracovní místa, může následně dojít i ke zlepšení sociálního a ekonomického prostředí. Například jejich charakteristiky nebo prostorové vztahy s okolními obcemi. (Gremlica, a kol. 2006). Jinými slovy, pokud se brownfield, u kterého by byla regenerace finančně i technologicky náročná, nachází v atraktivní lokalitě, má velkou šanci na budoucí revitalizaci. (Brtnický, 2012).

Řešení problematiky brownfields však není jednoduché s revitalizací těchto ploch je spojeno značné podnikatelské riziko a vysoké náklady (na rekonstrukce i odstranění ekologického poškození), což mnoho podnikatelských subjektů od investic do brownfields odrazuje. Často tak musí zasáhnout veřejný sektor, který buď úplně nebo částečně revitalizaci brownfields podpoří. Pro takovýto zásah ze strany veřejné správy je samozřejmě vhodné, aby měly její subjekty k dispozici dokumenty územního a strategického plánování.(Kuráž, 2006)

Umístění obce

Obec Drahlín leží ve Středočeském kraji, ve správním obvodu města Příbram asi 9 km severně od Příbrami na úpatí brdských lesů. Sousedí s katastrálním územím obce Obecnice, Sádek a Lhota u Příbrami. V Obci je evidováno 265 adres s celkovým počtem 538 obyvatel. Od 1. ledna 2016 patří k obci i katastrální území Drahlín v Brdech vyčleněné ze zrušeného vojenského újezdu Brdy. Celková výměra katastrálního území je 5,88 km². (Wanet, 2016). Jádrem stávající zástavby obce má v zásadě charakter návesní ulicovky, která je tvořena kolem krajské komunikace. Reliéf krajiny je zvlněný až hornatý. Příroda je zachovalá. Krajina je

zalesněná smíšenými lesy kolem celé obce, mimo její jižní části. V menší míře se zde nacházejí louky a zemědělská půda. Klimatické podmínky jsou ovlivněny ze severní a západní strany zalesněným Brdským pohořím. Podnebí je standardní mírnému pásmu. Po geologické stránce patří do oblasti Českého masivu. Rozsáhlé území na západě a severozápadě zahrnuje pohoří Brdy. Obec je katastrálně začleněna do nově vzniklého území CHKO Brdy (Wanet, 2016).

Obrázek 21 Poloha obce Drahlín



Zdroj: mapy.cz

Charakteristika řešeného území

Areál bývalého fotbalového hřiště se nachází na východní straně katastrálního území Drahlín, po pravé straně krajské silnice třetí třídy č. 1086 ve směru od obce Sádek. Samotné území je situováno na okraj obce na samotě v blízkosti brdských lesů hned vedle obecního rybníka, který slouží jako požární nádrž.

Obrázek 22 Řešené území



Zdroj: Mapy.cz

Historie

Dle kroniky obce Drahlín se historie bývalého fotbalového hřiště začala psát v roce 1958. Vzhledem ke sportovně založeným obyvatelům obce a organizaci Sokol začal v šedesátých letech projekt vybudovat fotbalové hřiště na polnostech, které se nacházely v blízkosti obce. V této době nebyla dostupná žádná technika a tak veškeré práce probíhaly ručně. Zemina byla převážena v dřevěných kolečkách z jedné strany na druhou a to z důvodu, že terén byl nerovnoměrně svažitelný a bylo potřeba hřiště dostat alespoň dle oka do roviny. Zemina byla odkopávána krumpáči a motykami, což bylo pro brigádníky velice fyzicky náročné. (Obec Drahlín, 1949)

Obrázek 23 Výstavba starého fotbalového hřiště



Zdroj: Obec Drahlín

Obrázek 24 Otevření starého hřiště v roce 1959



Zdroj: Obec Drahlín

Z příložené dokumentace a fotografií lze usuzovat, že fotbalové hřiště v Luhu bylo vybudováno převážně členy Tělovýchovné jednoty Sokola Drahlín a obyvateli obce. Stavba hřiště v Luhu byla zřízena nákladem 42.000,- Kč., a 27. září 1959 svému účelu otevřena. Z kroniky obce lze vyčíst, že sportovní aktivity a hlavně fotbal byl velice podporován už v minulosti a více jak polovina občanů obce byla v tomto ohledu aktivní. Vedle fotbalu byla podporována i gymnastika a atletika, která byla směřována do tělocvičny v prostorách obecní školy. (Obec Drahlín, 1950)

Výstavba nového hřiště Sokola Drahlín

Počátkem 80 let z důvodu nevyhovujících podmínek se rozběhla stavba nového sportovního areálu v obci a to z důvodu komfortnějšího zázemí pro sportovce. Staré fotbalové hřiště v Luhu již nevyhovovalo a to z důvodu, že prostory pro hráče byly pouze dřevěné a nebyla zde ani voda pro základní hygienické potřeby po zápase, kdy k tomuto účelu byl využíván přilehlý potok a jeho koryto.

Obrázek 25 Nové fotbalové hřiště



Zdroj: foto autor (2017)

Jak můžeme vidět, jedná se o moderní vesnický fotbalový stadion, který je využíván se vším příslušenstvím, hřištěm na volejbal a tenisovým kurtem. V současné době je občany obce využíván v plném rozsahu.

Současnost - nevyužitý prostor

Po dostavbě nového sportoviště, které bylo slavnostně otevřeno v září 1986, se staré fotbalové hřiště využívalo pouze pro tréninkové přípravy a postupem času se přestalo využívat úplně. Pozemky se staly nevyužitelnými.

Pozemky, které se nacházely pod starým fotbalovým hřištěm v Luhu, jsou v majetku obce Drahlín. V 90 letech při výstavbě kanalizace v obci a výstavbě vodovodu se prostor začal

využívat jako deponace zeminy, která zbývala po uložení potrubí. Z tohoto důvodu bylo do prostoru navezeno několik desítek tun zeminy a stavebního materiálu, které tvořily základ pro skládku stavebního materiálu. Z důvodu, že pozemky se nacházely mimo zastavěnou část obce a nebylo možné provádět kontrolu naváženého materiálu, začala se deponace těchto materiálů a suti nekontrolovatelně šířit i na přilehlé pozemky. V roce 2013 provedla obec zajištění tohoto prostoru pro další navyšování materiálu na pozemku a byla provedena rekultivace pozemků fotbalového hřiště rozhrnutím zeminy odvozem stavební suti a úpravou povrchu plochy zatravněním. Záměr obce po úpravě a rekultivace byl takový, že pozemek bude využíván ze strany dobrovolných hasičů na výcvik a kynologického klubu, který je zaštitován sborem dobrovolných hasičů Drahlín. (Obec Drahlín, 2013) Vedle prostoru starého fotbalového hřiště se nachází přilehlý rybník, který je umístěn také na obecních pozemcích. Na ploše bylo umístěno několik překážek a terén byl přizpůsoben pro vyhledávání zavalených lidí v sutinách.

Obrázek 26 a 27 Využití plochy starého fotbalového hřiště



Zdroj: Obec Drahlín

Prostor starého hřiště byl však využíván pouze několik měsíců, a když se kynologický klub přesunul na nově vzniklé cvičiště, byl prostor znovu opuštěný. Postupem času opět začalo nekontrolovatelné navážení zeminy na upravené pozemky a to zejména obyvateli obce. Opět vznikl problém tvoření hromad zeminy, a i když byla přístupová komunikace zajištěna kovovou závorou, docházelo k násilnému odstraňování této překážky a umísťování suti a zeminy.

Obrázek 28. Pohled na současný stav zájmového území



Zdroj autor (2017)

Příležitost pro revitalizaci prostoru

Obec Drahlín je součástí Chráněné krajinné oblasti Brdy, která byla zřízena k 1. lednu 2016 na území rušeného vojenského újezdu Brdy a několika stávajících brdských přírodních parků. Předmětem ochrany má být přírodní bohatství s cennými lesními porosty, loukami, mokřady, vřesovišti a desítkami potoků. (Klapalová, 2011). Podle návrhu Agentury ochrany přírody a krajiny podporovaného Středočeským i Plzeňským krajem měla mít rozlohu 330 km². Původní návrh na vyhlášení CHKO Brd zahrnoval území o celkové rozloze 380 km². Na základě připomínek některých obcí byla rozloha zredukována na 345 km², z toho 260 km² je bývalý vojenský újezd ve Středních Brdech, zbytek tvoří převážně Jižní Brdy, kde CHKO nahradila dosavadní dva přírodní parky: přírodní park Brdy na území Plzeňského kraje a částečně přírodní park Třemšín na území Středočeského kraje. CHKO byla k 1. lednu 2016 zřízena nařízením vlády z 12. října 2015. (Klapalová, 2011)

Cestovní ruch

V návaznosti na zřízení CHKO Brdy se otvírá prostor zvýšení cestovního ruchu spojeného s rekreačními a sportovními aktivitami pro celý region. Každé město nebo obec má faktory, které buď pozitivně, nebo negativně ovlivňují rozvoj cestovního ruchu. Ekonomické faktory, jako jsou růst disponibilního příjmu, stabilní měna, lepší rozdělování příjmů, patří mezi faktory, jež pozitivně působí na cestovní ruch. Naopak hospodářská krize, nestabilní měnová situace či nevýhodná konjunkturální situace ovlivňují cestovní ruch spíše negativně.

Lepší sociální zákonodárství, zákonná úprava dovolené a pracovní doby včetně lepšího přerozdělování příjmů mohou výrazně přispět ke zlepšení a zvýšení poptávky po cestovním ruchu. (Kostková, 2013)

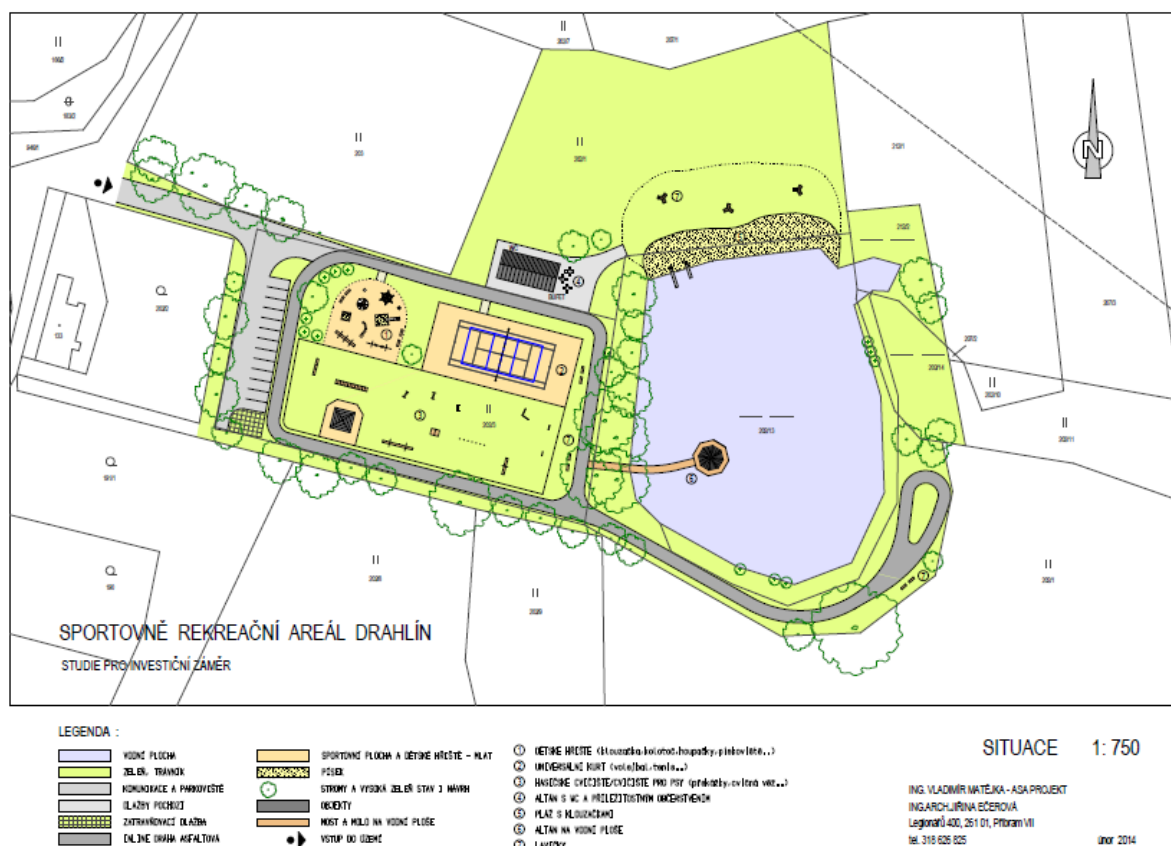
Volnočasové aktivity

Aktivní využívání volného času se řadí mezi základní prvky zdravého životního stylu, tím pádem také spadá do oblasti prevence sociálně-patologických jevů. To, jaký postoj si jedinec vytvoří k trávení volného času, je z velké části ovlivněno rodinou, kamarády, spolužáky či školou. Vedle tradičních sportů jako je fotbal, hokej, apod. se dnes prosazují stále větší měrou různé nové adrenalinové sporty. Rozdíl mezi adrenalinovými sporty a těmi tradičními bývá v tom, že adrenalinové sporty se velice často vykonávají pouze jednorázově, tudíž chybí určitá pravidelnost. V dnešní době dochází k obrovskému rozmachu běhání či chůze. Jedná se o finančně nenáročné aktivity, které jsou většinou omezovány pouze počasím a samozřejmě dostatkem času.

Navrhované řešení

Řešené území bývalého fotbalového hřiště bylo vždy využíváno ke sportovním aktivitám už od roku 1959. Z tohoto důvodu by bylo nejvhodnější tento prostor využít znovu pro sportovní aktivity. Jedním z možných řešení vzhledem k velkému prostoru bylo navržení multifunkčního sportoviště, které by mohlo být využíváno jak ze strany obyvatel obce, tak i ze strany návštěvníků pro rekreační účely. (Obec Drahlín, 2012). Otázkou využití tohoto prostoru se zabývalo zastupitelstvo obce Drahlín na svém veřejném zasedání již v roce 2012, kdy bylo navrženo zpracování studie na využití pozemků. Nakonec z tohoto záměru však bylo ustoupeno vzhledem k tomu, že na projekt studie nebyly vyčleněny prostředky v rozpočtu obce pro daný rok.

Obrázek 29 Studie sportovně rekreačního areálu Drahlín.



Zdroj Ing. arch. Jiřina Ečerova ASA Projekt. (2014)

Podporou znovu otevřít diskuzi o výstavbě multifunkčního areálu by mohl být vznik Chráněné krajinné oblasti Brdy. Bezpochyby bude mít CHKO nemalý vliv na celkový regionální rozvoj celé oblasti a to ve všech směrech. Každá obec v oblasti by měla k tomuto rozvoji přispět nějakým projektem na podporu cestovního ruchu. Dle názoru autora by jedním z funkčních projektů mohla být revitalizace prostoru starého fotbalového hřiště, na kterém by mohl vyrůst sportovně rekreační areál.

Základem sportoviště je In-line dráha a multifunkční hřiště pro míčové sporty. V další části je určený prostor pro výcvik záchranářských psů kynologického klubu a dětské hřiště. V celém projektu je zakomponován i přilehlý obecní rybník, který je v současné době hojně navštěvován občany obce a využíván k relaxaci a procházkám. Jak je již uvedeno v předchozích kapitolách popisované území se nachází v klidné části na konci katastrálního území Drahlín.

Závěr

Seminární práce se zabývala charakteristikou současného stavu popisovaného území bývalého fotbalového hřiště a možností, jeho revitalizace s cílem poukázat na fakt, že právě využití prostorů pro volnočasové aktivity by mohlo být jedním ze startovacích mechanismů pro rozvoj daného území. Záměrem zastupitelů obce Drahlín je snaha o revitalizaci tohoto území a přeměnu na volnočasový areál s možností využití jak pro občany obce, tak i pro posílení cestovního ruchu a rekreačních aktivit. Velkou otázkou je však financování tohoto projektu. Celkový rozpočet výstavby a revitalizace území je v řádech 3 – 4 mil., kdy financování z vlastních zdrojů by bylo pro obec velmi zatěžující a to z důvodu, že celkový rozpočet obce se pohybuje kolem 9 mil. Jednou z možností financování je získání prostředků z některého z evropských fondů anebo fondů Ministerstva pro místní rozvoj. Dle názoru autora je tato cesta pro obec nejrozsudnější a to vzhledem k výši rozpočtu, se kterým obec hospodáří. Rovněž autor nedoporučuje situaci financování řešit formou úvěru. I když částka za revitalizaci popisovaného území není vysoká, je zcela neekonomické úvěrové zatížení na tuto aktivitu. Pro celý projekt by situace úvěru znamenala provozování areálu zpoplatnit, aby se částečně eliminovalo úvěrové zatížení. U menších obcí je typické slučování do tzv. mikroregionů či svazků obcí. Význam těchto mikroregionů spočívá v možnosti zakládat větší a významnější projekty a na tyto pak čerpat finanční prostředky z dotačních fondů. Obec je členem svazku Podbrdského regionu a právě tam autor práce vidí také jednu z možností financování tohoto projektu. Zájmové území obce Drahlín má značný potenciál rozvoje cestovního ruchu. Nejen díky vzniku Chráněné krajinné oblasti Brdy, ale i možnostem čerpání finančních prostředků ze strukturálních fondů Evropské unie se podpora rozvoje cestovního ruchu stala v posledních letech v celém regionu významnou součástí regionálního plánování a udržitelnosti území. Díky zachovalé přírodě jsou zde vhodné podmínky pro pěší turistiku a cykloturistiku. Návštěvníkům CHKO, kteří nebudou chtít pouze využívat oblast k turismu, ale i se sportovně vyžít by právě revitalizace území starého fotbalového hřiště ve sportovně rekreační areál přinesla sportovní vyžití a relaxaci.

Co říci závěrem? Zájmem všech politiků, jak na státní tak i komunální úrovni, soukromého podnikatelského sektoru i občanských iniciativ by mělo být, řešit problém brownfields společně a přicházet s víceúčelovým řešením. Problematika brownfields je totiž zřetelně multidisciplinární. (Bahýl, 2010)

Použité zdroje

BAHÝL, Ján, 2010, Podpora využití brownfields v ČR, Masarykova univerzita, Brno.

BRTNICKÝ, Martin, 2012, ed. Regenerace - revitalizace - rekultivace krajiny: monografie. Brno: Mendelova univerzita, ISBN 9788073756833.

GREMLICA, Tomáš a kol. 2006. Revitalizace „brownfields“ v ČR. Ekopolitika.cz. [Online] Ústav pro ekopolitiku, o.p.s., 2006.[cit. 2017-03-14]. Dostupné z: <http://ekopolitika.cz/cs/brownfields/revitalizace-brownfields-v-cr.html>.

CHKO Brdy, 2016, Březnice, Jince, Mýto, Příbram, Rožmitál pod Třemšínem, Strašice: turistická, cykloturistická a lyžařská mapa 1:25 000. Česká Lípa: Geodézie On Line, spol. s r.o., Turistické mapy pro každého. ISBN 978807506-0471.

KLAPALOVÁ Martina: Chráněná oblast v Brdech bude větší než vojenská, obce čekají potíže. *Idnes.cz* [online]. Martina Klapalová, 2011 [cit. 2017-03-17]. Dostupné z: http://praha.idnes.cz/chranena-oblast-v-brdech-bude-vetsi-nez-vojenska-obcim-vzniknou-potize-1ma-/praha-zpravy.aspx?c=A110919_1653884_praha-zpravy_kol

KOSTKOVÁ, Miroslava, 2013, Cestovní ruch: pro prezenční formu studia. Karviná: Slezská univerzita v Opavě, Obchodně podnikatelská fakulta v Karviné, ISBN 978807248-8346.

KRONIKA OBCE DRAHLÍN

KURÁŽ, V, 2006, Ochrana půdy a znovuvyužití brownfields v ČR. In Vodní hospodářství číslo 8.

OBEC DRAHLÍN: Úřední deska. *Zápis ze zasedání zastupitelstva obce* [online]. Drahlín, 2013 [cit. 2017-03-17]. Dostupné z: http://www.drahlín.cz/a_uredni_deska/1366262593_zapis%20ZO%20brezen%202013.pdf

WANET, 2016 Místopisný průvodce. *Mistopisy.cz* [online]. Praha:, [cit. 2017-04-17]. Dostupné z: <https://www.mistopisy.cz/pruvodce/obec/7805/drahlín/>

OBJEKT NEDOSTAVĚNÉ VOJENSKÉ POLIKLINIKY V OBCI LUŠTĚNICE

Bc. Ján Ďačko

Úvod

Každá generace žijící v určité době se snaží využít své veškeré možnosti k tomu, aby byl její život co nejpříjemnějším. S technickým pokrokem se zdají možnosti předešlých generací zastaralé, ale fascinují nás. Když se člověk zamyslí nad tím, jaké možnosti v té době byly a jaké problémy museli být překonány, aby něco vzniklo, musí toto dílo ctít a chránit pro generace příští. Ne vždy se to však povede a vzácné nebo významné památky bez patřičné starostlivosti chátrají a stávají se tzv. brownfieldem.

Brownfield jsou staré, nevyužívané nebo ekonomicky nedostatečně efektivně využívané průmyslové a logistické zóny a komerční či obytné objekty v kompaktně zastavěných územích a zemědělské, vojenské (devastované armádní činností na bývalých vojenských základnách a v dalších vojenských prostorech) i další plochy a budovy ve „volné“ krajině. Představují zásadní problém a překážku pro další rozvoj obcí, měst i regionů směrem k udržitelnosti. Vyznačují se neprůhledným majetkoprávním uspořádáním, zdevastovanými výrobními či jinými budovami a přítomností starých ekologických zátěží. (Šilhánková, 2015, s. 97)

Tato seminární práce pojednává o objektu nedostavěné budově polikliniky v obci Luštěnice, která se stala brownfieldem. Připomene historickou souvislost obce i objektu s Vojenským výcvikovým prostorem Milovice – Mladá a přiblíží snahy a plány na revitalizaci budovy.

Z historie obce Luštěnice

Obec Luštěnice je obcí, nacházející se ve Středočeském kraji na trase Mladá Boleslav – Nymburk. V současné době v obci žije 1 532 obyvatel přihlášených k trvalému pobytu v obci. Obec je rozdělená na několik částí: původní území obce, které je místními nazýváno „starými Luštěnicemi“, doplňují části Zelená, Sluneční a Lesní.

První písemná zmínka o Luštěnicích pochází z roku 1268 a zmiňuje Pavla z Luštěnic coby zakladatele kláštera pod Mělníkem. Další zmínka je z roku 1387 a jako pána na Luštěnicích uvádí Mikuláše z Potštejna. Nicméně ke konci 14. století byl majitelem Luštěnic Vilém ze Zvířetic, v letech 1402 až 1424 Ctirad ze Stakor, jinak z Luštěnic. V roce 1481 koupil část Luštěnic Jan Tovačovský z Cimburka. Byl nejvyšším komorníkem království českého a hejtmanem kraje boleslavského a je proto pochopitelné, že tuto část připojil k mladoboleslavskému panství. Po smrti jeho syna Adama panství zdědila Adamova matka Johanka z Krajku. Ta se později provdala za královského komorníka Jana ze Šelnberku. Po jeho smrti postoupila statky Boleslav, Brandýs a Hrubý Rohozec svému bratru Kumrátu z Krajku. I za Lobkoviců patřily Luštěnice k boleslavskému panství a byly připojeny ke Kosmonosům, které koupil hrabě Heřman Černín z Chudenic a vlastnil je až do roku 1783. V následujícím roce koupil Luštěnice dr. Josef Scherer z Kleinmuhlu a kolem roku 1740 nechal postavit barokní zámek a letohrádek Sanssouci. Další z památek, kostel sv. Martina, byl od 14. století farní, po husitských válkách byli v Luštěnicích kněží podobojí a po bělohorské bitvě byl opět katolický a služby konali Minorité z Mladé Boleslavi. Již v roce 1739 byl starý kostel nahrazen kostelem novým a v roce 1762 byla v jeho blízkosti postavena fara. Eliáš Schelzer prodal Luštěnice i zámek v roce 1774 Kristiánu Filipovi hraběti Gallasovi

a ten pak Luštěnice připojil k Horkám nad Jizerou, kde měl sídlo. V roce 1805 přišli do zámku Nosticové-Reineckové a využívali ho pro úřednictvo. V této době už zámek pustl, opraven byl až za socialismu. V posledních letech prochází zámek nákladnou rekonstrukcí. Před budovou dnešní základní školy stojí socha sv. Jana Nepomuckého stojícího na velké rybě, která symbolizuje mlčenlivost. Na zadní straně dřívku je vyrytý letopočet 1772. Socha sv. Jana Nepomuckého, Luštěnický zámek i kostel sv. Martina jsou od roku 1958 vedeny v evidenci národních kulturních památek Národního památkového ústavu. (www.lustenice.cz)

Luštěnice jako součást VVP Milovice – Mladá

Vojenský výcvikový prostor Mladá vznikl už v roce 1904. Rakousko-uherská armáda zabrala 3465 hektarů půdy s cílem vytvořit trvalý výcvikový prostor, kde by probíhala polní cvičení k důkladnému výcviku vojsk. Nejvhodnějším prostorem pro potřeby armády bylo vybráno území, které zahrnovalo tehdejší Nové a Staré Benátky, Kbel, Jiřice, Vrutice, Milovice, Mladá, Lipník a Straky. Pojmenován byl po obci Mladá, která byla násilně vysídlena a ruiny prázdné obce sloužily jako cíle při cvičné střelbě. Rok po jeho vzniku už bylo ve výcvikovém táboře přibližně 2 000 osob.

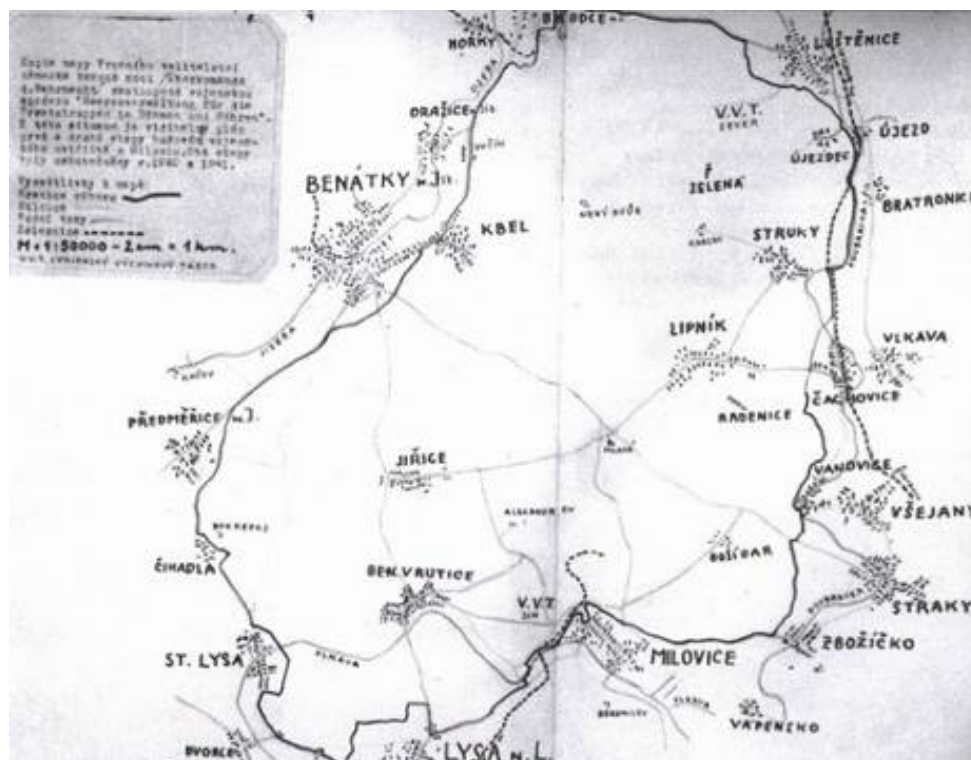
Na počátku 1. světové války byl u Milovic vybudován velký zajatecký tábor, který sloužil k umístění ruských, srbských a italských válečných zajatců. V táboře bylo vystavěno 65 jednoduchých baráků a do jednoho se vešlo až 300 zajatců. Zajatci pracovali při stavbě a údržbě tábora, vojenského cvičiště, na polích a v lesích, na stavbě silnic a při kopání hrobů. Na Vojenském zajateckém hřbitově bylo pochováno několik tisíc zajatců, kteří zemřeli na následky infekčních chorob, z nedostatku potravy či vyčerpáním z námahy při nucených pracích a těžkých životních podmínkách v táboře.

Po ukončení první světové války vzniku samostatné Československé republiky se do vojenského prostoru nastěhovala československá armáda. Prostor sloužil k výcviku dělostřeleckých vojsk, balónového vojska a ke zkouškám těžké munice. Vznikly první vojenské instrukční školy. V roce 1922 navštívil vojenský prostor prezident T. G. Masaryk a odhalil pomník válečným zajatcům. V té době však už vojenský výcvikový prostor svou velikostí a dopravní přístupností armádě nevyhovoval. Vojska železničních útvarů vybudovaly železniční vlečku z Lysé nad Labem do Milovic a začalo se jednat o rozšíření prostoru o 2 700 hektarů. Toto rozšíření se mělo týkat území obcí Dražice, Brodce, Horky, Kostomlaty, Všejaň, Struhy, Oujezd, Josefov a Luštěnice, avšak z tohoto plánu nakonec sešlo. Po vzniku tankové čety, která byla jedinou v československé armádě, se začala mezi armádou a obyvateli Milovic prohlubovat spolupráce. Vojáci vybudovali pro děti Skautský domov, přepravovali stany na letní skautské tábory, na sokolské akce armáda obyvatelům zapůjčovala stadion ve vojenském táboře a vydláždil se průtah Milovicemi i silnice mezi Milovicemi a Lysou nad Labem. (Wikipedia.org)

Fašistická německá armáda při předválečné okupaci Československa logicky obsadila i vojenský prostor Mladá. Výzbroj československé armády včetně tanků vyrobených ve firmě Škoda a ČKD byla zkonfiskována a výcvikový prostor byl přejmenován na Truppenübungsplatz Milowitz. Tvořily ho tři tábory, Nordlager tvořil prostor Zelené u Luštěnic. Ten sloužil k výcviku jednotek před odchodem na frontu. Německá armáda násilím zrealizovala neuskutečněný plán československé armády a vojenský výcvikový prostor rozšířila na 5 300 hektarů. Majitelé domů dostali ultimátum k opuštění domovů a mohli si zvolit ze dvou možností: mohli podepsat s německými úředníky smlouvu a určit si prodejní cenu a v případě, že tak neučinili, byly jejich domy vyvlastněny za velmi nízkou částku.

Vystěhované byly obce Jiřice, Benátecká Vrutice, Struhy, Lipník, Zelená, Kbel, Újezdec a Mladotín, osada u Benátek nad Jizerou. Německá armáda zabrala velké části katastrálních území i dalších obcí, včetně území Luštěnic. Tábor byl přestavován a rozšiřován po celou dobu okupace. Vznikali bunkry, pozorovatelný a pěchotní úkryty. Mezi Tuchomí a Hasinou, na Jiváku a u Luštěnic byli postaveny rozsáhle muniční sklady. Probíhaly zde přísně tajné zkoušky vrtulníku (vyrobených v podzemní továrně v Rabštejně) a jiných speciálních vozidel (mimo jiného byl zde zkoušen i ponorný tank). Luftwaffe hojně využívala polní letiště. Po skončení války se ocitl vojenský prostor opět v rukách československé armády a ta jej rozšířila na dnešních 58 km². V jejím vlastnictví zůstal vojenský prostor až do 20.8.1968. (www.vojenske-prostory.cz)

Obrázek 30 Kopie německé vojenské mapy



Zdroj: www.lustenice.cz

V ten den byl vojenský prostor Milovice, tábor Mladá a letiště Boží dar jako strategický cíl obsazen okupačními vojsky Rudé armády. Československá armáda musela tento prostor okamžitě opustit a uvolnit. Sověti začali s masivní výstavbou armádních objektů. V letech okupace vzniklo mnoho staveb. Jako první stavba vzniklo Velitelství protivzdušné obrany a následně byla vystavěna dvoupatrová diesellová elektrárna, výrobní stlačeného vzduchu a akumulátorovna. Na území celého prostoru probíhala rozsáhlá výstavba objektů pro vojenskou techniku, týlové zabezpečení, výcviková zařízení a kasárny pro mužstvo. Pro důstojníky byly postaveny obytné domy, tzv. „kyjeváky“, pro které byly typickými znaky nekvalita výstavby, křivá schodiště, velké škvíry podél rámců oken, holé betonové podlahy, nebezpečně provedená elektroinstalace a společné kuchyně a sociální zařízení. Jako dar československého lidu nechala postavit pro potřeby sovětské armády Dom oficérov, kulturní dům s divadelním sálem, řadu kvalitních panelových domů, novou teplárnu, školu, polikliniku, obchodní domy, dům pionýrů i sportovní halu. Pro potřeby vojska byl každý den vypravován z Milovic speciální vlak do Moskvy. Dle odhadů měla v Milovicích sovětská armáda v letech 1984 – 88 až 100 000 příslušníků včetně rodin důstojníků. (www.arnika.org)

V Luštěnicích, obci na okraji vojenského újezdu Mladá, před okupací sídlil tankový pluk, který byl součástí 13. tankové divize. Pozůstatky garáží, opraven i kasáren je možné vidět v oblasti dnešního sídliště Sluneční. V období okupace sovětská armáda tento prostor kasáren využila celý. Umístila sem samostatný letecký prapor radioelektrického boje a dva automobilní prapory. V areálu byly vystavěny tři panelové domy („kyjeváky“) a vznikla zde i škola spojařů a kuchařů. V přilehlém lese vznikl jeden z nejdůležitějších spojových objektů – objekt vysílací stanice Luštěnice. Vysílací stanice byla odolná vůči nepřátelským útokům a v různých vzdálenostech od objektu byly rozmístěny různé typy antén. Do areálu byla dislokována jednotka kontroly odposlechu, která kontrolovala dodržování hovorové kázně rádiových a telefonních sítí. Objekt sloužil sovětské armádě až do jejího odsunu v roce 1991, zajišťoval stálé spojení s Moskvou a československé armádě byl tento objekt předán jako jeden z posledních. (www.vojenske-prostory.cz)

Obrázek 31 Nedostavěná budova polikliniky



Zdroj: www.lustenice.cz

Obrázek 32 a 33 Budova polikliniky dnes



Zdroj: autor

Nedokončená budova polikliniky

Jak již bylo zmíněno, sovětská armáda obsadila území u Zelené a sídlili zde tři prapory. I když československá vláda darovala Rudé armádě polikliniku, ta se nacházela v Milovicích a pro potřeby zdejších vojáků byla poměrně vzdálená. Tak vznikl plán na výstavbu ještě jedné polikliniky, která by byla umístěna na okraji Zelené a sloužila by vojákům a důstojníkům sloužícím v této oblasti. Není jasné, kdy přesně se s výstavbou začalo, ale dle místních to bylo v polovině osmdesátých let. V archivu Obecního úřadu v Luštěnicích nejsou žádné materiály spojené s vojenským prostorem Zelená a ani s výstavbou polikliniky. Dle informace od paní starostky Luštěnic, Mgr. Magdaleny Fišerové, si sovětská armáda při odsunu do Sovětského svazu všechny dokumenty týkající se této oblasti odvezla s sebou. Pravděpodobnější ale je, že tyto materiály byly spáleny.

Důvodem pro výstavbu byla potřeba léčby zranění vojáků, ale i různých virových a infekčních onemocnění, které byly důsledkem nedostatečné hygieny a špatných životních podmínek v kasárnách. Zatímco generálové s rodinami žili v tzv. generálských vilách, řádový voják musel snášet neutěšené podmínky kasáren v lese s oprýskanými zdmi zarostlými kopřivami. To všechno se odráželo v jejich zdravotním stavu.

S výstavbou se ale začalo poměrně pozdě. Nikdo ale nemohl tušit, že pobyt sovětských vojsk v Československu už nebude mít dlouhé trvání. Po událostech v listopadu 1989 a zvrhnutí komunistické moci přestala sovětská armáda do výstavby objektu investovat a objekt zůstal stát v nedokončeném stavu. Po jejím odsunu v roce 1991 zůstala budova opuštěná a nejasné majetkové vztahy způsobily, že se nenašel nikdo, kdo by něco z velké stavby vytvořil. Všechno, co bylo možné za nějakým účelem použít nebo zpeněžit, bylo ukradeno a budova chátrala až k dnešnímu stavu.

Obrázek 34 a 35 Interiér polikliniky



Zdroj: www.lustenice.cz

Snahy o revitalizaci budovy

Po odsunu sovětských vojsk se objevilo několik pokusů o revitalizaci budovy nedostavěné polikliniky. Lidi chtěli bydlet a velká budova nabízela možnost přestavby na obytný dům s několika bytovými jednotkami. Samostatná existence stojící budovy znamenala snížení nákladů o cenu hrubé stavby, investice by se týkala přestavby interiéru a dokončení exteriéru. Nevyřešené majetnické vztahy k budově i pozemku, na kterém stojí, všechny tyto snahy

zhatili. Posledním pokusem o přestavbu na bytový dům byl projekt společnosti MB Invest, který byl představen v loňském roku na zasedání Rady Obecního úřadu v Luštěnicích. Těžko ale říct, jaké plány společnost s budovou měla. Při pokusu o získání nějakých informací k projektu se autorovi nepovedlo nikoho kontaktovat. Ze tří telefonních čísel uvedených na internetových stránkách společnosti existovalo jen jedno a hovory nikdo nepřijímal. Na e-mailovou komunikaci nikdo nereagoval a na adrese společnosti společnost MB Invest kancelář ani sídlo nemá.

Návrhy na revitalizaci budovy

V předešlé části autor psal, že veškeré pokusy o revitalizaci nedokončené a chátrající budovy směřovali k přestavbě na bytový dům. Je to logické, protože se budova nachází na okraji lesa a v těsné blízkosti rozrůstajících se sídlišť Zelená, Sluneční a Lesní. Klidné prostředí, čistý vzduch a dostupnost Mladé Boleslavi a Prahy (dálnice D10 je vzdálená přibližně 5 km) dělají z toho místa ideální a vyhledávané místo k bydlení. Dalším návrhem by byla přestavba objektu na Domov důchodců s pečovatelskou službou. Důvodem pro tento návrh je fakt, že v Luštěnicích se již tři podobné zařízení nachází (Penzion pro důchodce, Senior park a Domov u Anežky). Přestěhováním těchto zařízení do jednoho objektu by mělo řadu výhod. Uvolnili by se tím prostory ve třech budovách v obci, které by mohli sloužit k podnikatelské činnosti, a veškerá starostlivost o seniory by se soustředila do jedné budovy místo budov tří, které by mohly sloužit jiným účelům. Do jedné z budov by se mohly soustředit ordinace lékařů, které se nacházejí na různých místech v obci (jedná se o ordinace praktických lékařů pro děti, pro dospělé, ordinace zubního lékaře a gynekologickou ordinaci) a jedna budova by mohla sloužit pobočce České pošty, která nyní sídlí v budově zámku, ale nájemní smlouva ji letos končí a zatím se nepovedlo najít vhodné prostory, kam by se pošta mohla přestěhovat. Prvním a nejdůležitějším úkolem před revitalizací budovy pro zastupitelstvo obce Luštěnice je výběr vhodného projektu a investora, který má s budovou korektní úmysly. Většina investorů totiž investicí do koupě budovy vidí pouze lehký způsob výdělků při prodeji dalšímu subjektu a takový prodej strácí smysl. Zajímavou alternativou se jeví i investice do revitalizace samotnou obcí. Problémem ale může být nedostatek prostředků v obecním rozpočtu na tak vysokou investici. V případě, že by se obec pro přestavbu budovy rozhodla, pomoci by si mohla čerpáním dotací z Evropských fondů či z různých operačních programů, které poskytují příspěvky určené k revitalizaci nefunkčních ploch a budov a příjem z provozu zařízení by byl zajímavým příspěvkem do obecního rozpočtu. Přestavbou na bytový dům by se jednalo o výdělek z nájmu a procentní část daně z příjmu nových obyvatel, v ostatních případech by zisk pro obec plynul z nájemného od v nově zrekonstruované budově působících subjektů.

Závěr

Česká republika je krásnou zemí, která má bohatou historii. To dokazuje množství památek, které slouží veřejnosti, soukromým subjektům ale i historikům. Bohužel, mnoho z nich je ale ve špatném stavu a jejich oprava nebo přestavba představuje vysoké finanční náklady, které se v rozpočtech státu nebo jiných, soukromých majitelů hledají těžko. Mnohdy tyto stavby končí v dezolátním stavu a místo toho, aby zkrášlovaly území, hyzdí ho. Úkolem každé vlády a společnosti by mělo být se o takové objekty starat a zanechat je pro příští generace. Bylo by velkou škodou, kdyby český národ o tyto památky přišel. Přišel by tím o kus své historie.

Nedokončená budova polikliniky je sice podstatně mladším objektem, který je ale součástí historie vojenského prostoru Milovice – Mladá a obce Luštěnice. Není památkou, která by

mohla sloužit jako cíl rodinných výletů, význam ale má pro obec. Revitalizací budovy by se zpříjemnilo prostředí jmenovaných sídlišť. V případě revitalizace na bytový dům by se zvýšil počet obyvatel obce a to by pro obecní rozpočet znamenalo vyšší příjem. V případě přestavby na Domov důchodců by uvolněné prostory znamenaly příležitost pro podnikatelské subjekty a pro obecní rozpočet by byl přínos stejný. Ať už v nedokončené budově vznikne cokoli, důležité je, aby se s její přestavbou začalo co možná nejdřív. S každým rokem chátrání se technický stav budovy zhoršuje. Následkem může být nezáměr investorů o tuto budovu v žádané lokalitě. Podmínkou ale je dořešení majetkových vztahů a výběr solidního investora, který by to s opravou a přestavbou této budovy myslel vážně. Toto by mělo být jedním z úkolů pro vedení obce, které si její obyvatelé zvolili, protože věřili, že právě tyto lidi udělají pro dobro obce a jejich obyvatel maximum možného.

Použité zdroje

Bývalý vojenský prostor Milovice - Mladá. [online]. [cit. 12-05-2017]. Dostupné z: <http://arnika.org/byvaly-vojensky-prostor-milovice-mlada>

Bývalý VVP Milovice - Mladá. [online]. [cit. 10-05-2017]. Dostupné z: <http://www.lustenice.cz/index.php?page=page&kid=49>

ŠILHÁNKOVÁ, Vladimíra, 2015. *Politika územního rozvoje.* [online]. VŠRR, 2015 [cit. 12-5-2017]. Dostupné z: <https://stag-vsrr.zcu.cz/portal/studium/moje-studium/studijni-materialy.html>

Vojenský výcvikový prostor Milovice - Mladá. [online]. [cit. 11-05-2017]. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Vojenský_výcvikový_prostor_Milovice_-_Mladá

Vysílací stanice Luštěnice – objekt 605a. [online]. [cit. 11-05-2017]. Dostupné z: <http://vojenske-prostory.cz/milovice-vysilaci-stredisko-lustenice-objekt-605a/>

REVITALIZACE VODNÍCH PRAMENŮ V OKOLÍ HORY ŘÍP PRO PODPORU ROZVOJE MIKROREGIONU PODŘIPSKO

Bc. Milan Kaiser, DiS.

Úvod

Práci revitalizaci vodních pramenů si autor vybral, protože se osobně o tento problém velice zajímá, jakož to rodák a obyvatel oblasti Podřipska. Námětem této práce bylo dlouholeté sbírání informací a zájem o historii zdejšího okolí hory Říp. Je mnoho informací a pramenů, které pojednávají o historii a jsou velice mlžné. Nicméně se autor bude držet informací, které zapracuje do této seminární práce a také ji zpravidla odkáže. Dlouho nám bylo vnucováno, že na Říp přišel praotec Čech a začalo osídlení panenské země. Opak je pravdou, osídlení Podřipska sahá mnohem a mnohem dále do minulosti. Autor se pokusí ji zde trochu osvětlit. Informace vychází od osob zabývajících se historií, samozřejmě zde lze nalézt i informace z jejich dedukcí, ale i například z doložených vykopávek a nálezů, které jsou rozesety po různých muzeích v Čechách. Hodně informací vychází i z geologického složení okolí, rozboru používaného jazyka a podobně.

Vrátí-li se autor k práci, cílem této práce je návrh revitalizace pramenů v okolí hory Říp. Podle autorova názoru a jeho přátel, to může pomoci v oživení toho „kam jít“ v okolí hory Říp. Cesty návštěvníků hory pak mohou i směřovat na jiná místa než na kapli, která je na hoře. Zlepší to přístup do okolí, neboť se tímto i obnoví zapomenuté turistické stezky a návštěvníci dostanou i jinou možnost odpočinku. Není nutné sem za každou cenu přilákat turisty a návštěvníky, ale pomoci k rozvoji mikroregionu Podřipsko, díky většímu počtu osob, kteří sem pojedou na výlet. Autor se domnívá, že by to pozvedlo prestiž oblasti a nejenom to, ale i revitalizovalo prostředí v okolí.

Historie a současnost

Říp opřádá mnoho pověstí, legend a bájí a staří Bójové jej považovali za sídlo bohů. Na původ jeho jména existuje několik zdůvodnění, od kronikářských názorů Kosmových či Dalimilových, přes Palackého výklad o předslovanském původu, kdy jméno mělo být převzato od národů sídlících od nás na sever a slovo Rif, Rip vyjadřovalo pojem hora. Také Václav Chaloupecký se kloní k názoru, že se jedná o neslovanský původ pocházející od Keltů, kteří tuto osamělou horu nazývali Ripp (Podrábský, 2015).

Říp je zajímavý i z hlediska přírodního. Jeho magnetické pole, dokáže vychylovat střílku kompasu, na jeho úpatí vyvěrají prameny potoků vlévající se do Labe a Ohře a setkáváme se zde se vzácnými stromy a rostlinami a jeho porosty jsou útočištěm zvěře i hnízdištěm ptactva. Říp nebýval původně zalesněn. Ještě v 18. století byl horou holou, bezlesou, kde se teplé čedičové skály střídaly s travnatými stráněmi. Pozdější dubový háj na jižním úpatí vykáceli sedláci v roce 1848 a tak se Říp opravdového zalesnění dočkal až v roce 1879, kdy požádal tehdejší hospodářský spolek v Roudnici n. L. majitele Řípu knížete Mořice z Lobkowicz o uskutečnění tohoto kroku. Svahy byly osázeny celou plejádou dřevin duby, buky, jasany, javory, osikami, břízami, modřínů i borovicemi. V roce 1959 byl Říp vyhlášen přírodní rezervací a v roce 1962 Národní kulturní památkou. Také tvar Řípu doznal za dobu své existence řady změn. Samovolné zvětvování nejen v dávné minulosti, ale ještě i v nedávné době (např. sesuvy půdy: poslední v roce 1824, kdy se sesunulo podle dobových pramenů 2 624 čtverečních sáhů, tj. přibližně 8 500 m² plochy strání) vytvořili nám onen dobře známý zvon zasazený do okolní podřipské roviny. Místo v dějinách poskytly této naší vpravdě

národní hoře zejména pověsti a báje, z nichž nejznámější je pověst O příchodu praotce Čecha se svým kmenem na naše území. I když není přesně známo, tak se v této pověsti snoubí tradice, lidové podání a lidská fantazie, vyprávění starců či tehdejší poznatky, můžeme říci, že neodporuje tomu, co jinak již bezpečně víme, že toto místo patřilo k jednomu z prvních osídlených mezi Ohří a Českým středohořím, černokosteleckými lesy, dolní Sázavou, Brdy a Džbánským lesem (Podrábský, 2015).

Že zde sídlící kmeny Charvátů, Ljutomiců, Čechů, Pšovanů, Děčanů, Zličanů i Luňanů vytvářely první náznaky sjednoceného českého národa. Na stránkách Podřipsko.cz je vidět, jak asi vypadala hora Říp v období svého zrodu. Tyčila se ve sladkovodním moři – jezeru rozprostírajícího se od Přezletic na východě a Ládví na jihu až k valu Středohoří. Když si posléze v dobách mezileďových ledovce prorazily cestu průsmyky jako např. Porta Bohemica, vody odtekla a zůstala pouze koryta řek (Podrábský, 2015).

Obrázek 36 Hora Říp v pradávném sladkovodním moři



Zdroj: Podřipsko (2017)

Současnost

Říp je český omfalos, pupek světa. Zná ho snad každý Čech. Ovšem o studánkách pod horou to už zdaleka neplatí.

Obrázek 37 Hora Říp z východní strany – pohled na České středohoří



Zdroj: Google (2017)

Význam hory Říp pro českou zemi asi není třeba zvlášť zdůrazňovat. Vždy byl horou kultovní a posvátnou. Na vrcholu vždy bývaly svatyně. Soustřeďovaly se sem naděje i víry ve zde přítomná božstva, ať už byla jakákoliv. Okolí Řípu bylo osídlené od nejstarších časů doby kamenné až dodnes. Hora vždy lidi přitahovala jako magnet, což je víc než jen obrazné vyjádření. Zdejší čedič obsahuje značné příměsi magneticky aktivních nerostů a ovlivňuje nejen kompas, ale i magnetorecepci zvířat, tedy i tu naši lidskou. Z pohledu geomantie na Řípu začíná řada energetických linií, a to i dálkových, propojujících horu s řadou významných míst nejen v naší vlasti, ale i v cizině. S určováním linií je trochu potíží, protože azimuty se nedají kompasem s jistotou potvrdit vzhledem k magnetickým anomáliím. Na vrcholu Řípu je silné energetické místo, ostatně celý kopec je takový. Ovšem prameny přímo na kopci nehledejme, k těm musíme dolů tam, kde cesty vzhůru začínají (Škaloud, 2016).

Obrázek 38 Výřez z mapy – hora Říp s vyobrazenými prameny na úpatí



Zdroj: Seznam (2017)

Říp na vodě

Trojici dodnes dochovaných studánek na úpatí Řípu nalezneme na půloblouce kolem kopce od jihozápadu k východu. Představíme-li si Říp jako široký zvon, tak prameny hledejme vždy na okraji lemu zvonu. Tedy nikoliv přímo pod prudkým stoupáním na vlastní temeno kopce, ale až tam, kde dávný suťový kužel přechází do okolních rovin. Umístění pramenů má své geologické důvody. Jak známo, Říp je pozůstatkem sopky z třetihor. Když sopečná aktivita skončila, Říp se začal vlivem eroze rozpadat. Dešťová voda snadno pronikala do spár mezi čedičovými sloupy a vlivem mrazu je trhala na stále menší kousky. Původně vysoký vulkán se změnil na dnešní zvonovitý kopec, jehož svahy jsou pokryty sutí a balvany. V pozdějších čtvrtohorách pak bylo v okolí Řípu moře a sutě byly zaneseny pískem, zpevněny vápenatými sedimenty a překryty sprašemi, jíly a hlínou. A aby toho nebylo málo, i dávná pra-Vltava původně tekla jinudy. Obtékala Říp ze západu a zanechala tady zbytky koryta i náplavy písků a říčních štěrků. Dodnes můžete na polích kolem Řípu nalézt kromě čedičových kamenů i krásné oblázky odkudsi z jižních Čech. Úpatí rozpadlého kopce, (což je právě široký okraj zmíněného zvonu) je tedy potřeba hledat poměrně daleko od samotné hory. A tam vyvěrají i prameny vody, která se ze štěrbin mezi kameny suťových polí dostává na povrch po dosud pevném podloží (Škaloud, 2016).

Analýza současného využití

V současné době je místo hory Říp hojně navštěvované. Jedná se o víkendové procházky k rotundě anebo turistické akce spojené se sportem. Za uplynulá léta frekvence těchto návštěvníků má vzrůstající tendenci. Vše je zřejmé, již v obci Krabčice, odkud vede alej k úpatí Řípu a dál cesta k rotundě. Za víkend během pěkného příznivého počasí, zde můžeme spočítat i počty turistů dosahující počtu 500 osob. Pro analýzu autor využil informace podané majitelem provozovaného parkoviště, který za poslední dva roky kapacitu záchytného parkoviště zvětšil o 150 míst a také informace majitele hostince přímo na hoře.

Každoročně je zde na svátek Jiřího koncem dubna velká pout' „Řipská pout'“, kde návštěvnost osob tohoto setkání se zvyšuje na tisíce návštěvníků během víkendu. Nejvíce na této události těží obec Krabčice, ostatní okolní obce na tomto podíl nemají.

Cyklisté zde mají možnost využít jen silnici vedoucí okolo hory propojující obce kolem úpatí nebo jen jednu stezku využívanou spíše na severní straně hory od města Roudnice nad Labem do Krabčic, která je v současné době značena. Ostatní značení zde není. Ve smyslu propojení stezek nebo cyklotras od Roudnice nad Labem pokračující tzv. Dvořákovou stezkou na Kralupy nad Vltavou a dále na Prahu, zde také nenajdeme.

Rodinné výlety, které vedou na horu Říp, jsou mimo automobilové dopravy, také využívány hojně vlakové spoje, místní malé lokálky na trase Vraňany - Straškov. Záchytné parkoviště pro osobní vozy v obci, jak je již uvedeno a to Krabčice a Ctiněves, najdeme. Bohužel v obci Mnetěš a Vražkov již tomu tak není.

K analýze současného využití autor může konstatovat, že díky dlouhodobého pozorování zdejší krajiny a hovoření s místními lidmi lze dospět, že rekultivace a propojení a její realizace je vnímána pozitivně. Názor autora na přístup a vybavenost pro turistické účely hory Říp je velmi zaostalá až vede k nechuti či nečinnosti místních správců a úřadů. V žalostném stavu je přístup na horu Říp, chybí zde zábradlí pro nemohoucí chodce a v některých úsecích schodiště. V okolí rotundy je velmi málo míst k sezení a odpočinku.

Projdeme-li si všechny vyhlídky, zjistíme, že některé z nich jsou zarostlé a není zde nic vidět. Proč? Vyhlídky by měli být vybaveny novým zpevněným zádržným zábradlím proti pádu a místa vybavena informačními tabulemi s vyobrazením monumentů v krajině. Když se zastavíme na místě, kde byl vyzvednut základní kámen na stavbu Národního divadla, budeme jistě velice zahanbeni. Místo je zapomenuto a nemá vůbec své pietní místo, které by vedlo k vážnosti a úctě.

Dle názoru autora je v uvážení se nad tím to zamyslet, pokud bude s tím to moci někdo něco udělat, ať koná. Je třeba vyčistit tyto místa, provést rekultivaci a údržbu. Bylo by dobré sem umístit lavice k sezení. Mezi hostincem a rotundou je třeba vystavět nejméně dvě zastřešené dřevěné lavice se stoly například z kulatiny. Informační tabule a turistické informace by mohly být také obměněny se správnými informacemi. Podle dalšího autorova názoru a bohužel i mimo kontext je, že heslo na restauraci „Mohamedu Mekka to Čechovi Říp“ zde vůbec nepaří. Zmínka o cizí daleké muslimské zvrácené víře na tomto památném místě, autorovi připadá, jako heslo „Se Sovětským Svazem na věčné časy“.

Díky rekognici terénu a kontrol míst vyskytujících se pramenů a z geologických map bylo zjištěno, že je zde ještě jeden vodní zdroj, dle autora práce nazvaná „Myslivecká studánka“.

Obrázek 39 Vyobrazené a pojmenované prameny na úpatí Řípu



Zdroj: Seznam (2017) s doplněním autora

Návrh revitalizace

Návrhem revitalizace je níže vyobrazená fotodokumentace, kde je vidět jakým způsobem postupovat a vytvořit optimální revitalizaci souzřetnou k místu a historickému pojetí. K místům musí být i dostupné a vyčištěné cesty, které by měli být řádně značené. Dle návrhu jednotlivých míst je nutno tyto místa propojit turistickou cestou tak i cyklostezkou. V obrazové dokumentaci níže jsou ve fialovém provedení tyto trasy vidět. V současné době nejsou a neexistují, podle autora práce by stačilo provést obnovu starých zarostlých cest.

Obrázek 40 Vlastní návrh propojení turistických tras a vybudování cyklotrasy propojující prameny v úpatí hory Říp



Zdroj: Seznam (2017) s doplněním autora

V okolí hory se již některé pokusy revitalizací staly reálným projektem. Turistická cesta a zároveň i cyklotrasa vedoucí z Roudnice nad Labem do Vesce a obce Krabčice, již má místo pro odpočinek. Jedná se obnovený rybník s nově osázenými stromy a novými lavicemi. Místo je hojně navštěvováno, například fotografy s procesím svatebních návštěvníků pro pořízení profesionálních fotek do alb. Posléze se celkem všichni vrací do blízké obce Vesce, kde končí v místní nové restauraci s občerstvením.

Obrázek 41 Rekultivované jezírko **Obrázek 42** Revitalizovaný rybníček – jezírko u obce Vestec pod Řípem



Zdroj: Autor (2017)



Zdroj: Google (2017)

Autor se domnívá, že kdyby se obce Ctiněves, Mnetěš a Vražkov do projektu revitalizace pramenů a vybudování odpočinkových míst s propojenými turistickými trasami a cyklotrasami zapojili, tak jen podpoří svůj rozvoj. Místa získají na oblibě a přitáhnou i více osob a návštěvníků, kteří mohou svými financemi přispět k místním podnikatelům, jak v restauracích, tak i například koupi drobných výrobků. V okolí hory Říp se nachází několik zajímavých míst, mezi ně mohou zařadit soukromou střelnici Vražkov, muzeum Ledčice, pivovar Ctiněves (Podřipské pivo) a další.

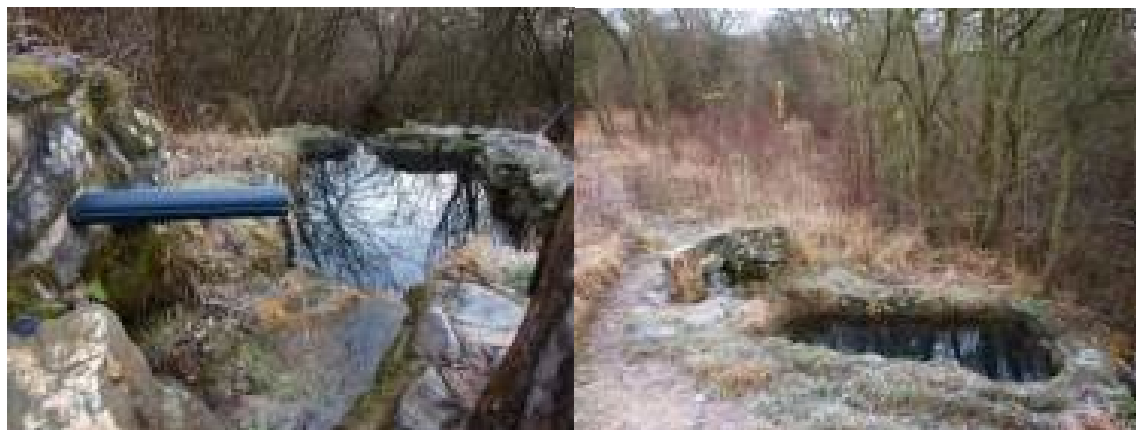
Jak je již uvedeno shora, autor uvede několik návrhů na revitalizaci. Jde o obnovu a čištění vodních ploch, vybudování kamenných zídek, z nichž vytéká pramen, kamenné posezení s kamennými ohništi, dřevěnými turistickými přístřešky a podobně. Místa se dle názoru autora musí upravit a zpevnit. Pro zpevněná místa se použijí místní kameny a pro zatravněné okolí se provede osev travního porostu anglického typu malého vzrůstu z důvodu lepší obhospodařování. Navzdory v pojetí okultní pohanské minulosti bychom zde měli vztyčit i památné menhiry. A to v souladu a spojitosti s menhirem v polích až u obce Klobuky u Kladna viz známý menhir Pastevec, který se dává do souvislosti s horou Říp.

Mnetěšská studánka

Studánku nalezneme na jihozápadní straně Řípu v oblasti zarostlých remízků, opět na úpatí řípského zvonu. Dá se sem dojít od Hamloufu, budeme-li se pohybovat po vrstevnici k západu. Nebo můžeme vyrazit z vesnice Mnetěš, odkud sem vedou polní cesty. Značená cesta sem zatím nevede, je třeba se orientovat podle mapy nebo se optat. Potíž s hledáním podřipských studánek je ta, že od nich nevedou žádné strouhy, podle kterých by se prameny daly najít. Přestože jsou zdroje vody poměrně silné, voda se objevuje na povrchu jen

nakrátko. Pod pramenem jsou malé rybníčky a z nich se voda opět ztrácí pod zem, aby se znovu objevila až v průsacích a mokřinách kolem Ctiněvsi a Mnetěše.

Obrázek 43 a 44 Mnetěšský pramen se zádržným jezírkem

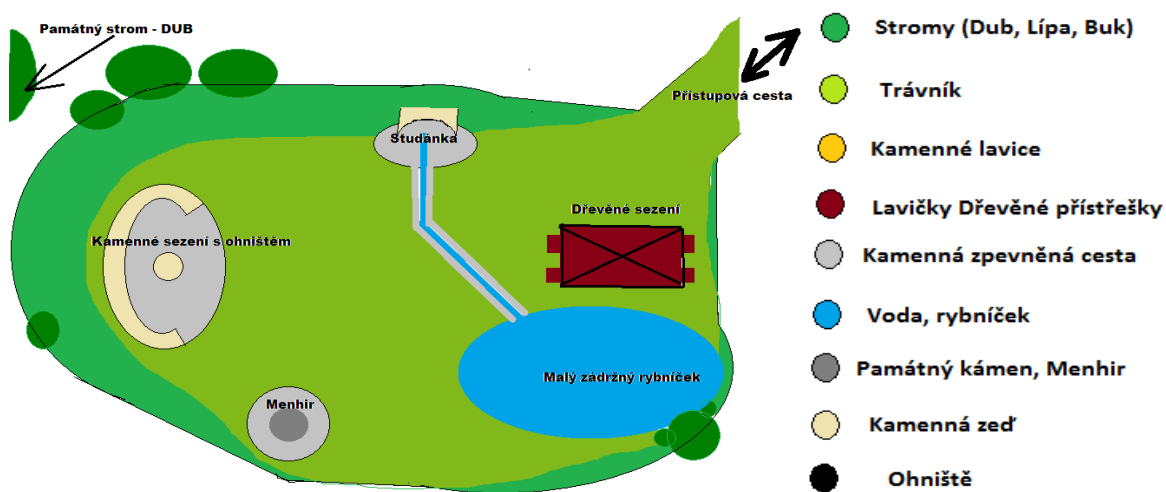


Zdroj: Škaloud (2016)

Samotná Mnetěšská studánka je schovaná v uzamčeném domečku, ale voda je trubkou vyvedena do jakési vany, kde se můžete klidně i vykoupat. Pokud by praotec stoupal na Říp přímou cestou od této studánky, vybral by si tu nejhorší cestu. Stráně jižního svahu jsou skalnaté a velmi strmé. Na druhou stranu - kdo hledá snadnou cestu, většinou vyplývá drahocenný čas hledáním a k cíli nedojde (Škaloud, 2016).

Podle návrhu autora je nutné prostor rozšířit a značně místo rekultivovat. Prostor rozvržení je počítán do celkové rozlohy cca 30 x 40 m. Umístění kamenného posezení s ohništěm musí být situován v prostoru nejméně 20 m od hustého stromového porostu. V místě je vztyčen menhir s opracovanými motivy. U rybníčku je vystavěna velká dřevěná krytá lavice. Cesta a pochozí plochy jsou vydlážděny kameny a upraveny. Místo je oseto travní směsí anglického typu (hustého, zátěžového, malého vzrůstu). Výsadba stromů je využita pro stromy dub, buk.

Obrázek 45 Návrh Mnetěšské studánky



Zdroj: Autor (2017)

V minulosti tato studánka prošla proměnnou, ale je nutno říci, že k nevyhovujícímu stavu. K prameni je špatný neudržovaný přístup, v místě není dostatek místa k odpočinku a ani zde není proveden prořez a čištění zeleně v okolí. Vede zde stezka, která vede z obce Mnetěš na úpatí hory Říp a dále vede k vrcholu hory ze západní strany. V současné době zde nenalezneme žádnou stezku, která by se propojila pramen Hamlouf a dál.

Studánka Hamlouf

Pravdou je, že studánku s podivným jménem Hamlouf naleznete snadno. Vyrazíte-li na cestu k vrcholu ze starobylé obce Ctiněvsi na jihovýchodě Řípu a budete stoupat do kopce po červené turistické značce, kousek nad vesnicí narazíte na samoty zvané Hamlouf. Zdejší prudký svah je právě zmíněným okrajem řípského "klobouku", a tedy je třeba se rozhlížet po prameni. A opravdu! Po levé straně cesty nad staveními je malý rybníček, napájený pramenem. Podle dávných pověstí pramen vznikl tak, že zde praotec Čech před výstupem na Říp zabodnul svou berlu či snad prut. V místě vytryskla voda a slovanští poutníci zde založili svůj první tábor. Praotec pak údajně vystoupil na vrchol Řípu a pronesl slavné věty o medové krajině... Ctiněves tedy mohla být prvním sídlem kmene Čechů. Ves je v kronikách označena i jako místo posledního Čechova odpočinku. Avšak údajná mohyla nebyla nikdy nalezena. Hamlouf je místo, kde kdysi stával ovčín. Na mapách opravdu toto místo najdeme pod jménem Ovčín, ale usedlíci mu říkají Hamlouf. Už proto, aby odlišili tuto lokalitu od jiného místa, kterému se pro změnu říká - Na Ovčíně (Škaloud, 2017).

Pastva ovcí byla v minulosti na Řípu velmi rozšířená - víme, že kopec byl kompletně odlesněný a pastva byla snad jediným smysluplným zemědělským využitím skalnatých strání Řípu. Aby těch ovčích zmatků nebylo málo, je od polohy Na ovčíně zase blíž k jiné studánce, Mnetěšské. Neměli bychom také podléhat iluzi, že se pramen Hamlouf dochoval v původní podobě. Přes všechnu posvátnou úctu k vodě i studánkám, byl původní pramen pravděpodobně jinde. Dnes voda vytéká jako přepad z betonového vodojemu, který je napájen z nedaleké studánky, ukryté pod plachtou a zakryté kameny. Samotné prameniště je ale ještě výš, kde nalezneme malý rybníček a mokřadní rákosiště. Tady se voda objevuje nejdřív. I toto místo vykazuje znaky umělého lidského zásahu. Stejně jako v řadě dalších míst kolem celého Řípu, byly i tady těženy čedičové sutě. Dnes jsou staré těžební jámy zarostlé a nenápadné, ale jejich umělý původ je evidentní. Voda se pak mohla objevit a stáhnout do takových prohlubní, kde se jí cesta na povrch zkrátila. Asi tedy není úplně možné přikládat dnešní pozici studánek nějaký zvláštní esoterní význam, na druhou stranu, celkově jsou místa určitě původní. Odpovídá tomu i energie míst a kvality propojení, které zde můžete vytvořit (Škaloud, 2016).

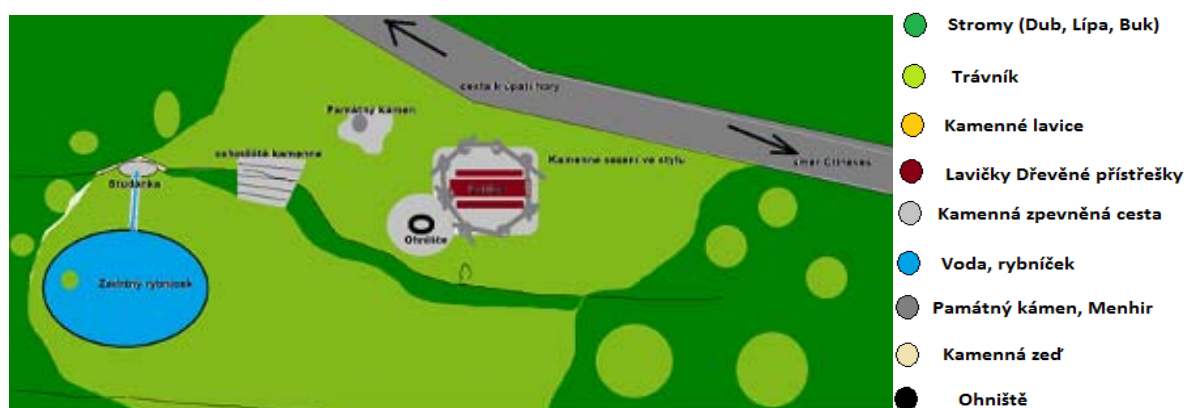
Obrázek 46 a 47 Pramen Hamlouf a zádržné jezírko



Zdroj: Škaloud (2016)

Návrh autora na revitalizaci a umístění je vidět na následujícím obrázku č. 19. Místo určené k nové proměně je velice navštěvované, jelikož se nachází na přístupové cestě k úpatí hory Říp od obce Ctiněves. Ve vizualizaci je rozmístění odpočinkového místa rozvrženo na ploše cca 40 x 40 m. Studánka s rybníčkem, odpočinkové kamenné místo s dřevěným stolem a lavicemi, ohniště, památný kámen – menhir. V celém místě provedena rekultivace zeleně. Travní porost je vyset travní směsí anglického zátěžového typu a provedena výsadba nových stromů dub, buk, lípa. Nemělo by se také zapomenout na jezírko a mokřad umístěné nad tímto vystavěným komplexem, zde můžeme, jak je výše uvedeno, najít prvotní náznak vyskytujícího se pramene.

Obrázek 48 Návrh úpravy prostoru okolí pramene Hamlouf



Zdroj: Autor (2017)

Současný stav je velice příznivý, místo v roce 2016 prošlo již revitalizací za podpory místní obce Ctiněves, mysliveckého spolku a historického občanského spolku Říp. Na místě se byl vystavěn nový zádržný rybníček, proběhlo vyčištění okolí od křoví a zeleně, vybudován kamenný altán ve stylu malého Stonehenge a vztyčen památný kámen. Autor je toho názoru, že zde chybí celková revitalizace pramene. Na místě by vystavil kamennou zeď s kamenným žlabem pro možné umytí rukou. Dále, zde chybí kamenný žlab, kde protéká voda z pramene do rybníčku. Umístění více laviček pro odpočinek by zde také neuškodilo. Jak je vidět hodně se vše podobá původnímu návrhu autora. Z dostupných informací se nejspíše kamenný altán zastřeší.

Obrázek 49 Okolí pramene Hamlouf



Zdroj: Autor (2017)

Studánka na Hýkovině

Pokud se od pramene Hamlouf vydáte na opačnou stranu, než leží Mnetěšská studánka, můžete s trochou štěstí nalézt i poslední z trojice podřipských studánek. Leží skoro přesně na východ od vrcholu Řípu. Říká se jí Na Hýkovině, údajně podle majitele zdejšího lomu. Žádná značená cesta ke studánce nevede, od Hamloufu je opět třeba se držet vrstevnice a postupovat pásmem remízků. Mineme starou chmelnici, a asi po půl kilometru narazíme na zarostlé pozůstatky těžebních jam.

Kdysi se tady těžily čedičové sutě, které se mlely na šterk. Druhá cesta k lomu vede od silnice spojující Ctiněves s Krabčicemi. V hustých křovinách nalezneme jakýsi cihlový fundament z bývalého lomového zařízení a poblíž dohledáme i silný pramen. Ve svazích nad pramenem jsou pole, dala by se tedy předpokládat kontaminace dusičnany. Přesto je dnes voda velmi kvalitní. Při podrobném průzkumu pramenů pod Řípem může pozorného poutníka překvapit objev pěnovecových nárůstů pod padající vodou. Travertiny? Tady pod vyvřelým Řípem? Zdánlivě překvapující skutečnost! Ovšem odborníci vědí, že čedičové sutě jsou tady druhotně zvápenatělé pozdějším usazováním na dně křídového moře. Vápenec dodnes tvoří bílé povlaky na čedičových kamenech, které snadno můžeme nalézt kdekoli po cestě k vrcholu, a nejsou výjimkou i nalezené kusy medových sintrů, jaké bychom hledali spíš někde v krasových oblastech. Zdejší lokality jsou zajímavé i pro paleontology, kteří ve vápencových pojivech čediče objevili i zcela nové druhy zkamenělin. Není tedy divu, že zdejší voda je plná vápníku. Je tvrdá, tedy na chuť sladká. Jezdí si pro ni řada místních a je považována za léčivou. Pokud důvěřujete esoterickým informacím, vezte, že zdejší voda je dobrá na choroby srdce a cévní příhody. Ale umí i víc, než jen léčit tělo. Může vám pomoci s léčením chorob a nedostatků spojených s první čakrou. Máte-li potíže s vlastní identifikací, místem na Zemi, s přijetím a uznáním svých předků, se smyslem svého života a s kořeny své existence, může vám řípská voda napomoci to řešit (Škaloud, 2016).

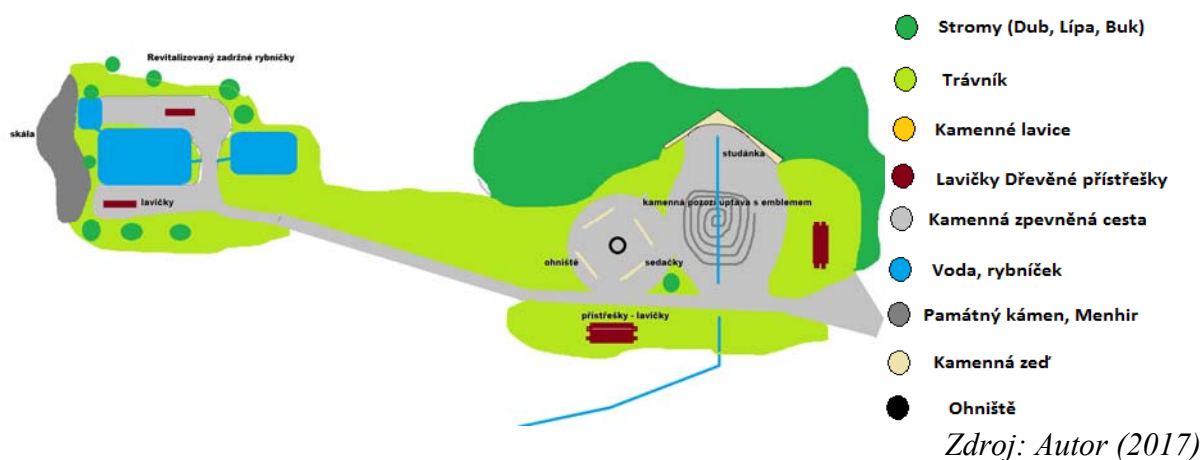
Obrázek 50 a 51 Pramen Na Hýkovině



Zdroj: Škaloud (2016)

Na první pohled se může zdát, že tato revitalizace a návrh je velice rozsáhlá. Jak je uvedeno již výše, pramen se nachází v bývalém lomu kamene. Je dobré s tímto počítat a náležitě jej využít. V celé lokalitě je nutné provést celkový prořez zeleně a vytrhání kořenů bezinek či náletových akátů. V horní části cca 30 m od pramene se nachází komplex 3 zádržných rybníků, které je dobré také využít. Nachází se zde čedičová skála, která je monumentem tohoto místa. V prostorách pramene se v současné době bohužel nachází malá skládka, která musí být rekultivována. Podle autorova návrhu místo proudící vody z pramene je vydlážděno kamenem s ornamentem. Pozitivem je, že zde vede polo udržovaná cesta ze silnice Ctiněves a Krabčice pod Řípem. Z místa vedou různé polní cesty, které by stačili prořezat a zpřístupnit cestu od pramene Hamlouf.

Obrázek 52 Návrh revitalizace pramenu Na Hýkovině – revitalizovaný komplex i s jezírky opodál



Současný stav je dezolátní. Jedná se o zarostlé a nepřístupné místo s tu a tam pohozenými věcmi, jako na skládce. Jsou to pozůstatky z dob ještě minulých. Jak je výše uvedeno jedná se o komplex bývalého těžebního areálu kamene a to ze začátku 19. stol., jsou zde ještě pozůstatky některých objektů, které by se daly využít. V komplexu lomu jsou krásná místa, ale nepřístupná. V současné době se spíše jedná o místo zapomenuté a myslivecky využívané nejspíše pro drobnou zvěř. Okolí je zarostlé nálety, šípky a bezovými porosty. V místě se nachází hodně využitelného materiálu ještě po těžbě kamene. Autor zastává názor, že zásahem do tohoto místa se drobná zvěř nevytěsní, ale ba naopak pracovní činnost myslivců a svými krmnými stanovišti tuto zvěř v místě udrží i nadále. V současnosti dle uvážení můžeme konstatovat, že se jedná spíše o kryt škodné zvěře a zvěře černé.

Obrázek 53 Pramen Na Hýkovině



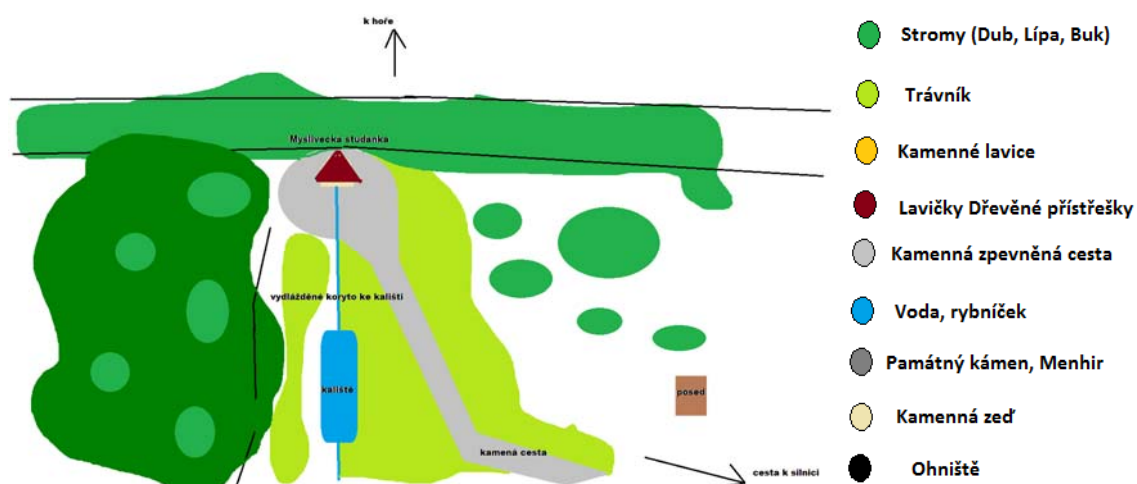
Zdroj: Autor (2017)

Myslivecká studánka

Tento pramen není v současnosti nikde uváděn. Zmínky lze najít jen v profesionálních geologických mapách. Tento pramen najdeme nad těžebním lomen kamene v levé části komplexu blíž k hoře. Voda vyvěrá ze země ve formě kaluže, která vede ke kališti a dál se ztrácí v úpatí hory Říp v poli mimo lom.

K přístupu a v těsném okolí pramene na Myslivecké studánce, dle návrhu by měla být vystavená zpevněná cesta z kamene. Pramen osadit kamenným přístřeškem a dále od studánky vystavit kamenný žlab jdoucí do kaliště. Kaliště zahrazeno malou hrází a dál nechat odtok dle přírodního rázu. Materiál bude využit z dostupného kamene, aby nerušil přírodní ráz. Myslivecká obslužnost tohoto místa nebude narušena a tento zásah neovlivní její chod. Tato úprava nepovede k negativním důsledkům zásahu do krajiny. Dále je zde posed a kaliště, které mohou využívat myslivci ve večerních hodinách na odstřel černé zvěře. Dle bezpečnosti těchto úkonů, navrhuje autor práce v místě vybudovat násyp nebo val a to v jihovýchodní části prostoru z důvodu odrazu střely. Posed je umístěn tak, že je vidět do všech stran a i na přístupovou cestu.

Obrázek 54 Návrh revitalizace Myslivecké studánky



Zdroj: Autor (2017)

V místě nalezneme mírně upravenou plochu s kalištěm v důsledku zásahu myslivců. Je zde umístěn liz a krmné zařízení pro zvěř. Opodál je cca 25 m od kaliště vystavěn myslivecký posed. Místo, kde se voda objevuje je zanesena bahnem a různým polomen či náznaky kamenného základu neznámého původu.

Obrázek 55 Myslivecká studánka



Zdroj: Autor (2017)

Závěr

Významným prvkem pro přípravu projektů je v tomto případě Místní akční skupina Podřipsko, z.s. (zkráceně též MAS Podřipsko). Je to spolek, který byl založen v roce 2011 a působí převážně ve venkovském prostoru v jihovýchodní části ústeckého kraje v okolí hory Říp a částečně v severní části Středočeského kraje. Výběr podporovaných projektů rozhodně není náhodný, právě naopak. Už z podstaty místních akčních skupin je veškerá činnost spolku transparentní a funguje na základě zpracovaného strategického dokumentu pro dané programovací období. *Závazným dokumentem pro současné období je Strategie komunitně vedeného místního rozvoje MAS Podřipsko 2014-2020. Tato strategie je střednědobý strategický dokument vypracovaný komunitním způsobem, který má sloužit k naplnění cílů v příštích letech (MAS, 2017).*

Se zapojením okolních obcí okolo hory Říp a místních spolků, jako jsou například myslivecké, rybářské, sportovní nebo historické mohou v rámci brigád pro obce do revitalizace zapojit. Obdobným způsobem se dost projektů, jako jsou čištění a obnova rybníků a prořez či výsadba, již povedla v jiných obcích dále od hory Říp. V oblasti Podřipska působí také významný spolek Říp, který má zásluhu pro konání kulturních akcí.

Možnosti získání finančních prostředků na revitalizaci získat z dotačních i operačních programů, jsou například z:

- Resortu Ministerstva životního prostředí (Mze) - Agentura ochrany přírody a krajiny České republiky v rámci, která se zabývá pomocí a přípravou na realizaci Programu (Mze) 129, 130 - Podpora obnova, odbahnění a rekonstrukce rybníků a výstavby vodních nádrží.
- Rozpočtové dotace – Ministerstva pro místní rozvoj ČR.
- Integrovaný regionální operační program – (IROP) Výzva č. 18, Podpora bezpečnosti dopravy a cyklodopravy - Dotace na projekty rekonstrukcí, modernizací a výstavby bezbariérových komunikací pro pěší včetně souvisejících prvků zvyšujících bezpečnost železniční, silniční, cyklistické a pěší dopravy. V rámci aktivity „Cyklodoprava“ budou podpořeny projekty zaměřené na rekonstrukci, modernizaci a výstavbu komunikací pro cyklisty a liniových opatření pro cyklisty v hlavním dopravním prostoru pozemních komunikací.
- Soukromé zdroje – investice veřejného a soukromého sektoru.

Příjemci podpory, jak je dáno jsou kraje, obce, dobrovolné svazky obcí, organizace zřizované nebo zakládané kraji, organizace zřizované nebo zakládané obcemi, organizace zřizované nebo zakládané dobrovolnými svazky obcí, z tohoto důvodu si autor myslí, že zde není žádný problém, které tyto by tyto projekty nemohly být uskutečněny a to z finančních důvodů. V textu je zmínka již o započaté zdárné obnově pramene Hamlouf obcí Ctiněves a obnova jezírka na úpatí u obce Vestec, která již proběhla. Tyto projekty se mohou stát významným vzorem, jak projekt vypracovat, vést a financovat. Autor věří, že v brzké době se někdo toho to ujme a projekty provede. Autor již osobně provedl dotázání na místní obecní úřad Krabčice s dotazem, na možnost prořezu zeleně na vyhlídkách hory Říp a vybudování laviček v okolí rotundy, ale bohužel s výsledkem negativním. Na další dotaz, že když obec profituje z návštěvníků hory za výběr parkovného a na platbě záboru veřejného prostranství při kulturních akcích, bylo řečeno, že je vše postačující a nic nevykazuje žádnou závadu.

Použité zdroje

BLAHUŠ, Petr. *Kdo jsme* [online]. [cit. 2017-04-05]. Dostupné z: http://ustecky.denik.cz/zpravy_region/20110527_serial_deniku_keltove.html

GOOGLE. *Google obrázky* [online]. [cit. 2017-05-12]. Dostupné z: https://www.google.cz/search?q=google&source=lnms&tbm=isch&sa=X&ved=0ahUKEwj4orLjyeTAhVDvBoKHfWUDESQ_AUIBigB&biw=916&bih=806#tbm=isch&q=%C5%99%C3%ADp

MAS. *MAS Podřipsko* [online]. [cit. 2017-04-05]. Dostupné z: <http://maspodripsko.cz/o-nas/o-nas/>

PODRÁBSKÝ, Jiří. *Hora Říp* [online]. [cit. 2017-04-05]. Dostupné z: http://www.podripsko.cz/menuId-1-strankaId-28-stranka-hora_rip.html

SEZNAM. CZ. *Mapy.cz*. [online]. [cit. 2017-05-12]. Dostupné z: <https://mapy.cz/zakladni?x=14.3122348&y=50.0618474&z=17>

ŠKALOUD, Jiří. *Prameny kolem Řípu* [online]. [cit. 2017-04-05]. Dostupné z: http://www.putujici.cz/?p=p_323&sName=Prameny-kolem-Ripu

WALDHAUSER, Jiří. *Encyklopedie Keltů v Čechách*. 1. vyd. Praha, 2001, s. 592. ISBN 80-7277-053-5

ÚZEMÍ STOLOVÉ HORY VIDOULE

Bc. Bohumila Kozáková

Úvod

Práce se věnuje území stolové hory Vidoule, které se nachází v katastru Městské části Praha 5 – Jinonice. Sledované území je vymezeno ulicemi Na Vidouli, Souběžná IV a Na Pomezí. Jedná se o území o rozloze cca. 6,7 hektarů, ve výšce 371 metrů nad mořem, které bylo v roce 1988 vyhlášeno přírodní památkou. Jde o významný krajinný prvek tvořený výraznou tabulovou horou s výskytem význačných druhů organismů. V posledních letech zde byl ze strany developerů je velký zájem o zastavění uvedeného území. Proti záměrům developerů se postavilo místní obyvatelstvo, které se zástavbou uvedeného území nesouhlasilo a nakonec i vedení radnice Městské části Praha 5.

Co je stolová hora?

„Stolová hora, nebo taky tabulová hora je geologický pojem, kterým se označuje osamocená vyvýšenina, která typicky vystupuje strmými svahy nad okolní krajinu. Vrchol hory tvoří ploché temeno, které je různého tvaru a velikosti. Svými rozměry jsou stolové hory přechodem mezi svědeckými vrchy a tabulemi. Tento geomorfologický útvar vzniká erozně denudační činnostmi exogenních sil (vody, větru, mrazu) působících na tabule a plošiny s horizontálně či subhorizontálně uloženými sedimenty. Díky příkrým svahům, které oddělují ploché temeno od okolní krajiny, je poměrně časté, že se na temeni hory nachází uzavřený ekosystém s odlišnou flórou a faunou“ (WIKIPEDIE, 2016). Nejznámější stolové hory v České republice jsou Ostaš na Broumovské vrchovině, Stolová hora Klentnice, Děčínský Sněžník, vrch Vladař a Úhošť.

Charakteristika zvoleného území

„Tabulová hora je pozůstatkem rozlehlé plošiny, tvořené druhohorními usazeninami. Plošina byla během posledních dvou milionů let rozčleněna erozí vodních toků na jednotlivé izolované vrchy. Vidoule je na severu od okolí oddělena Motolským údolím, na východě Košířským údolím a z jihu kotlinou horního toku Prokopského a Jinonického potoka. Je jednou z posledních tabulových hor v Praze, která dosud zůstala nezastavěná. Jako taková tvoří významnou krajinnou dominantu a patří k nejvýše položeným místům v Praze“ (PRAŽSKÁ PŘÍRODA, 2013).

Obrázek 56 Přírodní park Vidoule zachycen neznámým fotografem v roce 1934

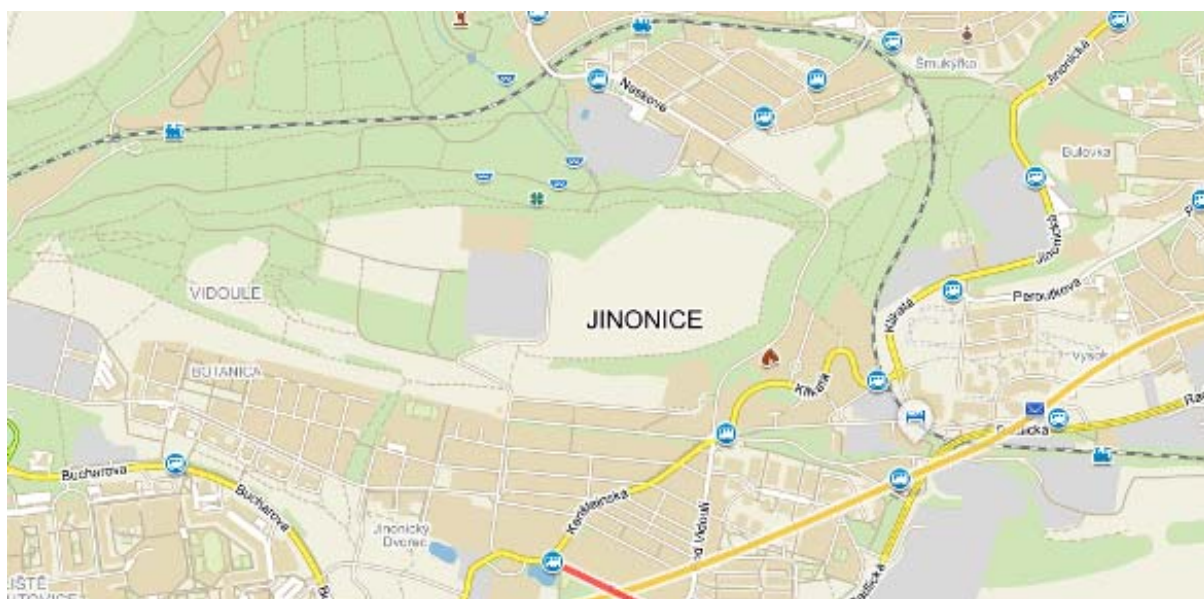


Zdroj: Měsíčník Pětka, březen 2017

Jako samostatná památka byly vyhlášeny tři samostatné plochy na úbočí hory. Severní část chráněného území zahrnuje až 30 metrů vysoké pískovcové stěny, odkrývající profil perucko – korycanskými vrstvami. Jde převážně o umělé odkryvy vzniklé těžbou. Také východní část má geologický charakter, na povrch vychází slínovce, které tvoří i vrcholovou plošinu hory. Jižní část chráněného svahu k Novým Butovicím má význam především botanický a entomologický. Jde o zachovalý fragment bývalých teplomilných mezí a pastvin, na kterých se vyskytuje mimo jiné ohrožený měkkýš trojzubka stepní.

Na severní srázy Vidoule navazuje přírodně krajinářský park Cibulka z 1. poloviny 19. století. Severní svahy Vidoule jsou bohatým vodním zdrojem. Z těchto zdrojů čerpal vodu i historický vodovod do Jinonického zámku na východním úbočí hory.

Obrázek 57 Mapa sledovaného území



Zdroj: www.mapy.cz

Záměry na využití území

V roce 2012 začal Magistrát hl. m. Prahy uvažovat o změně územního plánu na Vidouli. Návrh na zahájení jednání o změně magistrát schválil v červnu 2012. Oblast Vidoule byla zařazena mezi celoměstsky významné změny.

V souvislosti s územím Vidoule se objevily dva plány, jak s tímto územím naložit. Iniciátorem jednoho plánu byla společnost Ekospol, která tu zamýšlela postavit byty. S druhým návrhem pak přišli vlastníci pozemků pod Vidoulí a prostřednictvím společnosti Finep, kteří navrhovali zastavět pouze deset procent plochy. Zbývající část měla být ponechána jako park.

Městská část Praha 5 prosazovala, že využití Vidule by mělo mít hlavně rekreační a sportovní charakter. Představa Ekospolu o zastavení plochy bytovými domy Praze 5 připadala nepřiměřená a nepřijatelná. Radnice Prahy 5 chtěla jednat s vlastníky pozemků (jedním z vlastníků je i Magistrát hl. m. Prahy) a prosazovala, aby území bylo řešeno jako jeden celek.

Důvodů proti zástavbě daného území byla celá řada. Park je chráněn vyhláškou č. 3/91 Sb. hl. m. Prahy, která by byla schválením změny územního plánu porušena. Dalšími argumenty proti stavění v přírodním parku bylo udržení ekologické stability, zachování druhové pestrosti rostlin a živočichů, zachování významné rekreační oblasti pro obyvatele.

„Zabránit výstavbě se tak snažilo nejen zastupitelstvo Prahy 5, ale i místní obyvatelstvo a občanské spolky. Radnice se v současné době snaží získat do vlastnictví pozemky pod Vidoulí, aby nemohly být plány na výstavbu obnoveny. Část pozemků pod sledovaným územím je státní a část patří soukromým vlastníkům. Petici proti zástavbě Vidoule podepsalo kolem 1300 obyvatel“ (SZ, 2015)

Současný stav

„Stolová hora byla dlouhou dobu v zájmu developerů a místní obyvatelé se tak obávali masivní bytové výstavby. Jelikož radnice Prahy 5 a místní obyvatelé byli proti výstavbě domů a bytových domů, na území Vidoule na Praze 5 by měl vzniknout volnočasový areál. I proto, že proti budování nových domů se nakonec postavili i zastupitelé Prahy 5“ (KAUZA5, 2014).

Radnice Prahy 5 už začala pracovat na výkupu zdejších pozemků. Nemalou část území mezi Butovicemi a Košířemi nyní vlastní Ministerstvo obrany. Městská část má zájem, aby uvedené území bylo na ni bezplatně převedeno. Tento záměr však nevyšel. Radnice tedy musela do výběrového řízení. Minimální kupní cena území byla Ministerstvem obrany stanovena na pět a půlmilionu korun. V současné době je situace taková, že radnice by mohla uvedené pozemky získat. Dle radního (dnes již starosty) Pavla Richtera má radnice Prahy 5 vyjádření, že její nabídka byla vyhodnocena jako nejvýhodnější.

Obrázek 58 Stolová hora Vidoule



Zdroj: foto autorka

V současné době tedy Praha 5 řeší, co bude s uvedeným územím dál. Bude zpracována urbanistická studie, která území řeší z urbanisticko – architektonického hlediska a samozřejmě se zde počítá se vznikem volnočasového areálu. Aby zde uvedené záměry mohly

vzniknout, bude nutno vykoupit pozemky i od soukromých vlastníků. Pokud vše půjde bez problémů, Praha 5 plánuje, že by zde mohly vzniknout běžecké stezky, stezka pro horská kola, psí louka, areál pro pikniky, hřiště pro děti a pro dospělé, přírodní sportoviště nebo naučné stezky. Radnice plánuje rovněž prodej občerstvení a půjčovnu sportovních potřeb.

Nezastavěné území mezi Butovicemi a Košířemi je z části chráněným parkem Košíře – Motol a Vidoule je jeho součástí. Má rozlohu 450 hektarů, výše plánované změny by se měly týkat asi 30 hektarů.

Další využití Vidoule

Radnice Prahy 5 chce získat pozemky pod Vidoulí do své správy. V současné probíhají jednání s vlastníky. Následně by pozemky měly být převedeny do vlastnictví hlavního města Prahy a poté svěřeny Městské části Prahy 5. Praha 5 má v oblasti Vidoule vlastní plány, počítá se zde s vybudováním oddechového volnočasového areálu, který bude veřejně přístupný. Toto odpovídá i územnímu plánu, kterým je oblast Vidoule určena pro rekreaci, oddych a sportovní aktivity v přírodě. Zástavbě Vidoule by tak mělo být zabráněno. Pochopení pro tento záměr je i ze strany soukromých vlastníků pozemků pod Vidoulí.

Nedávno Praha 5 požádala zastupitele o schválení záměru zahájit s vlastníky pozemků jednání o koupích, případně směnách. Do konce roku 2017 by rovněž měla být hotova urbanistická studie Vidoule. Rada MČ Prahy 5 schválila zpracovatele, kterým bude CMC architects. „Urbanistická studie má najít a zpracovat vhodné urbanisticko – architektonické řešení území. Studie bude řešit urbanismus a funkční náplň území – koncepci zachování přírodních ploch a návrh rozložení rekreačních, volnočasových a sportovních aktivit (běžecké stezky, stezky pro in-liny a kolečkové lyže, psí louku, piknikový areál, hřiště pro děti a dospělé, naučné stezky). Bude se zabývat i umístěním a kapacitou potřebného zázemí“ (ÚMČ Praha 5, 2017). Zpracovány budou i krajinářské úpravy, včetně návrhů původní a nové zeleně, druhových skladeb a výsadeb, pobytových a květnatých luk či povrchových úprav komunikací, cest a stezek. Součástí bude i návrh na individuální dopravu, dopravu v klidu, přístup k MHD a cyklodopravu.

Obrázek 59 Pohled ze stolové hory na Jinonice a Prokopské údolí



Zdroj: foto autorka

Obrázek 60 Temeno stolové hory Vidoule



Zdroj: foto autorka

Závěr

Cílem této práce bylo zmapovat možnosti využití území stolové hory Vidoule, která se nachází v severozápadním cípu Jinonic, mezi Košíři a Butovicemi a patří k nejvýše položeným místům v Praze. Jedná se o plochu o rozloze cca. 30 hektarů. Jedná se o jednu z posledních nezastavěných tabulových hor v Praze. Vzhledem ke svému umístění bylo toto území jedním z nejžádanějších ze strany developerů a byly zde snahy o zastavění území bytovými domy. Developerská společnost Finep by tam v případě změny metropolitního územního plánu ráda postavila bytové domy. Ve východní části Vidoule vlastní pozemky další developer, firma Ekospol.

Proti zástavbě území se postavili místní obyvatelé, a postupně i zastupitelé Městské části Prahy 5. Aby se podařilo odvrátit možnost obnovení jednání o případné zástavbě Vidoule, je snahou Městské části Prahy 5 získat do svého vlastnictví pozemky pod Vidoulí. Jedná se jak o pozemky patřící Magistrátu hlavního města Prahy tak o pozemky soukromých vlastníků. V současné době je v jednání odkup pozemků od Ministerstva obrany a následovat by měla jednání se soukromými vlastníky. Praha 5 má tedy velkou šanci na trvalou záchranu chráněné přírodní památky Vidoule. Důvodem bylo i to, že na svoji stranu získala o Magistrát hlavního města Prahy. S medializací záměru radnice na odkup pozemků se však objevili i spekulanti, kteří mají zájem o koupi pozemků s tím, že je poté draze prodají.

Provedeným šetřením mezi místními obyvateli v uvedené lokalitě bylo zjištěno, že téměř všichni obyvatelé jsou zásadně proti zástavbě Vidoule bytovými domy. Značná část obyvatel, jedná se hlavně o „starousedlíky“ by území nejraději ponechala tak jak je – jako zelenou louku.

„Záměrem Prahy 5 je, aby na uvedeném místě vzniklo volnočasové centrum. Rada Městské části Prahy 5 schválila zpracovatele – společnost CMC architects, která na uvedené území zpracuje urbanistickou studii. Studie má najít a zpracovat vhodné urbanisticko – architektonické řešení území, kde pražský územní plán počítá s funkční náplní oddechu“ (měsíčník Pětka pro Vás, 2017).

Cílem je, aby se Vidoule stala dalším místem pro trávení volného času občanů – ať už formou aktivního nebo pasivního odpočinku. Stolová hora Vidoule představuje zásadní zelenou plochu pro Prahu 13 a Prahu 5. Jedná se o přírodní památku a nejvyšší pražský kopec fungující jako plíce metropole. Právě tudy do Prahy nejčastěji proudí čerstvý vítr ze Západu. Plánovaná zástavba by tak mimo jiné zhoršila smogovou situaci hlavního města.

Použité zdroje

iDNES,CZ/ PRAHA A STŘEDNÍ ČECHY [online]. 8.3.2013 [cit. 2017-04-15]. Dostupné z http://praha.idnes.cz/zastavba-vidoule-0e4-/praha-zpravy.aspx?c=A130301_1895542_praha-zpravy_ab

KAUZA5, Zastavět Vidouli by byl zločin [online]. 17.6.2014 [cit. 2017-04-15]. Dostupné z <http://www.kauza5.cz/Zivotni-prostredi/Vidoule-opet-v-hledacku-FINEPu-developer-znovu-zkousi-zmenit-zelen-v-prirodnim-parku-na-beton.html>

Měsíčník MČ Praha 5, periodický tisk územního samosprávného celku, článek Vidoule – radnice proti spekulantům, str. 13, Březen 2017

PRAŽSKÁ PŘÍRODA, Zvláště chráněná území, Vidoule [online]. [cit. 2017-04-15]. Dostupné z <http://www.praha-priroda.cz/chranena-priroda/zvlaste-chranena-uzemi/vidoule/>

STRANA ZELENÝCH, Základní organizace Praha 5 (SZ) [online]. [cit. 2017-04-20]. Dostupné z <http://praha5.zeleni.cz/vidoule/>

ÚŘAD – MĚSTSKÁ ČÁST PRAHA 5 (ÚMČ Praha 5). Projekty a záměry v Praze 5, Vidoule [online]. [cit. 2017-04-12]. Dostupné z <http://www.praha5.cz/cs/sekce/vidoule/>

WIKIPEDIA, Vidoule [online]. [cit. 2017-04-10]. Dostupné z [https://cs.wikipedia.org/wiki/Vidoule_\(p%C5%99%C3%ADrodn%C3%AD_pam%C3%A1tk_a\)](https://cs.wikipedia.org/wiki/Vidoule_(p%C5%99%C3%ADrodn%C3%AD_pam%C3%A1tk_a))

ARMÁDNÍ OBJEKTY V TÁBOŘE

Bc. Vladimír Mareš

Úvod

Tato práce se zabývá současným stavem a možnostmi účelného, rozumného a efektivního využití pozemků a budov, které po dlouhou dobu na území města Tábora vlastnila, spravovala a využívala armáda Československé, resp. České republiky. Práce je tvořena textovou a grafickou částí. V textové, kde byly jako zdroje volně využity dostupné údaje o městě Táboře z tištěné literatury a elektronických zdrojů, je popsán vývoj využívání vybraného území pro potřeby armády a jeho současný stav a způsob využití. K popisům předchozího i současného stavu byla využita fotodokumentace z volně dostupných zdrojů, v některých případech byly pořízeny vlastní fotografie autorem.

Ve správním obvodu tohoto města se nachází mnoho bývalých armádních budov a prostorů, které jsou využívány ke svému novému účelu a plní svoji funkci. Bohužel zde existují i takové, které po desetiletích předchozího užívání postupně nebo najednou svou funkci ztratily. Mnohé z nich se jistě zachránit nepodaří, především pro jejich současný technický stav. Některé již byly demolovány, aby na jejich původním místě mohl vzniknout prostor s novým využitím. Jsou zde ale i takové objekty nebo plochy, které by i přes očekávané vysoké náklady na jejich úpravu zasloužily „druhou šanci“ na to, aby mohly být i v budoucnu využívány nějakým smysluplným způsobem. A to nejenom obyvateli města Tábora, ale například i subjekty z podnikatelské, obchodní nebo neziskové sféry.

Na základě autorova výběru byl v textové a obrazové části mapován prostor bývalých kasárenských objektů a jejich okolí v západní části města Tábora, a to v prostoru ulic Kpt. Jaroše, Čsl. armády, Kyjevská, Václava Soumara, Náchodská a Leskovická, mezi nimiž se popisované lokality nachází. Cílem je představit jak období jejich vzniku, tak současný neutěšený stav a tím názorně posloužit k prezentaci současných problémů s využitím takových míst.

Podle autorova názoru by mělo být v zájmu jak představitelů města, tak i obyvatel, se nějakým skutečně smysluplným způsobem tímto stavem zabývat a pokusit se navrhnout (a skutečně zrealizovat) jejich návrat „do života“.

Současná problematika „brownfields“

Obecně je problematika bývalých vojenských území velmi složitá vzhledem k jejich množství, rozsahu, době vzniku, způsobu a četnosti využívání, a samozřejmě i kvalitě péče a údržby, která jim byla v minulosti věnována. Velký význam pro vznik mnoha tzv. armádních brownfields měly především politické, hospodářské a bezpečnostní změny v Evropě i ve světě na přelomu 20. a 21. století a s tím související celková strukturální změna celého systému obrany tehdejšího Československa po roce 1989, resp. České republiky od r. 1993. Armáda České republiky prochází kontinuální redukcí počtu techniky i vojáků. I tyto kroky znamenaly a stále ještě znamenají pro některé obce nutnost vypořádat se s určitými typy armádních brownfields poměrně velkého rozsahu. Navíc tu bylo potřeba řešit i taková místa, na kterých byly v minulosti na našem území (ČR) rozmístěny početné jednotky sovětské armády během svého „dočasného“ působení ve východní Evropě. V té době československé (resp. české) centrální orgány (natož regionální) neměly mnoho pravomocí jejich působení v těchto

prostorech ve vztahu k bezpečnosti a ochraně životního prostředí nějak regulovat nebo důsledně kontrolovat.

Termínem „brownfields“ resp. „brownfield sites“ byly nejprve označovány pouze staré, opuštěné, průmyslové zóny a logistická centra s rozsáhlými skladovacími prostory, které se nacházely na administrativním území měst. Postupně začal být termín „brownfields“ vztahován také na nevyužívané, zdevastované komerční, administrativní, obytné a další (např. nemocniční) objekty a pozemky v urbanizovaném území, zemědělské objekty ve „volné“ krajině, jakož i plochy a budovy v minulosti využívané k vojenským účelům. (Šilhánková, 2015, s. 97)

V neposlední řadě je problematika znovuvyužití již jednou urbanizovaných území otázkou ekonomickou (hodnota pozemků, náklady na dopravu a technickou infrastrukturu apod.), ale i otázkou sociální (opuštěné areály jako místa pro lokalizaci sociálně-patologických jevů - kriminality, distribuci drog či squattingu. I když většina brownfields v našich městech je původně průmyslového charakteru, existuje několik dalších kategorií původu vzniku těchto ploch, z nichž v naší současné praxi jsou nejvýznamnější plochy bývalých objektů ozbrojených složek, jako jsou objekty kasáren, vojenské areály a další plochy a stavby sloužící původně k vojenským účelům.

K jejich vzniku dochází v důsledku procesu demilitarizace území. Některé jsou z části vybavené a použitelné, na mnoha místech ale jde o tzv. vybydlené a zdevastované bytové domy a různé technické budovy a příslušenství k nim. Demilitarizace území ČR představuje kontinuální proces transformačního období po roce 1989, který stále nebyl ukončen. V rámci tohoto procesu dochází k průběžnému rušení vojenských posádek i dislokačních míst po celém území ČR.

Problém využití se bude týkat i dalších staveb a částí infrastruktury, v některých lokalitách se jedná o vojenské areály a plochy s významnými starými ekologickými zátěžemi, přítomností nebezpečných vojenských látek a materiálů, včetně munice. Revitalizace vojenských areálů v urbánním a sociálně-ekonomickém prostředí našich měst s cílem jejich znovuvyužití a znovuzapojení do života, možnosti realizace funkční i prostorové transformace těchto území znamená najít zejména možnosti nových funkcí do těchto území a realizaci funkční a možná i prostorové transformace těchto území. (Šilhánková, 2006, s. 3)

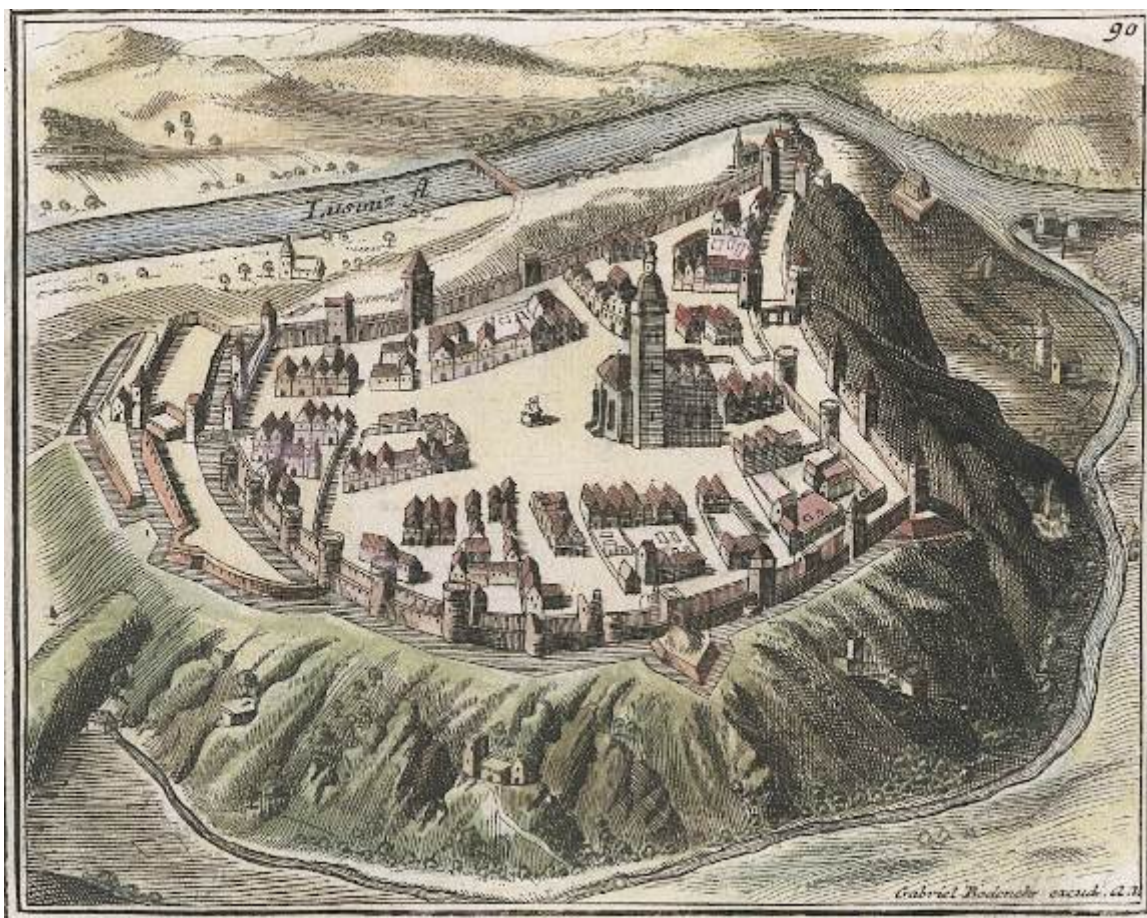
Tábor - přítomnost vojenských posádek v historii

Mezi českými historickými městy zaujímá Tábor odedávna zvláštní postavení. Unikátní opevňovací systém, vzácně dochovaná urbanistická skladba z 15. století, množství architektonických památek a v neposlední řadě slavná minulost ho stavěly do popředí zájmu nejen odborníků, ale všech obyvatel naší republiky. Původní myšlenka jeho vzniku v roce 1420 je všeobecně dobře známá, stejně jako jeho husitská minulost. Jako dobře opevněné sídlo měl být Tábor centrem tehdejších reformních snah o změnu v církvi i společnosti.

I když v průběhu dalšího období Tábor postupně ztrácel charakter opevněného vojenského ležení a dostával znaky města, ozbrojená posádka představovala poměrně početnou skupinu obyvatel města, která plnila nejenom ochranou funkci, ale dávala možnost obživy i mnoha řemeslníkům. V následujících letech, po ukončení husitských válek, byla tábořská vojenská posádka částečně rozpuštěna, a mnoho budov, které do té doby využívala, bylo předáno do správy města. Klidnější léta na přelomu 15. a 16. století umožnila nebývalý rozvoj města.

Tím, že se ale jeho vojenská síla poměrně výrazně oslabila, neubráníl se v pozdějších letech např. vpádu Pasovských v r. 1611, přestože o několik let později po nešťastné bělohorské bitvě patřil Tábor mezi poslední česká města, která neohroženě vzdorovala císařským vojskům. Urputné boje i stav obležení trvaly celý jeden rok. V r. 1648 po silném bombardování dobyli město Švédové, a když po roce odcházeli, zůstalo po jejich bezohledném plenění v Táboře jen 185 obydlených domů s přibližně tisícovkou obyvatel. Až během 18. století, kdy je pro život v Táboře příznačné všeobecné upevňování habsburského režimu, bylo r. 1737 napojeno na hlavní silniční i obchodní síť a jeho vojenský význam vzrostl ustavením do funkce vojenské pevnosti. Příznivá situace v druhé polovině 18. století městu umožnila další rozvoj a v roce 1750 byl Tábor dokonce povýšen na krajské město.

Obrázek 61 Tábor se zachovalým opevněním - G. Bodenehr - kresba města z r. 1700



Zdroj: Antikvariát Bretschneider (2017)

Díky ojedinělému vzniku dnes centrum města zaujímá mezi evropskými historickými městy výjimečné místo. Jeho umístění v krajině a ojedinělý urbanistický půdorys jsou unikátně dochované a natolik specifické, že k jeho regeneraci se vždy dalo jen obtížně přistupovat s obvyklými měřítky. V Táboře jsou znásobeny všechny problematické faktory, které se v historických městech mohly vyskytnout.

Nejvíce historický Tábor utrpěl v průběhu 19. a na začátku 20. století, kdy přestal být vojenskou pevností a v etapě poměrně rychlého průmyslového rozvoje města došlo ke zničení

celých částí hradebního systému, ke zbourání řady historicky cenných objektů a k přestavbě původně středověkého areálu hradu na pivovar. (Korčák a kol., 1979, s. 162)

Současnost posádky a vojenských areálů po r. 1989

Po roce 1989 docházelo postupně k reorganizaci velitelství Západního vojenského okruhu na Vojenské velitelství ZÁPAD (později postupně na Velitelství 1. armádního sboru, Velitelství vojsk územní obrany, Velitelství sil územní obrany – pozn. aut.) a jeho provozní útvar byl k 1.1.1992 redukován na provozní prapor. Od dubna 1994 zajišťoval činnost všech výše uvedených transformujících se velitelství až do poloviny roku 2003, kdy byla nakonec jeho činnost ukončena a jeho úkoly převzal jiný útvar. V následujících letech pak byl útvarem s posádkovou pravomocí Hlavní doplňovací úřad a později Velitelství vojenské policie Tábor, které je jím dosud. Složení útvarů v celé Armádě ČR však stále procházelo mnoha změnami, souvisejícími s procesem její reorganizace.

Také armáda v Táboře měla z rozkazu ministra obrany svá zdejší působiště postupně opouštět. Kdysi, na začátku dvacátých let 20. století, táborští bojovali o to, aby Ministerstvo obrany vojenskou posádku do Tábora přidělilo. V červenci 2003 Tábor za „své“ vojáky bojoval znovu - tentokrát pro to, aby mohli zůstat. Více než 3000 lidí podepsalo tehdy petici žádající vládu, aby zrušila své rozhodnutí o odchodu armády z Tábora.

Obrázek 62 Dnešní Kyjevská ulice dělí celý kasárenský prostor na dvě části.

V levé kdysi sídlil 305. dělostřelecký pluk a v pravé 52. dělostřelecký pluk



Zdroj: foto autor

Tehdejší starosta František Dědič k tomu v té době řekl: „To, že ve městě zůstanou prázdná kasárna a spousta objektů (i kdyby je dostalo město) Tábora ekonomicky nijak nepomůže, a netajím se svým podezřením, že určitou roli ve stěhování a likvidaci tábořské posádky může hrát vazba nového pana ministra (Miroslav Kostelka – pozn. autora) na Starou Boleslav, kam má být většina tábořského vojska předislovována. Tábor se může stát jedním z nejvíce sociálně postižených míst regionu, protože odchod armády v takovém objemu je možné přirovnat ke krachu obrovské firmy. Na tyto argumenty však pan ministr nereagoval.

Likvidace armády ve městě se dotkne stovek rodin a tím i veškeré tábořské podnikatelské a sociální sféry, zasáhne celé město, a to na základě rozhodnutí vlády.“ (Novinky.cz, 2003, s.1)

V Táboře se tehdy nikdo netajil tím, že rozhodnutí vlády je také útokem na historickou tradici Žižkova města, dlouhé vojenské tradice města a jeho historických kořenů. U ministra Miroslava Kostelky (ve funkci ministra národní obrany působil jen do srpna následujícího roku - pozn. aut.) tehdy neuspěli ani dva jihočeští senátoři - Pavel Eybert a Jiří Pospíšil. Ministr je přijal, ale pouze je informoval o chystané redukci armády, jinak nic. Podle jeho tehdejších slov už bylo rozhodnuto, že Velitelství sil územní obrany odchází z města téměř ihned, ostatní jednotky přibližně do 3 let.

Kromě senátorů jednali stále také představitelé města - mimo jiné i s poslanci branně - bezpečnostního výboru Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR. Ti sami hodnotili reformu armády a některé kroky jako nepřipravené a neprovázané, ale konstatovali, že o její konečné podobě rozhoduje pouze vláda. Tak nakonec došlo k tomu, že armáda většinu svých objektů skutečně začala postupně opouštět, až nakonec zůstala kasárna Jana Žižky zcela opuštěná a v kasárnách Prokopa Holého zůstalo jenom pár vojáků. Podobný osud stihl také areál v té době již zaniklého bývalého Velitelství západního vojenského okruhu v Táboře. Tehdejší velké změny v celé naší armádě rozhodně nepřispívaly k nějakému konstruktivnímu řešení problémů s opuštěným vojenským majetkem. Zřejmě i proto se další téměř tři roky s většinou vojenských objektů v Táboře nic nedělo.

Až v roce 2006 se armáda situací se svým nevyužívaným majetkem v Táboře začala zabývat. Areál kasáren Prokopa Holého (původně Edvarda Beneše) a přilehlých prostorů si Ministerstvo obrany rozhodlo zatím ještě ponechat. Celý areál druhých kasáren (Jana Žižky – pozn. aut.) byl nakonec rozdělen na tři nanejvýš velké části, kdy si v té nejmenší z nich rozhodla armáda ČR pro svou potřebu nadále ponechat dvě budovy při Kyjevské ulici, a po jejich modernizaci dodnes slouží vojsku jako středisko vstrojování.

Druhá část areálu kasáren s bývalou budovou velitelství, budovami mužstva a objekty garáží, se převodem od armády stala majetkem Ministerstva spravedlnosti, které tyto objekty získalo s úmyslem zřídit v nich po jejich modernizaci zázemí pro Okresní soud v Táboře. Stejný subjekt už několik let využíval i bývalou budovu velitelství 52. motorizovaného dělostřeleckého pluku na Píseckém rozcestí. Ta byla od počátku sedmdesátých let 20. století sídlem Vyšší vojenské prokuratury a Vyššího vojenského soudu. Po zrušení vojenské justice k r. 1994 převedena právě do jeho správy.

Objekt pak byl postupně opraven a zmodernizován a dnes je důstojným sídlem nejenom pro jedno ze dvou sídel Okresního soudu v Táboře, ale zároveň také pro tábořskou expozituru Krajského soudu České Budějovice. Tím se stal Tábor jediným nekrajským městem v ČR s takovým typem soudní instituce.

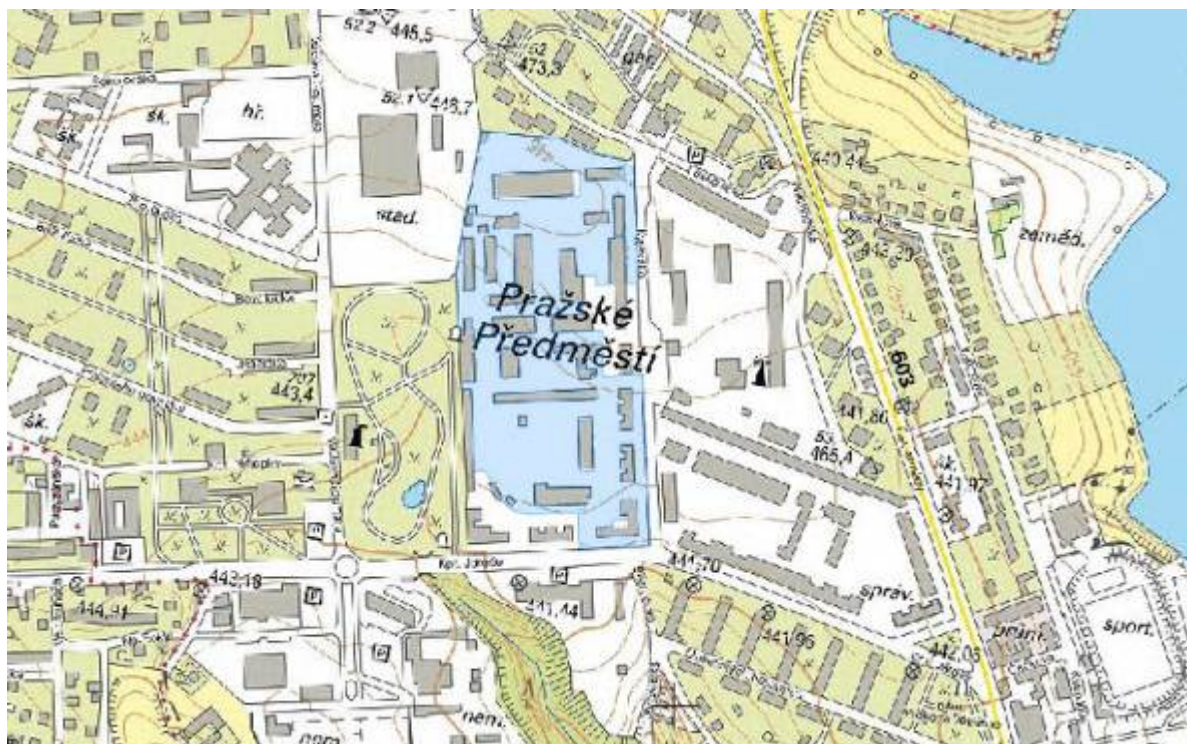
Obrázek 63 Současná podoba bývalého velitelství 52. dělostřel. pluku, dnes sídlo Okresního soudu Tábor a pobočky Krajského soudu České Budějovice



Zdroj: foto autor

Třetí, největší část z původního areálu kasáren Jana Žižky o rozloze 17 450 m², nakonec získalo bezúplatným převodem od Armády ČR v roce 2006 do svého majetku město Tábor.

Obrázek 64 Výřez z katastrální mapy - modře zvýrazněná plocha bývalých kasáren 305. dělostřeleckého pluku, patřící od roku 2006 městu Tábor.



Zdroj: nahlizenidokn.cuzk.cz

V říjnu 2007 pak vláda nečekaně rozhodla (ministryně národní obrany byla tehdy Vlasta Parkanová - pozn. aut.), že se zbytek tábořské vojenské posádky v letech 2008 - 2009 znovu rozroste. Ministerstvo to tehdy zdůvodňovalo dobrou infrastrukturou města a nabídkou možného zpětného využití několika prázdných armádních objektů, které ve městě zůstaly po odchodu některých vojenských posádek do Staré Boleslavi. Jednalo se především o prostory kasáren Prokopa Holého, do nichž se pak mělo postupně do října 2009 nastěhovat 230 profesionálních vojáků 531. praporu pasivních systémů a dvě rotý 532. praporu elektronického boje, přesunutých v rámci finančních úspor z bývalého vojenského letiště v Českých Budějovicích. Hlavním cílem tohoto útvaru je získávání informací o pozemních a vzdušných cílech, k tomu je vybavený známým systémem Věra.

Návrat vojáků místní lidé vítali, převažoval názor, že odcházet vůbec neměli. Posílení početních stavů útvaru bylo samozřejmě pozitivně hodnocené i představiteli města. Pro Tábor i okolí to znamenalo také nezanedbatelný ekonomický přínos a velice dobrou kupní sílu, včetně možného zájmu o nové byty, které ve městě měly vzniknout mimo jiné i přestavbou některých objektů v prostorách druhých kasáren (Jana Žižky – pozn. aut), jejichž větší část už byla v té době v majetku města Tábor. V rámci příprav na příchod nových vojenských sil do města musela armáda modernizovat skoro prázdné a v mnoha ohledech i částečně zanedbané budovy, které celých pět let téměř nikdo nevyužíval. Především bylo nutné vyměnit okna a upravit interiéry, protože budovy v objektu kasáren Prokopa Holého původně sloužily pro potřeby vojáků základní služby. Bylo také potřeba provést stavební úpravy pracovních pobytových zón pro profesionální vojáky, stejně jako modernizaci prostorů pro uskladnění materiálu a vojenské techniky, rekonstruovat kanceláře a ubytovny. Podle původních plánů se totiž předpokládalo, že někteří profesionální vojáci budou bydlet právě tam, jiní, převážně ti, kteří mají rodiny, budou dojíždět z Českých Budějovic, nebo si v Táboře časem pořídí vlastní bydlení. V poslední fázi byly budovy ještě zateplovány a modernizovala se a rozšířila původní jídelna.

Obrázek 65 Současný stav a vzhled části renovovaných budov kasáren Prokopa Holého



Zdroj: foto autor

Složitá cesta k vytvoření nové tváře prostoru bývalých kasáren

Po tom, co v roce 2006 získalo město převodem od Armády ČR větší část bývalých kasáren Jana Žižky, proběhlo už v tomtéž roce výběrové řízení na případnou revitalizaci a výstavbu na příslušné části areálu v majetku města. Vedení města si bylo vědomé toho, že se pro případné investory jedná o velmi zajímavou lokalitu téměř v centru Tábora a jeho tehdejší snahou bylo z ní vytvořit novou moderní městskou čtvrť s bytovými domy, obchody a službami. O přestavbu původně stála jediná firma, která prostor chtěla přestavit na obchodní centrum s pasážemi a celkem 250 byty. Město s jejím záměrem souhlasilo, i když nabídka, kterou uchazeč přinášel, zcela adekvátně nesplňovala podmínky kvalitního využití.

Obrázek 66 Model jednoho z návrhů nového architektonického řešení prostoru bývalých kasáren roku 2008 v návaznosti na stávající plochu parku



Zdroj: ateliér KVĚCH Brno

Výběrové řízení na investora však bylo nakonec v dubnu 2007 zastupitelstvem města zrušeno, když ke zrušení tohoto řízení mimo jiné napomohla také petice téměř 900 občanů Tábora. Jejich výhrady směřovaly k tomu, že soutěž disponovala poměrně neadresnými podmínkami zadávacího řízení, ne zcela jasným budoucím způsobu využívání areálu, netransparentnímu průběhu samotného výběrového řízení a celkově byla městu vytýkána nedostatečná informovanost a komunikace s občany.

Ještě téhož roku zastupitelstvo začalo připravovat nové výběrové řízení a radnice pokračovala v hledání nových investorů na projekt přestavby objektu Žižkových kasáren. Nový tendr měl mít zcela jasně vymezené požadavky na funkční a prostorové využití a kritéria, podle kterých se budou uchazeči posuzovat. Zastupitelstvo rovněž trvalo na požadavku pronájmu areálu s následným prodejem, forma přímého prodeje byla vyhodnocena jako problematická.

Obrázek 67 Jedna ze studií na nové architektonické řešení prostoru bývalých kasáren



Zdroj: A+U DESIGN

Obrázek 68 Návrh vizualizace nového architektonického řešení prostoru bývalých kasáren



Zdroj: Iveta Nesrovnalová, FA ČVUT Praha

Na konci roku bylo zastupitelstvem schváleno pořadí sedmi uchazečů a vyhlášeny výsledky. Z nich vyplynulo, že vítězem této další veřejné soutěže na úpravu kasárenského areálu se stalo stavební sdružení MANE Holding a.s., Praha a AZ Bydlení Tábor s.r.o. (dále jen Sdružení - pozn. aut.), které přišlo s návrhem vybudovat novou městskou čtvrť s blokovou zástavbou. Ani toto výběrové řízení však nebylo zcela bez „vad na kráse“. Zástupci některých ostatních soutěžících firem namítali, že vítězné sdružení vlastně v té době právně neexistovalo, nemělo IČO, historii ani majetek, kterým by za své kroky ručila a nabídlo o sedm milionů nižší cenu než jedna ze „spolusoutěžících“ firem. Rozhodnutím hodnotící komise složené ze všech

zastupitelů se tak do popředí dostalo sdružení, které teprve v budoucnu mělo vytvořit firmu pro realizaci projektu. To se sice obvykle dělá, ale v tomto výběrovém řízení byla historie firmy jedním z hodnotících kritérií. Navíc tehdejší místostarosta Martin Jirovský ještě před zasedáním hodnotící komise rozeslal všem radním email s částečně vyplněnou hodnotící tabulkou, v níž se svěřoval, že jeho hlas dostává právě toto sdružení. Údajně tím nechtěl kolegy nijak ovlivnit, jen jim prý chtěl jako architekt poradit, což ve výsledku vedlo k tomu, že výběrové řízení bylo mnohými označováno jako zmanipulované. Objevili se i další „podivnosti“, kterých si všímala také tehdejší media (viz např. Deník.cz z 24.12. 2007), jako byl ne zcela uspokojivý průběh jiné stavby realizované právě firmou MANE Holding a.s. na území města, dále např. v soutěžní nabídce uváděný závazek Sdružení, že zajistí prostředky potřebné k zainvestování území technickou infrastrukturou tak, aby nebylo potřeba žádné účasti rozpočtových financí města, kromě případných získaných dotací.

V nabídce se také Sdružení zavazuje, že připraví pro město Tábor podklady k žádostem o dotace na výstavbu ZTV. Od Tábora ale vzápětí požadovalo, aby se zavázal „převzít investorství staveb základní technické infrastruktury“ a ještě, aby udělil souhlas „se zástavou pozemků ve prospěch banky, která bude vybrána k financování projektu“. Výherce tak na jedné straně sliboval, že zajistí prostředky a na druhé chtěl, aby si Tábor sehnal dotace a pak mu je věnoval. (Deník.cz, 2007) Přes některé další výhrady a mnoho doplňkových jednání však zastupitelstvo nakonec původní výsledky výběrového řízení na jaře roku 2008 potvrdilo.

Město i jeho obyvatelé se tedy konečně mohli těšit na zcela nové nebo zmodernizované objekty, upravené plochy kolem nich a celkově nový vzhled těchto prostor, odpovídající současnému architektonickému trendu nejen účelem ale i vizuální stránkou provedené revitalizace. Měla zde vzniknout lokalita s velkým pohybem lidí, exponovaná, bytová i odpočinková nadčasová čtvrť, s dostatkem parkovací kapacity.

V červenci 2008 pak byla podepsána Nájemní smlouva a Smlouva o smlouvě budoucí kupní mezi městem Tábor na straně pronajímatele a společností MANE HOLDING a.s. a AZ Bydlení s.r.o. na straně nájemce. Smlouva byla uzavřena na dobu určitou, ode dne podpisu smlouvy do 31. 12. 2015 a po jejím podpisu došlo na začátku roku 2008 k fyzickému předání objektů kasáren uvedeným subjektům s vizí, že plánované změny budou v dohodnuté době uskutečněny. Tehdejší novinové články i prohlášení zástupců tábořské radnice později optimisticky hlásily, že bývalý rozsáhlý areál kasáren Jana Žižky v sousedství Pražského sídliště se začíná přeměňovat na moderní čtvrť nazvanou Dvorce, podle usedlosti, která zde kdysi bývala. Ale až v červenci 2011 začaly být viditelné dílčí výsledky probíhajících úprav areálu a zdálo se, že tábořská kasárna Jana Žižky se snad, pozvolna ale nakonec přeci, začnou skutečně měnit v novou městskou čtvrť. Od odchodu armády už sice uplynulo téměř sedm let, město však muselo nejdřív počkat na převedení majetku, pak až na druhý pokus vybrat vhodného investora a ještě vyřešit ekologické škody.

Obrázek 69 Vpravo dnes již neexistující budovy v prostoru kasáren Jana Žižky, jejichž demolice proběhla při úpravě části areálu v letech 2008- 2012



Zdroj: Noviny táborské radnice 2003

Musely zde totiž být provedeny dekontaminační práce, při kterých se stavbaři během demolice museli vypořádat s ekologickou škodou pod bývalou areálovou čerpací stanicí a skladem pohonných hmot. Byla nakonec mnohem větší, než naznačoval původní průzkum. Ten byl vzhledem ke konečným přibližně 560 tunám kontaminované zeminy se svými původními prognózami na 60 tun velmi podhodnocený.

Po demolicích, které trvaly téměř dva roky a zmizelo při nich více než šestnáct staveb, už vojenský areál nepřipomínalo skoro nic. Revitalizace bývalých kasáren počítala s poměrně velkým počtem nových bytů. Celkem jich tu na konci celé akce mělo být téměř 500. V první fázi nové výstavby tu mělo vzniknout 42 bytových a 6 nebytových jednotek.

Poptávka po bydlení ve městě ale klesala. Proto bylo domluveno, že nové bytové domy se budou stavět postupně. Proti původní představě už investor dokonce nepočítal pouze s prodejem, ale připouštěl i družstevní výstavbu nebo pronájem nově vzniklých bytů.

Jen pro dvě původní hlavní budovy v ulici kpt. Jaroše (a budovy přilehlých bývalých garáží) se zatím nic nezměnilo. Jejich začlenění do budoucí podoby nové čtvrti nebylo v té době ještě zcela jasné, protože byly ve správě Ministerstva spravedlnosti, které zvažovalo možnosti jejich dalšího praktického využití a s tím spojených nutných nákladů na jejich modernizaci.

Pro většinu ostatních budov v tomto prostoru osud už tak milosrdný nebyl. Během následujících let byly téměř všechny objekty v areálu na části spravované městem odstraněny, kromě objektu na stavebním pozemku č. 1457/33, který chtělo Sdružení modernizovat (obr. 28), a objektu na č. 1457/11 (obr. 26 a 27), o jehož přepokládaném osudu však město zatím žádné informace nezveřejnilo.

Obrázek 70 Pohled na objekt na st. parc. č. 1457/11 v prostoru areálu bývalého 305. dělostřeleckého pluku, který je od r. 2006 ve vlastnictví města



Zdroj: foto autor

V druhé polovině roku 2011 přišla další podstatná změna – k původní smlouvě byl ještě podepsán Dodatek č. 1, na základě kterého došlo k postoupení práv a povinností ze strany nájemců společnosti MANE HOLDING a.s. a AZ bydlení s.r.o. na společnost DVORCE TÁBOR a.s.

Na konci téhož roku pak byla podepsána Smlouva o koupi nemovitosti, na základě které město Tábor prodalo společnosti DVORCE TÁBOR a.s. budovu na st.p.č. 1457/33 a pozemek parc.č. 1457/33 zast. plochu o výměře 875 m² v k.ú. Tábor. Z bývalé administrativní budovy kasáren měl vzniknout po rekonstrukci čtyřpodlažní dům s byty a komerčními prostory v přízemí, s tím, že to však bude patrně jediný objekt, který firma zrekonstruuje. Ostatní byty měly vzniknout v novostavbách.

Obrázek 71 Rekonstruovaná budova bývalých kasáren 305. dělostřeleckého pluku



Zdroj: foto autor

Jak se ukázalo v pozdějších letech, nebyla to jen jediná revitalizovaná budova z mnoha původních, byla to nakonec vůbec jediná jakákoliv realizovaná stavba v prostoru bývalých kasáren. Většina bytových jednotek v něm je již obydlená, ale celkově projekt nové obytné čtvrti Dvory, od které si město i obyvatelé tolik slibovali, po mnoha letech neskončil zcela šťastně a úspěšně.

Dne 31.12.2015 vypršela smlouva na dobu určitou a pro nesplnění jejích podmínek (především objemu dokončených prací) tak podle původní dohody mezi městem a tehdejší vítězným sdružením (a následně jeho nástupcem) nakonec došlo dne 9. 2. 2016 k fyzickému zpětnému převzetí nemovitostí v areálu zpět městem Tábor. Dne 18. 3. 2016 byla uzavřena Dohoda o vypořádání po ukončení nájmu, která řešila způsob vypořádání provedeného zhodnocení majetku a vyklizení předmětu nájmu do 30. 6. 2016.

Obrázek 72 Prostor bývalého vstupu do kasáren 305. dělostřeleckého pluku - dnes nevzhledný příjezd k jedinému realizovanému domu (na fotu objekt vzadu)



Zdroj: foto autor

Tímto krokem se tak město stalo zpět uživatelem a majitelem areálu, na kterém stála v té době jedna rekonstruovaná budova, jedna opuštěná a chátrající budova a veliký prostor kolem nich v naprosto nefunkčním a neutěšeném stavu i vzhledu.

Oproti původním záměrům také nakonec nedošlo ani k využití zbývajících budov tohoto areálu, tak jak se předpokládalo, když byly v roce 2006 převedeny do správy Ministerstva spravedlnosti. To jejich rekonstrukci na nový tábořský „Justiční palác“ odhadovalo na částku přibližně 100 milionů korun. Stát v té době ale tyto peníze vynaložit nechtěl. Hrozilo tedy, že se k již tak ne zcela vzhlednému okolnímu prostoru, popisovanému v předchozí části, přidá ještě další problém s dlouhodobě nevyužívanými budovami.

Město Tábor se pak několik let snažilo prokázat veřejný zájem a získat tuto další část bývalého areálu bezúplatně do svého vlastnictví. Projednávaný převod však nakonec zamítlo Ministerstvo financí ČR a podle tehdejšího vývoje se předpokládalo, že budovy budou zřejmě převedeny do vlastnictví Úřadu pro zastupování státu ve věcech majetkových (ÚZSVM), bez

toho, že by byl znám nějaký jasný záměr, jak s nimi a přilehlými pozemky bude naloženo v budoucnu.

V roce 2013 se dokonce objevila nabídka jedné z realitních kanceláří, která budovy nabízela k prodeji. Podle obsahu nabídky bylo zřejmé, že Ministerstvo spravedlnosti, které kdysi bezplatně získalo tyto budovy a pozemky od státu a nerealizovalo svůj záměr vybudovat v nich nové prostory pro okresní soud a archiv, nyní nabízí svou část areálu k prodeji za minimálně 22,7 milionu korun. V textu nabídky propagovalo především jejich polohu a možnost jejich využití pro vznik podnikatelských prostor, obchodů nebo bytů. Zřejmě až v pozdější etapě jednání s možnými zájemci by vyšlo najevo, že objekty potřebují další velké investice, renovaci inženýrských sítí a nutnost některé menší přilehlé objekty zřejmě zbourat. (Jižní Čechy Ted', 2013)

Aktuální situace

Nakonec se ale až do roku 2015 s těmito opuštěné kasárenskými budovami v majetku Ministerstva spravedlnosti při ulici Kpt. Jaroše nedělo vůbec nic. Postupně začínaly chátrat, stávaly se také terčem vandalů a pochopitelně hrozilo nejenom riziko možného zranění případných zvědavců při vniknutí do objektů, ale i zneužití vnitřních prostorů budov bezdomovci, drogově závislými osobami, záškoláky nebo i kriminální živly. To, že si je chtěl původně nechat stát a přemístit sem z táborského Starého města okresní soud se během času ukázalo stejnou utopií jako nová moderní čtvrť Dvorce, která měla v prostorách bývalých kasáren v té době už dávno pulzovat životem. Jenže nepulzovala. Investor sice provedl mnoho demolic, ale postavil jen jeden bytový dům.

Město se začátkem roku 2016 rozhodlo, že se znovu pokusí usilovat o převod opuštěných a nevyužívaných budov na Tábor. Stalo se nečekané, když Ministerstvo spravedlnosti nakonec s nabídkou táborských souhlasilo, ale pouze s podmínkou, že bezúplatný převod na město bude odůvodněn veřejným zájmem.

Táborská radnice tak je od začátku roku 2017 postavena před úkol hledat a najít možnosti pro veřejné využití a tak probíhala a dál probíhají horečná jednání, na kterých si zastupitelé musí vyjasnit, zda přistoupí na podmínky, které městu pro bezúplatný převod Ministerstvo financí a Ministerstvo spravedlnosti postupně ještě upřesnily. Stát totiž později podmiňoval převod tím, že do tří let město zajistí demolici objektů a do dvou let od demolice vybuduje park, který bude provozovat minimálně dvacet let. Veškeré nabyté nemovitosti pak nesmí město využívat komerčně a po dobu deseti let je nesmí prodat. Za odprodej před desetiletou lhůtou byla stanovena pokuta 18 milionů korun, což byla podle znaleckého posudku tehdejší hodnota tohoto majetku. Pokud by nebyl 20 let zachován park, mělo by město zaplatit další pokutu 500 tisíc korun.

Představitelé Tábora naproti tomu navrhuji taková řešení, při nichž by budovy mohly zůstat stát. Jedním z argumentů také bylo, že předpokládané výdaje na demolice jsou odhadovány na 30 až 35 milionů a získá se tím pouze prázdná plocha, když další je hned vedle. Město se snažilo předkládat nabídky na jiný způsob využití, například pro bytovou výstavbu, pozemky kolem budov jako prostor pro vznik sportovišť a dětských hřišť, zeleně a parku, obchodní zónu a některé jiné. Dalším návrhem byla i přestavba objektů na patrový parkovací dům, který by řešil situaci věčně přeplněného parkoviště před nedalekou nemocnicí. Vzhledem k tomu, že se u ní zvažuje výstavba nového domova důchodců, byl by vznik dalších možností parkování v této lokalitě jistě přínosem.

Další jednání se státní správou a případný konečný konsenzus snad v tomto případě přinesou pro město Tábor takový výsledek, který nechá jeho zastupitelům (i občanům) tolik prostoru pro svobodnou volbu, jakou budoucnost sami přisoudí kdysi tak majestátným a obdivovaným stavbám v této části města. Než nastane tato konečná fáze jednání o jejich osudu, je nanejvýš potřebné se zabývat už nyní otázkou, která cesta by měla být tou správnou.

Jak je patrné z fotografií uvedených v této práci, jsou už některé části areálu v horším stavu a nedostatečně zajištěny. Nedávný požár (9.3.2017) části půdního prostoru a střechy v jedné z hlavních budov byl následně vyhodnocen jako důsledek přítomnosti „nezvaných hostů“, kteří objekt často využívají jako místo noclehu. Areál je sice dokola oplocený, ale i autor této práce se do něj kvůli pořízení fotodokumentace dostal bez velkých problémů.

Obrázek 73 Pohled na část vojenských budov bývalého 305. dělostřeleckého pluku, kde v půdní části vznikl dne 9.3.2017 požár, který pak zasáhl i střechu



Obrázek 74 Pohled na prohořelou část střechy - zásah jednotky HZS ČR



Zdroj: požáry.cz

Obrázek 75 Mapa popisovaného prostoru se znázorněním budov podle současného stavu



Zdroj: Mapy.cz, úprava vlastní

Obrázek 76 Letecký pohled na popisovaný prostor kasáren, obestavěný bytovými domy Pražského a Náchodského sídliště



- Žlutá** – celková plocha bývalých vojenských pozemků a budov obou kasáren
- Zelená** – v současnosti armádou využívaný, částečně modernizovaný prostor
- Červená** – prostor bývalých kasáren Jana Žižky, dnes z větší části majetkem města

Zdroj: Mapy.cz, vlastní úprava

Obrázek 77 Pohled ze severní strany na část vojenských budov bývalého 305. dělostřeleckého pluku – najde se pro ně „druhá šance?“



Zdroj: foto autor

Budoucnost hlavního areálu bývalých kasáren Jana Žižky

Tento prostor s rozlohou téměř 7 hektarů získalo město Tábor od České republiky v roce 2006. V roce 2008 byla na dobu 7 let uzavřena smlouva, jejímž výsledkem měl být vznik obytné čtvrtě. K tomu ale bohužel z mnoha důvodů, uváděných autorem v některých předchozích částech této práce, nedošlo. Nájemce v táborských kasárnách čtvrt' nepostavil a Tábor po ukončení smlouvy stojí v současné době před rozhodnutím, jestli pokračovat v původní myšlence vybudování nové moderní čtvrti s bytovými domy, obchody a službami, nebo využít tento rozsáhlý prostor v žádané lokalitě uvnitř města k jiným možnostem.

Táborská radnice připravuje na toto téma občanskou anketu, což autor považuje za správné, neboť za současné situace by měli mít možnost se k budoucnosti této části města vyjádřit kromě odborníků i jeho obyvatelé. Příprava i plánování kvalitních veřejných prostranství by se měly odehrávat s důrazem na zapojení veřejnosti.

Obrázek 78 Jediný obytný dům, jehož přestavbu v prostoru bývalých kasáren se podařilo zrealizovat, než byl projekt ukončen



Zdroj: foto autor

S návrhy na budoucí existenci v současnosti nevyužitého prostoru části bývalých kasáren pak chce město dále pracovat a po jejich zvážení se zastupitelé rozhodnou, jakým směrem by se měl další osud tohoto místa ubírat. Návrhů se dá očekávat poměrně dost, je ale potřeba řádně zvážit, který bude opravdu tím správným, a to jak z pohledu vybrané formy užití, tak také z hlediska investic.

Autor této práce stále ještě vidí příležitost využít areál pro určitý typ bytové výstavby. V případě, že by město tento svůj původní plán opustilo, mohl by být prostor využit pro komplexní sportovní stadion nebo jednotlivá různá sportoviště (tenis, volejbal, basketbal, beach volejbal, skatepark, U – rampa apod.) a dětská hřiště, případně promenádní místo s parkem a zelení.

Stejně tak je tu prostor pro vznik polyfunkčního komplexu s obchody a nevýrobními službami, multifunkčního zařízení, které by integrovalo také nějaké možnosti aktivit pro mládež, případně i prostor pro administrativu. Dalšími by mohly být i prostory pro různá kulturní zařízení, výstavní plochy, zařízení pro sociální účely nebo nějaký specializovaný typ zdravotnického zařízení.

To vše spíše v rozsahu místního významu v parteru s krytými i otevřenými pasážemi, případně s uliční strukturou (náměstíčky) s jednoznačnou preferencí pěších. Lze si představit i vytvoření prostoru pro případnou komorní hudební produkci a „venkovní“ divadlo. V tom případě by bylo potřeba stavebně i technicky zajistit zvukové „odstínění“ od okolní zástavby. Celý areál pak doplnit vhodnou zelení, jednak z estetických důvodů a také pro vytvoření stinných odpočinkových míst s lavičkami. Příslušní odborníci by se museli vyjádřit k případnému záměru vytvořit zde nějaký typ malého lesoparku, který by částečně navazoval na stávající park mezi objektem kasáren a Pražským a Náchodským sídlištěm a poskytoval by rozšířenou formu krátkodobé rekreace v této velmi lidnaté části města Tábora. Podle celkové zvolené koncepce využití tohoto prostoru by pak bylo na zvážení, jak vhodné i možné je umístit sem také nějakou formu trvalého nebo příležitostného drobného občerstvení.

Další osud posledních dvou velkých „pamětníků“ slavné éry?

Už jen zbylé dvě hlavní budovy kasáren Jana Žižky, vystavěných ve třicátých letech minulého století pro 305. dělostřelecký pluk, dávají alespoň tušit někdejší důvod k pýše nejen tábořských architektů, projektantů, stavitelů a řemeslníků, kteří se na výstavbě těchto majestátních velkorysých budov podíleli. Ať už z úcty ke všem jejím tvůrcům, nebo k vyslyšení přání jejich bývalých uživatelů či současných obdivovatelů, by bylo dobré jim dát ještě šanci na další, novou etapu jejich života. Zatím ještě stále stojí na svých původních místech, i když je to v této chvíli spíš shodou náhod než plánovaným záměrem. Ještě je ale stále naděje na „restart“ jejich další budoucnosti.

Ostatním stavbám z té doby už byl jejich osud nevratně určen, když v rámci projektu na nové využití bývalého vojenského areálu byly demolovány. Město chce vyhlásit i v tomto případě veřejnou diskuzi, jejíž výstupy by chtělo použít jako jeden z podpůrných argumentů současnému (ne)uživateli - Ministerstvu spravedlnosti - pro prezentaci představ na využití objektů a jejich okolí. To právě v současné době nabízí městu bezúplatný převod těchto budov a jejich okolních pozemků, klade ale podmínky pro způsob, jak s nimi má být naloženo.

Samozřejmě, že nelze jen nostalgicky snít bez představ o tom, jak v realu jejich další existenci obhájit. Je proto nanejvýš potřebné hledat možnosti pro jejich využití. Současný stav objektů není úplně ideální, ale neřešitelný. Obvodové zdi na poctivých základech a stav velké části zastřešení budov není nijak dramatický. Lze předpokládat potřebu významných investic především do interiérů, elektroinstalace, vodního a odpadového hospodářství. Pokud nakonec obě velké budovy budou bez nějakých omezujících podmínek na město Tábor státem převedeny, lze si po jejich rekonstrukci a modernizaci včetně úprav okolního prostoru představit tento prostor jako místo některého typu sociálních zařízení pro seniory. Zřízení například domu s pečovatelskou službou nebo domova důchodů (alt. hospicu) vzhledem k sousedství rozlehlého parku, blízkosti nemocnice, zastávek linkových i MHD autobusů, mnoha obchodů, zdravotní polikliniky a také nedalekého klášterního areálu v Klokotech by mohlo být ideální volbou pro smysluplné využití objektů. Na kompetentních osobách by pak bylo posoudit, jestli by se jednalo pouze o monofunkční typ provozu, nebo by se našlo řešení i pro společné využití třeba s některým typem předškolního zařízení (jesle, školka), případně pro nějaké jiné.

Další možností pro využití některých prostorů v objektech po jejich modernizaci může být rozšíření zázemí (nebo komplexní přemístění) pro tábořskou Základní uměleckou školu, která má své obory v současné době rozmístěny na několika různých místech Tábora.

Lze si i představit přestavbu budov na nějaký typ kulturního zařízení nebo společenského centra se zázemím pro různé oblasti zájmových aktivit (např. hudební soubory, učebny pro výuku jazyků, zájmové kroužky pro děti a mládež, amatérské divadelní soubory, knihovnu a čítárnu), s vytvořením odpovídajícího prostoru pro projekci, konání různých typů kulturních nebo společenských událostí. Město Tábor totiž nemá vlastní odpovídající multifunkční prostory pro podobné aktivity jako jiná města, protože před dvaceti lety prodalo své tehdejší Městské kulturní středisko soukromému subjektu. Až později se ukázalo, že to nebylo právě nejšťastnější rozhodnutí. Velkou předností popisovaného místa je jeho výhodná poloha a dobrá pěší dostupnost z obou blízkých sídlišť, ale i z ostatních míst města včetně centra. Výborné je i spojení většinou linek MHD v Táboře, stejně jako doprava z autobusového nebo vlakového nádraží.

Západní část města se stala v posledních letech díky své poloze vyhledávaným místem pro bydlení. Na pozemcích nedaleko Klokotského kláštera, který je téměř na dohled od bývalých kasáren, vyrostly v uplynulých letech nové vilové domy a další blízké pozemky byly městem zasítovány a jsou připraveny k následné zástavbě. Lze tedy pouze doufat, že jak plocha areálu bývalých kasáren Jana Žižky, tak dvě bývalé hlavní budovy a k nim přilehlé objekty bývalých garáží budou skutečně nějak smysluplně využity k prospěchu města i jeho obyvatel nebo návštěvníků. Zcela ideální by to bylo nejpozději do roku 2020. V tom případě by bylo možné v jejich modernizovaných a k životu přivedených prostorech nějakým důstojným způsobem přispět k významným narozeninám města Tábora. Od jeho vzniku, bez kterého by nebylo ani v této práci popisovaných věcí a událostí, uplyne totiž ten rok právě 600 let.

Obrázek 79 Areál bývalých kasáren tu už dnes nikdo nenajde. Ale zatím ani nic jiného.



Zdroj: foto autor

Závěr

Cílem této práce bylo zmapovat osud několika bývalých vojenských prostorů ve městě Tábor, představit jejich charakteristiku, období jejich vzniku a způsobu využití až po období, kdy některé z nich zčásti nebo zcela přestaly sloužit původnímu účelu a hledal se (či stále ještě hledá) nový smysl jejich existence. S touto částí jsou pak v práci spojeny i návrhy na jejich další využití.

Z dosavadních zkušeností je zřejmé, že přístupy k řešení rekonverze a revitalizace vojenských brownfields vycházejí především z různých místních možností a podmínek. Také rozdílnost charakteristik jednotlivých vojenských brownfields nelze opomenout. To jsou hlavní faktory, ze kterých musí tento proces vycházet, aby byl úspěšný. V rámci procesu rekonverze a revitalizace těchto prostorů je klíčové např. vícezdrojové financování, protože nároky daného procesu mnohdy přesahují možnosti rozpočtů některých měst. Důležitý je také aktivní přístup města založený na spolupráci s dalšími subjekty. Vždy je ale potřeba respektovat místní podmínky, aby bylo možné za použití těchto postupů dosáhnout předpokládaného výsledku. Municipality disponují pouze omezenými nástroji aktivní politiky, někdy v důsledku nedostatečné legislativní úpravy a také chybějícími finančními prostředky. To bylo a stále je jedním z důvodů, proč se přístupy k procesu rekonverze a revitalizace bývalých vojenských areálů místně liší. Neexistoval a stále neexistuje žádný univerzální přístup k řešení. (Matoušková, 2015, s.8)

Obnova veřejných prostranství takového rozsahu jako v Táboře je samozřejmě dlouhodobá záležitost, náročná na čas i finance. Zastupitelé města by měli mimo jiné dbát i na historické hodnoty města a samozřejmě také na kvalitu veřejného prostoru. Je proto nutné volit důkladně a po prověření všech dostupných informací tu správnou strategii k realizaci, a také získávání prostředků na její profinancování. Jednou z možností je samozřejmě využití prostředků města, dalšími pak možnost získat i jiné zdroje buď ve spolupráci s podnikatelským sektorem, nebo formou úvěrů či dotací. Obnova je proces finančně náročný a proto je potřeba si zodpovědně stanovit, kterou část může město financovat samo a na kterou je potřebné a možné využít jiné zdroje.

V případě budování např. dětských hřišť a veřejně přístupných sportovišť je možné čerpat prostředky z dotačních titulů Jihočeského kraje či Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy, případně z nadačních prostředků jako jsou např. Nadace Partnerství nebo Nadace ČEZ – oranžová hřiště. Na investice do volnočasových a vzdělávacích objektů je pak možné zkusit získat financování z prostředků Integrovaného regionálního operačního programu. V případě, že by město přece jen obě zbylé budovy bezúplatným převodem od státu nakonec získalo, a zvažovalo by možnost jejich revitalizace pro účely nájemního bydlení, je třeba předem prověřit využití státních financí nebo i prostředků z fondů EU. Například Ministerstvo pro místní rozvoj již několikrát vyhlášovalo různé dotační programy pro revitalizaci území postižených rušením vojenských posádek, případně na rekonstrukce bývalých vojenských objektů pro účely nájemního bydlení. Cílem programu je podpora využití (po provedení stavební rekonstrukce) vyklizených bývalých vojenských objektů pro obecní nájemní bydlení. Státní podpora těchto rekonstrukcí vyplývá z potřeby zabránit chátrání bývalých vojenských objektů a zabezpečení jejich následného využití. Podpoří se tím celkové oživení území, z něhož odcházejí vojenské posádky. (www.mmr.cz)

Z předchozího obsahu této práce a přiložené fotodokumentace vyplývá, že Armáda ČR své prostory a budovy po jejich opětovném „oživení“ dokázala modernizovat (kasárna Prokopa Holého a budovu po bývalém Velitelství západního vojenského okruhu – nyní Velitelství vojenské policie Tábor), a stejně tak tomu je i u těch nemovitostí, které získalo do své správy a využívá Ministerstvo spravedlnosti (komplex budov po bývalém velitelství 52. dělostřeleckého praporu, později Vyšší vojenské prokuratury a soudu – dnes sídlo druhého pracoviště Okresního soudu v Táboře a expozitury Krajského soudu České Budějovice).

Bylo by tedy dobře, kdyby se to mohlo v dohledné budoucnosti říct i o té části bývalého majetku armády, který do své správy získalo a případně ještě získá město Tábor.

Použité zdroje

Bývalá tábořská kasárna už stát nechce. *Jižní Čech Ted'* [online]. 2013-08-25 [cit. 2017-05-19] Dostupné na: <http://www.jcted.cz/byvala-taborska-kasarna-uz-stat-nechce/>

KORČÁK, Pavel, a kolektiv, 1979. *Tábor - národní kulturní památka*. Praha: Panorama, 192 s.

Konec války v Táboře. *Noviny tábořské radnice*. [online]. 2010-05-01 [cit. 2017-03-29]. Dostupné http://www.taborcz.eu/assets/File.ashx?id_org=16470&id_dokumenty=3724

Odchod armády může Tábor zničit, říká starosta. *Novinky.cz* [online]. 2003-05-13 [cit. 2017-04-04]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/domaci/11461-odchod-armady-muze-tabor-znicit-rika-starosta.html>

Podivný výběr kasáren. *Deník.cz* [online]. 2007-12-24 [cit. 2017-05-15] Dostupné z: http://www.denik.cz/z_domova/kasarna20071224.html

MATOUŠKOVÁ, Lenka. Vojenské brownfields a jejich proměny od roku 1989. *Regionální rozvoj mezi teorií a praxí* [online]. 2015-01 [cit. 2017-05-25] Dostupné z: <http://www.regionálnírozvoj.eu/201501/vojenske-brownfields-jejich-promeny-od-roku-1989>

Státní okresní archiv Tábor (SOkA Tábor), fond Archiv města Tábor, *Vojenské záležitosti: výstavba dělostřeleckých kasáren 305. pluku a 52. pluku.*, kart. č. 337, inv. č. 1369.

ŠILHÁNKOVÁ, Vladimíra a kol., 2006. *Rekonverze a revitalizace vojenských areálů v urbánním a sociálně-ekonomickém prostředí našich měst*. Závěrečná zpráva řešení výzkumného úkolu pro Ministerstvo pro místní rozvoj WB-43-04, Pardubice: Univerzita Pardubice.

ŠILHÁNKOVÁ, Vladimíra, 2015. *Politika územního rozvoje*. Praha: VŠRR Praha.

ŠILHÁNKOVÁ, Vladimíra, KOUTNÝ, Jan, 2016. *Teorie a praxe rozvoje měst a obcí, 1. díl Urbanistická teorie*. Praha: VŠRR Praha.

SOKOLOVNA V BŘEZNICI

Bc. Simona Petrovicová

Úvod

Tématem práce je budova „Sokolovny“ v Březnici ve Středočeském kraji. Březnice je malým městem, v současné době s 3541 obyvateli (stav k 1.1.2016). Budovu sokolovny mají místní obyvatelé historicky spojenou s aktivním sportováním žáků, dorostenců, žen i mužů a hojnou návštěvností filmových i divadelních představení. Dnes tato budova bez jakékoliv snahy sokolské jednoty o její záchranu chátrá a stává se „ostudou“ jinak malebného městečka.

Charakteristika, historie a časový vývoj budovy březnické sokolovny

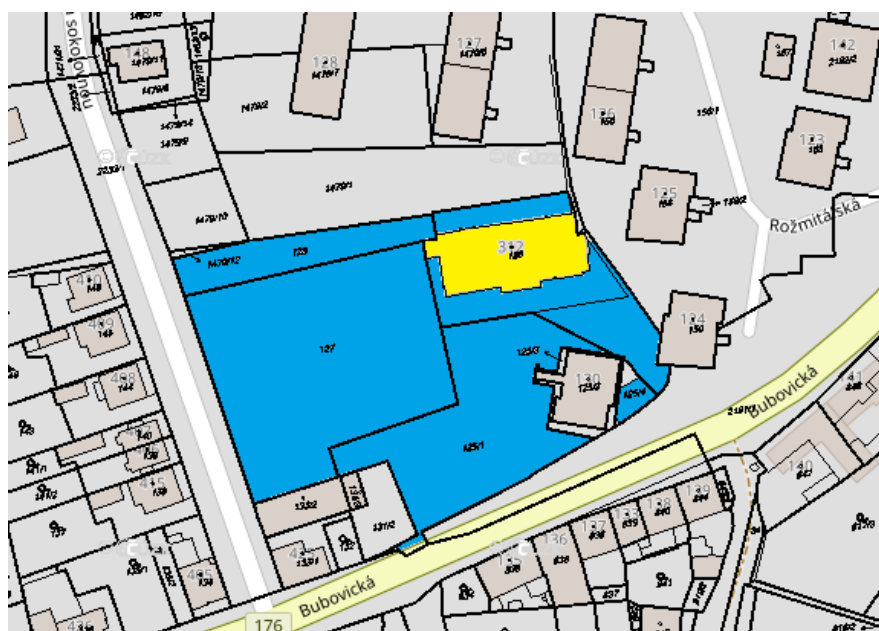
Březnická sokolovna se nachází v západní části města Březnice na adrese Bubovická ulice č.p. 312. Je zapsána na LV 1593 v k.ú. Březnice ve vlastnictví TJ Sokol II s rozlohou 1581 m² (zastavěná plocha s nádvořím). K této budově patří pozemky parc. č. 125/1 o rozloze 1745 m² (zbořeniště), parc. č. 125/4 89 m² (ostatní plocha), parc. č. 127 o rozloze 2 857 m² (sportoviště a rekreační plocha) a parc. č. 128 o rozloze 570 m² (sportoviště a rekreační plocha). Celková rozloha pozemků je 6 842 m².

První sokolská jednota zahájila svoji činnost v únoru 1862 s názvem Sokol Pražský, kdy její členové byli nuceni cvičit v pronajatých prostorách a až následně došlo k vybudování první sokolské tělocvičny. Po jejím vzoru se začaly budovat nové sokolovny v městech, městečkách i na vesnicích v celé zemi. Nikdy však nebyl určen sloh, v jakém tyto budovy mají být vystaveny a ani nebyl určený jednotný vzhled těchto budov. Architekti mohli být vybráni nejen na základě vyhlášené soutěže, ale vycházeli i z řad přátel sokolské jednoty v jednotlivých regionech. Honosnost staveb byla ovlivňována i finančními možnostmi místních příznivců jednoty.

Sokolovna březnická byla slavnostním způsobem 6. srpna 1922. Předvečer slavnosti pořádána slavnostní akademie za spoluúčinkování kvarteta Kladenské filharmonie a uměleckého kvarteta pěveckého z Plzně. Druhý den dopoledne, 6. srpna t.r., konala se valná hromada za účasti všech korporací a spolků Březnice a na náměstí uspořádán koncert hudebního sboru „Sokola“ Příbramského. Odpoledne zahájeno veřejné cvičení průvodem městem a na to konáno veřejné cvičení na letním cvičišti. Večer pak slavnost zakončena věnečkem. Účast na slavnostech byla obrovská a finanční výsledek skvělý. - Stavbu „Sokolovny“, projektoval stavitel Bierhanzl. Budova tělocvičny jest velice účelná a vyhovuje místním poměrům všestranně. (Věstník, 1922, s. 11)

Stavitel březnické sokolovny František Bierhanzl, byl stavitelem, který měl cenné zkušenosti z významných staveb ve Vídni, kde určitou dobu pobýval. Své zkušenosti pak uplatnil na stavbách sokolovny, spořitelny a radnice v Březnici.

Obrázek 80 Katastrální mapa území sokolovny



Zdroj: www.ikatastr.cz

Tato sokolovna měla jako každá ze sokoloven prostor pro cvičení – sál o rozměrech cca 20 x 12 m, který dosahoval výšky dvou podlaží. Záměrem budovaných sokoloven bylo, aby prostor umožnil cvičení 10-ti cvičencům v šesti řadách. K budově patřilo přilehlé prostranství tzv. „letní cvičiště“ (parc. č. 127).

Březnická sokolovna patřila mezi významné budovy sokolské župy Jeronýmovy, o čemž svědčí i fakt, že ve dnech 18., 19., 25. a 26. června 1927 zde byl uspořádán XV. slet této sokolské župy. *Sletu se zúčastnilo 396 mužů na prostných cvičeních, 326 dorostenců, 407 žáků, 346 žen, 380 dorostenek, 388 žaček a tři jezdecké odbory (z Písku, ze Strakonice a z Příbramě) a „Selská jízda“.* (Věstník, 1927, s. 16)

Obrázek 81 Fotografie z XV. sletu sokolské župy v Březnici



Zdroj: soukromý archiv A. Fürsta (nedatováno)

Na konci roku 1945 byla v Březnici uspořádána velká finanční sbírka na přístavbu „Sokolovny“. Pro přístavbu občané Březnice byly ochotni přispět nejen finančně, ale dopravovali na místo i očištěné cihly z demoličních staveb. Po roce 1945 došlo k realizaci přístavby dvou přísálí. Jedno přísálí s malým pódiem, které se nacházelo za tělocvičnou, bylo využíváno k dětským loutkovým představením. V druhém, hned vedle hlavního vchodu byla zbudována jednoduchá kuchyně, ve které se připravovalo rychlé občerstvení pro návštěvníky plesů a zábav.

Obrázek 82 Návrh na přestavbu sokolovny



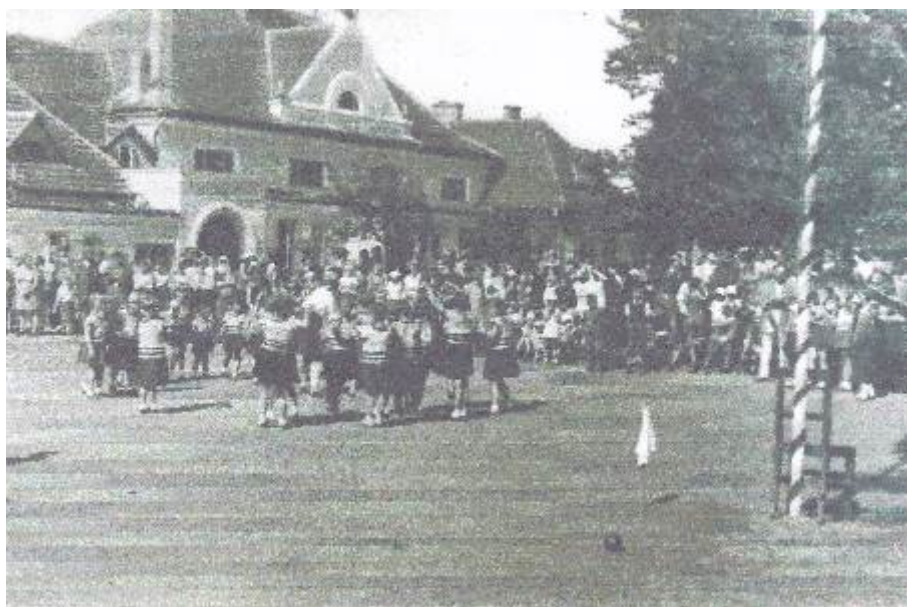
Zdroj: soukromý archiv A. Fürsta (nedatováno)

Přísálí sloužila i k odkládání náradí, případně k uschování lavic, které sloužily pro návštěvníky divadelních představení a pro diváky biografu.

Sokolovna měla po přestavbě velký multifunkční sál s pódiem, balkón, byt pro správce sokolovny, kotelnu, přísálí s malým jevištěm, přísálí s kuchyní, šatnu a sociální zařízení. Pamětníci vzpomínají, že se sokolovně říkalo „Ohrada“ protože bylo celé prostranství ohrazeno. Cvičiště uvnitř bylo využíváno ke všem sportům. Hrál se zde fotbal, volejbal, tenis, vybíjená, bylo tady dost prostoru pro lehkou atletiku, bylo využíváno zbudované doskočiště pro skok vysoký i daleký. „Ohrada“ se dala nazvat „Sportovním rájem pro mládež“. *Většina sportovců byla organizována pod záštitou T.J. Sokol jako žáci, dorost, dospělí. Svého času se na „Ohradě“ hrál velmi dobrý volejbal dorostu, dokonce na celostátní úrovni.* (Krotký, 2010, s. 11)

Sokolovna byla společně vybudovaným tělovýchovným a kulturním „stánkem“ za přispění všech sportovních nadšenců. Tyto prostory podněcovali nejen sportovního ducha obyvatel Březnice, ale i sdružování mládeže a dospělých v různých zájmových spolcích (divadelní, taneční, loutkoherecký), kteří zde nacházeli prostory pro svoji činnost.

Obrázek 83 Sokolské slavnosti



Zdroj: soukromý archiv A. Fürsta (nedatováno)

Přestože v roce 1948 mnoho činovníků ukončilo svoji činnost v Sokole, tak byla sokolovna dále hojně využívána širokou veřejností města Březnice a obyvatel okolních obcí jak k veřejnému cvičení všech věkových kategorií, tak zde byly pořádány plesy, zábavy. Dá se říci, že sokolovna žila sportem každý den. V padesátých letech chyběl v Březnici sportovní stadion a fotbalové hřiště bylo mimo město, za železniční tratí, takže prostory sokolovny byly pro všechny nejlépe dostupné, neboť byly téměř uprostřed města. V zimě, když se nedalo cvičit venku, využívala se střídavě tělocvična k cvičení a k promítání kina (až 4x za týden). Na filmová představení byla početná návštěvnost. Dne 26.2.1977 tenisový oddíl TJ uspořádal ve všech prostorách sokolovny „Sportovní karneval“.

Do doby výstavby nové budovy základní školy v Březnici (do roku 1979) byla tělocvična sokolovny využívána i k hodinám tělocviku žáků základní školy, neboť kapacita staré tělocvičny školy nestačila narůstajícímu počtu žáků. V letech 1982 až 1985 z důvodu velkého počtu dětí předškolního věku a nedostatku dvou mateřských školek ve městě, bylo jedno z přísálí sokolovny přebudováno na prostory mateřské školky. Byla zde přestavěna kuchyně a upraveny prostory tak, aby vyhovovaly nárokům na provoz školky. I venkovní prostory byly upraveny tak, že zde byly zabudovány dětské prolézačky, pískoviště a malé pískové hřiště. Z historie využití lze připomenout, že 30.3.1982 vystoupili v sále Sokolovny Michal Tučný se skupinou Tučňáci a 6.2.1984 sourozenci Hana a Petr Ulrichovi se skupinou Javory. Objekt sloužil široké veřejnosti do doby výstavby Sdruženého klubu kulturního domu, který byl v Březnici otevřen 7. ledna 1985. Otevřením tohoto nového kulturního střediska byla veškerá kulturní přestavení včetně kina přestěhována do nových moderních prostor. Po roce 1989 byla vrácena sokolovna sokolské jednotě, která zde svoji činnost nikdy neobnovila, přestože byl o ni zájem.

Po uvědomění si březnických občanů, že se místní sokolovna stala „ostudným místem“ města a že její stav je rok od roku žalostnější, začala aktivně od roku 2014 jednat s vlastníkem nemovitosti o jejím převedení do vlastnictví města. Veškerá jednání byla bezúspěšná. Představitelé města se snažili nejprve o bezplatný převod do vlastnictví města a následně i o odkoupení zchátralé budovy. V době funkčnosti budovy žádalo sokolskou župu o pronájem

Obrázek 84 Poloha sokolovny v Březnici



Záměrem města bylo několik let koupit sokolovnu. V současné době probíhá převod budovy s pozemky z Jungmannovy župy na Českou župu sokolskou. Po převodu je přislíbeno jednání České župy sokolské s představiteli města, kdyby mělo proběhnout jednání o koupě pozemků a převedení budovy bezplatně.

Obrázek 85 Letecký pohled na Sokolovnu



82

Územní plán města Březnice se také snaží řešit tzv. brownfields – tj, nevyužité objekty a areály, kdy je zmíněn bývalý areál vojenských kasáren v Dobré Vodě a areál bývalého učiliště. Objekt sokolovny v územním plánu jako „brownfields“ dosud řešen není. Z pozice územního plánu lze u takových objektů pouze vymezit optimální funkce, skutečné oživení je ale věcí vlastníka a investora. *Za „Brownfields“ jsou považovány staré, nevyužívané nebo ekonomicky nedostatečně efektivně využívané průmyslové a logistické zóny a komerční a obytné objekty v kompaktně zastavených územích a zemědělské, vojenské (devastované armádní činností na bývalých vojenských základnách a v dalších vojenských prostorech) i další plochy a budovy ve „volné“ krajině. Představují zásadní problém a překážku pro další rozvoj obcí, měst i regionů směrem k udržitelnosti.* (Šilhánková, 2015, s. 97)

V územním plánu je prostor sokolovny s přilehlými prostranstvími určen jako prostor pro sportovní a rekreační využití uprostřed bytové zástavby. Územní plán města Březnice vytváří předpoklady pro využití k rekreaci i sportu již zastavěného území jako rozšíření stávajících takto využitých území, nebo na nových plochách na okraji města.

Obrázek 86 Výřez z územního plánu



Zdroj: Město Březnice (2013)

Stavba sokolovny je v těsné blízkosti panelové bytové výstavby (sídlště, které bylo budováno v 70. letech) a husté zástavby bytových rodinných domů. Její poloha je výhodná z hlediska dostupnosti z centra města, ale i z pohledu veřejné dopravy, neboť na okraji panelového sídlště je zrekonstruované autobusové nádraží. Ve městě jsou vybudovány novější střediska sportu, než byla sokolovna, a to sportovní stadion, koupaliště i tenisové kurty, ale žádné z nich nemá tak výhodnou polohu. Sokolovna svoji dobrou polohu získala i díky dalšímu rozšiřování obytné zóny v jejím okolí.

Obrázek 87 a 88 Současný stav



Zdroj: P. Bartoníčková (nedatováno)

Původní poloha sokolovny byla na okraji starých obytných objektů, ale s postupnou výstavbou v letech 1970 – 1985 došlo v okolí této budovy k demolici starých nevyhovujících objektů a následně k výstavbě několika vysoko i nízko podlažních panelových domů a nové výstavbě rodinných domů v západní části této lokality.

Obrázek 89 a 90 Současný stav – sál a jeviště



Zdroj: P. Bartoníčková (nedatováno)

Před dokončením terénních úprav celého nově zbudovaného sídliště a vytvořením strohých dětských hřišť se stala sokolovna útočištěm dětí nových nájemníků. Nová sídelní lokalita byla vytvořena pouze jako monofunkční, sloužící jen k bydlení a sokolovna zde vytvářela centrum pro volnočasové aktivity, poskytovala prostory pro sportovní vyžití novým sídlištním obyvatelům. Občanům města Březnice, kteří nebyli začleněni ve sportovních oddílech, volně přístupné prostory místního sportovního stadionu nebyly.

Možná i z těchto důvodů, se dávné využití těchto prostor tak vrylo do paměti a podvědomí všech obyvatel Březnice a nedokáží se smířit se současným stavem těchto prostor a se skutečností, že už možná nikdy tento objekt nebude plně sloužit zájmu místních obyvatel.

Závěr

Budova březnické sokolovny sice není dosud jako „brownfields“ označena, jak je patrné i z územního plánu města, ale naplnění obsahu tohoto označení již dosáhla, neboť je místem, které již není využíváno. Existence této budovy má negativní dopad na okolí, neboť se stala již budovou, u které hrozí nebezpečí ze špatného stavebně-technického stavu. Tento stav se bude stále zhoršovat, neboť poškozenou střešní krytinou se dostává dovnitř voda, která poškozuje zdivo a následně i statický stav budovy.

Toto území má negativní vliv i na cenu bytů, které jsou v bytových domech v bezprostřední blízkosti této budovy, neboť výhled na chátrající stavbu nikdo nevyhledává. Naštěstí se tato budova dosud nestala útočištěm squatterů a obyvatel „bez domova“, takže není místem, které by vyžadovalo zvýšenou ostražitost příslušníků policie. Na druhé straně je třeba se nad budoucností tohoto objektu zamyslet, neboť každý „brownfields“ vyžaduje individuální přístup k řešení revitalizace takového objektu, jak z důvodu historické ceny, tak z pohledu místního významu. Obyvatelé Březnice spojují sokolovnu s dobou jejich mládí, kde zažívali hezké chvíle naplněné sportem, zábavou a kulturou, ale doba minulá se již ve stejné podobě nevrátí a je potřeba reálně uvažovat o využití tohoto objektu, pokud ho město Březnice získá do svého vlastnictví.

Revitalizace tohoto objektu je novou výzvou a příležitostí pro březnickou samosprávu. Novým projektem lze zlepšit územní ekonomiku, životní a sociální prostředí i občanskou vybavenost města. Samozřejmě, že výstavba na „na zelené louce“ není tak finančně náročná jako znovuvyužití již nefunkčního území. Pokud bude veřejný sektor podporovat revitalizaci takového objektu, může budoucí soukromý investor vstupovat do takového projektu s pocitem případné obecní podpory.

V případě březnické sokolovny by mělo být s ohledem na územní plán toto území řešeno i nadále pro sportovní i rekreační využití, neboť nové funkční využití může přinést městu užitek ve formě nových pracovních míst, poskytování nových služeb, nebo doplnit chybějící zeleň uprostřed „šedého“ panelového sídliště a rodinných domů.

Pokud posudek statiky objektu potvrdí, že se objekt nachází v ještě „zachranitelném“ stavu, tak by březničtí obyvatelé přivítaly opět znovuzrozený multifunkční sportovní objekt, který by nabízel prostory pro menší sportovní oddíly nebo možnost si zacvičit i bez členství v jednotlivých oddílech (např. cvičení žen, mužů, důchodců, kurzy sebeobrany). Tento objekt by našel i využití pro sporty, které dosud v Březnici nenašly místo, jako bowling, squash, sporty bojového umění.

Rozsáhlý pozemek kolem sokolovny vybízí i k realizaci malého parčíku s prvky oddychu a her dětí, při jehož realizaci by bylo nutno přistoupit k demolicí objektu, při které by následně město získalo prostory o rozloze cca 7 000 m². Zeleň v tomto prostoru by mohla vytvořit izolační a ochranný pás, který by celý rekreační prostor oddělil od silnic Bubovická a Za Sokolovnou, které tuto oblast z dvou stran obklopují.

Systém nové zeleně by bylo třeba navrhnout tak, aby nebyl pouze jednoúčelový se zaměřením na ekologické využití, ale aby současně tvořil klidové a rekreační zázemí města a výrazným způsobem ovlivnil estetickou kvalitu celého města.

Použité zdroje

BEZDĚKA Karel. *Výstava fotografií 9.9.2016* [CD]. Březnice: K. Bezděka, 2016

BREZNICE.CZ. *Březnické noviny 4/2010*. [online]. [cit. 2017-04-01]. Dostupné z: http://www.breznice.cz/e_download.php?file=data/editor/107cs_92.pdf&original=BN_4-2010.pdf

BREZNICE.CZ. *Územní plán Březnice* [online]. Město Březnice. 2013[cit. 2017-04-01]. Dostupné z: http://www.breznice.cz/e_download.php?file=data/editor/155cs_49.pdf&original=01_A_text_BREZNICE_vydany_12_2012.pdf

FÜRST, Ludvík a KREJČÍ, Josef. *Březnice. Průvodce městem*, Březnice: Městské muzeum v Březnici, 1965.

GOOGLE.CZ. *Maps.cz* [Poloha sokolovny v Březnici] [online]. [cit. 2017-04-01]. Dostupné z: <https://www.google.cz/maps/place/Bubovick%C3%A1+312,+262+72+B%C5%99eznice/@49.5573318,13.9437107,700m/data=!3m2!1e3!4b1!4m5!3m4!1s0x470b169b11607cdf:0xb7d09c9c79465c17!8m2!3d49.5573318!4d13.9458994>

IKATASTR.CZ. [Poloha sokolovny v Březnici] [online]. [cit. 2017-04-01]. Dostupné z: www.ikatastr.cz/#ilon=13.947327&layers_3=0B0000FFTF&zoom=18&lat=49.55757&lon=13.94534

IPAC.SVKKL.CZ. *Středočeská knihovna v Kladně*. [online]. [cit. 2017-04-01]. Dostupné z: http://ipac.svkkl.cz/arl-kl/cs/detail-kl_us_auth-p0200968-Bierhanzl-Frantisek-18731932/?qt=mg

KROTKÝ, Jaroslav. Na Ohradě. *Březnické noviny*. 2010, č. 4, s. 32
MěNV v Březnici: Březnice 1945 – 1985, Metasport, 1985, 286-85, s. 90

SOKOL.EU. *Česká obec Sokolská*. [online]. [cit. 2017-04-01]. Dostupné z: <http://www.sokol.eu/obsah/5405/historicka-obdobi>

ŠILHÁNKOVÁ, Vladimíra. *Politika územního rozvoje*. Praha: Vysoká škola regionálního rozvoje Praha, 2015. 148 s.

Věstník Městské spořitelny v Březnici z října 1922, ročník XIII, s. 13

Věstník Městské spořitelny v Březnici z června 1927, ročník XVII, s. 20

HOTEL „U TOPOLŮ“ V DAVLI

Bc. Martina Slancová

Úvod

Práce se zabývá revitalizací objektu hotelu „U Topolů“, který se nachází ve Středočeském kraji v Městys Davle. Tento objekt si autorka vybrala z toho důvodu, že je poměrně historicky významný a nachází se v atraktivní oblasti. Cílem této seminární práce je zjistit skutečný stav zvoleného objektu a to na základě informací získaných z historických dokumentů a na základě osobního šetření. Další přidanou hodnotou této seminární práce je návrh optimálního řešení revitalizace a následné využití hotelu „U Topolů“, který bude autorkou navrhnout ve prospěch strategického plánu Městys Davle.

Revitalizace brownfields hraje značně důležitou roli nejen v České republice, ale i po celé Evropě pro omezování rozrůstání měst a zlepšení kvality městského prostředí, a tím přispívá k vytvoření podmínek nezbytných pro udržitelný rozvoj. Revitalizace tedy nabízí nové příležitosti pro podnikatelské subjekty, a tím i nárůst ekonomické aktivity v regenerované oblasti spojené s tvorbou nových pracovních míst a odstraňování environmentálních zátěží. Řešení problematiky brownfields by mělo být jednou z priorit obcí i krajů, mělo by zaujímat přední místa v jejich rozvojových programech. Velmi důležitá je vzájemná spolupráce a komunikace orgánů státní správy, krajů i obcí. Především obce si musí uvědomit, jak je pro ně nevýhodné tyto oblasti nevyužívat.

Brownfields z hlediska revitalizace

Drélichová (2005, s. 51) ve své knize charakterizuje pojem revitalizace: *"Revitalizací se rozumí znovuoživení stagnujících či upadajících částí obcí, zlepšení fyzického stavu a funkčnosti území a následná snaha o co nejvýhodnější využití v rámci podnikatelské sféry."* Úspěšná revitalizace je závislá především na následujících faktorech a to je poloha objektu, okolí, jeho potencionální využití, zdroje financování, majetkové vztahy, existence infrastruktury, přístupy veřejnosti, a nebo samotné řízení rizik. Hlavní příčinou vzniku brownfields jsou strukturální změny v ekonomice státu i jednotlivých regionů. Jsou odrazem zásadních změn daných útlumem tradičních odvětví (zemědělství, lesnictví, těžký průmysl) a provázených přesunem pracovních sil zejména do terciárního sektoru národního hospodářství (obchod, doprava, služby a veřejná správa).

Charakteristika vybrané lokality

Městys Davle se nachází ve Středočeském kraji na soutoku dvou řek Vltavy a Sázavy, cca 20 km jižně od hlavního města Prahy. Území městysu se skládá z 3 částí obce a to Davle, Sázava a Sloup a z 2 katastrálních území Davle a Sázava u Davle. Velkou výhodou městysu je jeho poloha v blízkosti hlavního města Prahy a bohatá historie (ostrov s pozůstatky kláštera, kde je písemná zmínka z roku 999).

Městys Davle byla vždy ovlivněna turistikou. Ve 20 letech 20 století se začínajícím rozrůstajícím turistickým a cestovním ruchem byla umožněna a zahájena v okolí a podél řek výstavba dřevěných a rekreačních domků, zahrádkářských kolonií, ale i výstavba mnoha významných restaurací a hotelů. Jedním z těchto objektů byl právě vybraný hotel „U Topolů“.

Obrázek 91 Mapa okolí Městyse Davle



Zdroj: http://www.obecdavle.cz/images/mapa_davle.html.

Popis a historie objektu

Okolí obce je charakteristické řekami protékající údolím, kdy na pravém břehu Sázavy v těsné blízkosti se nachází analyzovaný objekt hotel „U Topolů“, objekt číslo popisné 32, v katastrálním území Davle – Sázava. Jméno hotelu „U Topolů“ bylo odvozeno podle třech statných topolů stojících poblíž na pravém břehu řeky Vltavy. V minulosti se tento hotel těšil velkému zájmu nejen místních obyvatel ale i návštěvníků z Prahy. Původní výstavba byla realizována počátkem dvacátých let 20. století (Dvořák, 2010, s. 116).

Obrázek 92 Snímek z roku 1931 zobrazuje zadní trakt s altánem pro opice a kanáry



Zdroj: Foto Josef Dvořák, Archiv V.P.

V knize s názvem „Krajem soutoku Vltavy se Sázavou“, kterou sestavil z dobových fotografií známého fotografa Josefa Dvořáka z Davle pan Vojtěch Pavelčík je hotel „U Topolů“ charakterizován následovně: „Stejně jako ostatní pohostinná zařízení v okolí soutoku Sázavy a Vltavy, nemohla ani sázavská restaurace „U Topolů“ zůstat pozadu a na proměnu této lokality ve skutečné letovisko se dobře připravila. Někdy kolem roku 1934 prošla restaurace kompletní přestavbou a již krátce po napuštění vranského jezera nabídla majitelka Ludmila Klementová svým zákazníkům jedinečné centrum letní rekreace včetně nejmoderněji vybavené plovárny. Již dříve byl v zahradě za hotelem zřízen altán s voliérou s kanáry a opicemi. V roce 1961 převzala provoz Jednota a hotel spojila ve společné zařízení s hotelem „Na Vyhlídce“. Restaurace „U Topolů“ byla provozována až do poloviny 80. let.“ Někdy kolem roku 1934 prošla restaurace kompletní přestavbou.“ (Pavelčík, 2009, s. 92)

Obrázek 93 Foto z počátku roku 1936, Reprodukce dobové pohlednice z let 1936



Zdroj: Foto Josef Dvořák, Archiv V.P.

Kolem roku 1936 byl hotel U Topolů velmi prosperující a turisty hojně navštěvován. V kronice Davle byla o něm zmínka, že patřil mezi drahé hotely nabízející nejen občerstvení, ubytování, ale i celou řadu možností pro sportovní využití. Obrázek 3 zachycuje rozlehlou okrasnou zahradu a pod nově upraveným břehem říční plovárnu. V provozu zde byla i půjčovna lodiček a kotviště pro parníky. Už lokalitou a výhodnou polohou pro návštěvníky, nabízel krásnou vyhlídku na soutok řek Vltavy a Sázavy a na protější břeh, kde se nachází Městys Davle.

Další osudy hotelu nebyly již tolik radostné. V období socialismu se provozování ujímá státní podnik Jednota. V nových poměrech hotel však svému původnímu účelu zčásti přestal fungovat. Jednota sice dále provozovala restauraci, ale do oprav objektu a do vybavení

neinvestovala žádné peníze, proto chybějící moderní hygienické zázemí a nevyhovující podmínky pro ubytování způsobily, že objekt postupně ztrácel na významu.

Doba slávy byla pryč a v 90. letech, kdy byl objekt vrácen původním majitelům, kterým se po několika letech marného snažení o rekonstrukci objektu z finančních důvodů nepodařilo hotel uvést do provozuschopného stavu. Budova a přilehlý pozemek byl několik let bez využití. Postupem času objekt začal chátrat a následně byl prodán. Současný majitel při podivném pokusu o rekonstrukci provedl v prvních letech 2. tisíciletí výstavbu vysokého železného plotu okolo pozemku, který je v současnosti místními obyvateli s oblibou nazýván „výběh pro žirafy“ a další práce ukončila rozsáhlá povodeň roku 2002. Objekt byl povodní vážně poškozen a stavební práce nebyly již obnoveny a budova byla ponechána svému osudu.

Obrázek 94 Skomírající objekt



Zdroj: Foto autorka

Obrázek 95 a 96 Interiér hotelu



Zdroj: Foto autorka

Analýza současného stavu okolí hotelu „U Topolů“

V této kapitole bude autorka hodnotit výzkum lokality vybraného objektu hotelu „U Topolů“ v Městysě Davle. Výzkum byl proveden v neděli dne 26. 3. 2017 od 11,00 hodin do 12,30 hodin a podle platného Územního plánu Městysě Davle, který byl přijat podle dokumentu zvaný Opatřením obecné povahy č. 1/2010 ze dne 7. října 2010, kde bylo následně ověřeno, že objekt se nachází v ideálním poklidném prostředí na pravém břehu řeky Sázavy v přímé blízkosti soutoku Vltavy a Sázavy.

Obrázek 97 Mapa okolí



Zdroj: <http://nahlizidenidokn.cuzk.cz/ZobrazObjekt.aspx> a vlastní zpracování

V blízkosti hotelu se nachází několik pozemků, které nejsou nijak využité, v současné době jsou zarostlé a neudržované. Objekt je sice oplocen ze všech stran, přesto hlavní vrata od silnice a od vody jsou otevřená, volně přístupná komukoliv. Podle vyšlapané cestičky lze soudit, že místní lidé si přes pozemek zkracují cestu k řece a ke stezce, která zde vede. Volně se zde můžete pohybovat, dostanete se až do těsné blízkosti k objektu. Můžete nahlédnout do interiéru, který je značně zdevastován a také hojně navštěvován místními bezdomovci.

Proti proudu řeky Sázavy, po levé straně hotelu se nachází dnes již nevyužitý objekt bývalé vodárny. Stezka, která vede podél břehu řeky, v těsné blízkosti pozemku náležící k hotelu jsou pozůstatky kamenných schodů, navigace a původní kotevní oka od plovoucího koupaliště, které zde bylo užíváno za první republiky.

Obrázek 98 Vodárna



Obrázek 99 Původní kotevní oka



Zdroj: Foto autorka

Podobný stav je i kolem hotelu „U Topolů“. Po pravé straně hotelu se nachází dva rodinné domy se zahradou, které jsou využívány k bydlení. Do občanské vybavenosti v okolí hotelu, které stojí v za zmínku je budova Mateřské školky s rozlehlým pozemkem, který je obohacen zahradními a herními prvky pro děti se spoustou zeleně. V těsné blízkosti zahrady mateřské školky stojí silniční most „Vltavanů“, který překlenuje tok řeky Vltavy. Přes most vede silnice II/104 nazývána jako Jílovská, směřující přes Petrov do Jílového u Prahy. Zde je i zastávka „Petrov – Chlomek“ a po této silnici jezdí autobusová linka PID č. 444, která má v centru osady zastávku „Davle - Sázava“ a v horní části zastávky „Davle, Sázava, Třešňovka“.

Dále po pravém břehu Vltavy se nachází Davelské vlakové nádraží, které bylo vystaveno jako tříkolejové s typizovanou nádražní budovou a využívané hlavně pro osobní dopravu, přičemž v současnosti převažuje doprava rekreační. Nádraží bylo z části revitalizováno v roce 2015, což je patrné z uvedeného obrázku stále patřící mezi nejhezčí nádraží na celé trati Praha – Čerčany. Už díky vzniku železnice a vybudováním ocelového mostu v roce 1905, který se nachází níže po proudu řeky Vltavy se stala krajina obou řek dostupnější. Tento most po otevření mostu Vltavanů v dnešní době slouží jen pěším a cyklistům.

Davlí a kolem hotelu „U Topolů“ probíhá několik značených turistických cest, zejména Posázavská cyklotrasa číslo 19 vedoucí z Lísku na Českomoravské vysočině do Davle a v nejbližším okolí začíná Povltavská stezka. Posázavská cyklotrasa také navazuje nebo se kříží s jinými regionálními či dálkovými cyklotrasami.

V poslední době se v okolí a díky řekám obnovila i pravidelná vodní doprava Linková plavba Praha –Slapy, kterou provozuje Pražská paroplavební společnost a. s., která koná v letní sezóně o sobotách a nedělích jednou denně plavbu z Prahy do Třebenic a zpět motorovou lodí Odry nebo Visla. Trasa Praha, Rašínovo nábřeží (pravý břeh) – Měchenice – Sázava (dříve název Davle-Sázava) – Mandát –Štěchovice – Slapská přehrada (Třebenice) (levý břeh, pod přehradou). V Davli podél řeky Vltavy fungují a dobře prosperují půjčovny a prodejny motorových člunů a lodí.

Obrázek 100 Ukazatelé turistických cest



Obrázek 101 Starý ocelový most



Zdroj: Foto autorka

Návrhy na revitalizace hotelu „U Topolů“

Z výše provedené analýzy vyplývá, že rozvoji cestovního ruchu v Městyse Davle nahrává především lokalita, dobrá dopravní dostupnost na silniční síti, kvalitní životní prostředí v harmonické krajině a technická infrastruktura. Naopak nevýhodou je především špatný technický stav budov, kde bude pravděpodobně nutné provést zásadní revitalizaci, která bude finančně náročná.

Vzhledem k tomu, že městyse Davle měl záměr s revitalizací objektu hotelu „U Topolů“ již v minulosti, kdy městys řešil problém chybějících prostorů a možností krátkodobého víkendového či sezónního ubytování pro příjezdějící turisty. Proto bych v této práci uvedla návrh opětovně zřídit ubytovací zařízení, například hotel. Vzhledem k jeho historii by tento projekt mohl mít u turistů úspěch.

Dalším návrhem by byla možnost v této lokalitě vybudovat víceúčelovou nádrž ke koupání či koupaliště. S ohledem na kvalitu vody je koupání v Davli prakticky nemožné. Řeky nejsou vhodné ke koupání, Sázava je kalná a Vltava díky Slapské přehradě studená.

S postupným rozvojem příměstské rekreace a zároveň využitím potenciálu obou řek by hotel mohl být například dobrým zázemím pro sportovní aktivity týkající se všech vodních, cyklistických i turistických sportů ale i zajištěním nejenom rychlého občerstvení, které by mohlo přilákat dostatek návštěvníků. Velkou výhodou a příležitostí je dostupná doprava pro turisty, která zde probíhá autobusem, vlakem, parníkem nebo výletní lodí, na kole či autem.

Pozemek je v současné době nevyužitý a dlouhodobě neudržovaný, ale při revitalizaci objektu by se mělo počítat i s kultivací pozemku a jeho okolím, například vybudováním několika parkovacích míst a přeměnit zahradu v příjemné místo k odpočinku.

Závěr

Okolí Městyse Davle je charakteristické řekami protékajícími údolími, ostrovem, lesy, kopcovitou krajinou i významnými památkami které jsou hojně využívány a navštěvovány

rekreanty a výletníky především z Prahy. Atraktivnost městyse, nárůst turistického ruchu, lukrativní územní poloha objektu, výhodná poloha z hlediska dopravní dostupnosti, úzká vazba s hlavním městem a mnoho dalších významných ukazatelů činí polohu objektu mimořádně výhodnou a zajímavou. Přesto všechno hotel chátrá a nenachází se zde pro něj žádného uplatnění. Řešením jak oživit zkoumaný prostor je získat objekt do majetku správy Městyse Davle. Členové zastupitelstva by mohli zvážit možnosti využití celého objektu a tak by mohlo z části dojít k naplnění dalších vizí, priorit a cílů strategického plánu rozvoje Městyse Davle, která zní „Atraktivní a moderní Davle je perlou soutoku Vltavy a Sázavy“. V zásobníku cílů (projektů) jsou navrhovány konkrétní rozvojové projekty podporující mimo jiné i cestovní ruch a reálné možnosti i postupy jak získat prostředky na profinancování z vlastních či jiných zdrojů, které mají zajistit lepší budoucnost městyse. Městys může využít finanční prostředky z Integrovaného operačního programu, který se zaměřuje na podporu aktivit v cestovním ruchu (Dotační.info, 2014).

Cestovní ruch svými aktivitami zasahuje do řady odvětví, kde zlepšuje jejich ekonomické výsledky a i Městys Davle se může podílet a svými aktivitami významně ovlivňovat úroveň a rozvoj v dané oblasti, a tím také podporovat ekonomicko-sociální rozvoj daného regionu (Peková, Pilný a Jetmar, 2012, s. 307). Návrh revitalizace předpokládá celkové ozdravení místa objektu a také zvýšení kvality života. Revitalizace má za cíl zatraktivnit lokalitu pro občany Davle i pro turisty zvenčí. Navíc se v projektu počítá s tím, že by po revitalizaci tohoto objektu zde našli zaměstnání samotní občané Městyse Davle.

Závěrem se autorka domnívá, že Městys Davle je stále více žádanější lokalitou, jak pro využití podnikatelských výrobních aktivit a služeb, tak i pro turisty či pro obyvatele.

Použité zdroje

DRÉLICHOVÁ, S.; *Revitalizace Brownfields-případová studie*, Brno: Masarykova univerzita v Brně, Ekonomicko-správní fakulta, obor regionální rozvoj a správa, 2005, 51.s. Vedoucí práce Judr. Vladimír Gašpar.

DVOŘÁK, Tomáš. *Pražské výletní restaurace*. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2010. ISBN 978-80-7106-887-7.

PAVELČÍK, Vojtěch. *Krajem soutoku Vltavy se Sázavou: místa jižně od Prahy na dobových fotografiích Josefa Dvořáka z Davle*. Praha: Mladá fronta, 2009. ISBN 978-80-204-2106-7.

PEKOVÁ, Jitka, PILNÝ, Jaroslav a JETMAR, Marek. *Veřejný sektor - řízení a financování*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2012. ISBN 978-80-7357-936-4.

Dotační.info: Národní podpora růstu potenciálu cestovního ruchu v České republice [online]. Redakce CYRRUS ADVISORY, a.s.: © 2017 Dotace EU, 2014 [cit. 2017-05-03]. Dostupné z: <http://www.dotacni.info/narodni-podpora-rustu-potencialu-cestovniho-ruchu-v-ceske-republice/>.

Středočeská vědecká knihovna v Kladně: Most Vltavanů (Davle, Česko). *Středočeská vědecká knihovna v Kladně* [online]. ©1993-2017 IPAC- Cosmotron Bohemia, 1999 [cit. 2017-05-03]. Dostupné z: http://ipac.svkk1.cz/ar1-kl/m-cs/detail-kl_us_auth-0310975-Most-Vltavanu-Davle-cesko/.

ŠLECHTOVA RESTAURACE VE STROMOVCE

Bc. Monika Srbová

Úvod

Předmětem seminární práce jsou aktuální rozvojové problémy vybraného sídla v České republice, a to v návaznosti na problematiku revitalizace brownfields. Seminární práce se týká konkrétně budovy Šlechtovy restaurace, která se nachází na území Prahy 7, v parku Stromovka, který byl původně Královskou oborou. První zmínky o Stromovce pocházejí již ze 13. století z doby vlády Přemysla Otakara II. Ve 14. a 15. století sloužila k panským kratochvílím a postupně docházelo k její kultivaci coby dvorské obory i s prvními stavbami. Poloha obory Stromovky je znázorněna na níže uvedené mapě.

Obrázek 102 Poloha obory Stromovka



Zdroj: Vyletnik.cz (2017)

Stromovka je velmi oblíbeným místem pro relaxaci obyvatel Prahy, velkou výhodou je několik přístupových cest, a to směrem od Bubenče, Holešovic, Letné i Troji. Do tohoto parku je tedy možné vstoupit ze všech světových stran, a to v jakoukoli denní i noční hodinu. Jedná se o zelený komplex typu anglické zahrady s rozlohou téměř 95 ha. Tento rozsáhlý park nabízí možnost procházek, je možné zde jezdit na kolečkových bruslích, na kole, na koloběžce, pro děti byla vybudována dětská hřiště. Lze zde obdivovat vzrostlé letité stromy a květinové záhony, rybníky, jezírka i romantická zákoutí. Světovým unikátem je zavlažovací systém z 16. století – kanál Rudolfova štolu (PRAGUE CITY LINE, 2017). Objekt Šlechtovy restaurace se nachází na křižovatce několika cest, což zvyšuje potenciál pro jeho využití. Bohužel se však jedná o budovu, která již dlouhá desetiletí chátrá a je pouze smutnou připomínkou zašlé slávy tohoto dříve oblíbeného místa.

Umístění Šlechtovy restaurace v oboře Stromovka je znázorněno na níže uvedeném kresleném plánu, jedná se prostřední objekt mezi Místodržitelským letohrádkem a Planetáriem hlavního města Prahy.

Obrázek 103 Kreslený plánek Stromovky (Královské obory)



Zdroj: Prague city line (2017)

Historie Šlechtovy restaurace

Nový lovecký raně barokní letohrádek (původní objekt nynější Šlechtovy restaurace) byl postaven v letech 1689 až 1692 hrabětem Kryštofem Františkem Wratislavem z Mitrovic pro rakouského císaře Leopolda I. na břehu bývalého rybníka, napájeného z Vltavy Rudolfovou štolou. Nahrazoval dvě nedaleké budovy, zastaralý švédskými vojsky vyrabovaný zámek (dnes budova Místodržitelského letohrádku) a také vyrabovaný tajemný Císařský mlýn Rudolfa II. s jedinečným souborem zahradní i vodní architektury.

Malíř Jan Jakub Steinfels vyzdobil hlavní sál stropní freskou, znázorňující antické bohy Apollóna s Venuší a Amorem, Dianou, Merkurem, Jupiterem, Marsem a Saturnem. Ve výklenku proti vchodu byla v umělé krápníkové jeskyni umístěna fontána s bronzovou plastikou Poseidona. V následujících desetiletích byl letohrádek využíván jako sklad sena a obilí pro oboru. Objekt trpěl nejen vlhkostí, ale také občasnými krádežemi. Roku 1803 pak císař postoupil oboru stavům, která se jako park anglického typu stala záhy oblíbeným výletním místem Pražanů. Pražský kavárník Václav Steinitz si pronajal budovu Dolního letohrádku a od dvacátých let 19. století zde provozoval restauraci. V letech 1855 až 1858 letohrádek přestavěl v novogotickém slohu Bernard Grueber. Na západní straně pozemku se nachází zahrada se vzrostlými stromy jírovců, známá pod názvem „Kaštanka“. V bezprostřední blízkosti objektu byl umístěn v roce 1881 kovový altán.

V roce 1882 si budovu pronajal Václav Šlechta a jeho potomci zde založili velmi oblíbenou zahradní restauraci, fungující až do 2. sv. války. Po válce byl podnik znárodněn a již nikdy nedosáhl své bývalé slávy. V 60. letech byl jeho provoz ukončen. Budova začala chátrat, v 80. letech dvakrát vyhořela, dále již následuje pouze smutný osud dále chátrajícího, nevyužívaného objektu. V roce 2002 Šlechtovu restauraci zasáhla povodeň, a to až do výše 4 m, což způsobilo další významné poškození (MČ Praha 7, 2017).

Rekonstrukce Šlechtovy restaurace

Areál Šlechtovy restaurace je kulturní památkou, zapsanou v ústředním seznamu kulturních památek České republiky. I přes tuto skutečnost byl ponechán od 60. let minulého století zcela svému osudu, tj. každým rokem se stav tohoto objektu zhoršoval a devastace pokračovala (MČ Praha 7, 2016).

Na níže uvedených obrázcích je zobrazena Šlechtova restaurace v dobách své největší slávy, kdy byla centrem společenského života a pro porovnání velmi neutěšený stav tohoto historicky významného objektu. Z níže uvedených fotografií, které jsou označeny jako obrázek č. 6 a č. 7, je zřejmý výrazný rozdíl. Ten je však bohužel způsoben pouze tím, že objekt byl překryt plachtou, na které je natištěna podoba Šlechtovy restaurace po případné rekonstrukci. Skutečná rekonstrukce tohoto objektu byla však průběhu let minulých z různých důvodů opakovaně odkládána.

Obrázek 104 Šlechtova restaurace v dobách největší slávy - pohlednice



Zdroj: Seznam.cz (nedatováno)

Obrázek 105 Šlechtova restaurace v dobách největší slávy



Zdroj: Seznam.cz (nedatováno)

Jak již bylo uvedeno výše, rekonstrukce Šlechtovy restaurace byla opakovaně odkládána, základním problémem byl ve většině případů nedostatek finančních prostředků. Níže bude provedena stručná rekapitulace některých událostí vztahujících se k pokusům o rekonstrukci Šlechtovy restaurace v minulosti.

Šlechtova restaurace byla v minulosti majetkem ministerstva kultury, poté Fondu národního majetku, který ji předal hlavnímu městu Praha v roce 1995. V roce 1996 byl objekt převeden na Městskou část Praha 7. V roce 2000 už Ing. arch. Mikuláš Hulec zahájil přípravné práce k rekonstrukci a Praha 7 na podzim začala stavět síť. V červenci 2001 získala Městská část Praha 7 stavební povolení, v roce 2002 však přišly povodně (Praha.eu, 2014).

Na webových stránkách Prahy 7 se z odpovědí na dotazy k rekonstrukci Šlechtovy restaurace můžeme například dočíst:

V březnu 2009: „V 08/2009 bude zahájena rekonstrukce Šlechtovy restaurace s dokončením s 1. úsekem MO Blanka 11/2011.“

V červnu 2009: „Pro Vaší další informaci Vám sděluji, že od 11/2009 bude zahájena rekonstrukce Šlechtovy restaurace a na základě dohody s OOP MHMP byly hlavní cesty před tímto objektem vyspraveny a jejich definitivní živičný povrch bude proveden po skončení rekonstrukci Šlechtovy restaurace.“

V listopadu 2009: „S obnovou objektu bývalé Šlechtovy restaurace se do budoucna rozhodně počítá. V současné době ji má pod správou Magistrát hl. m. Prahy a není možné zde realizovat jakékoli úpravy. Tento stav bude platit do ukončení výstavby tunelového komplexu Blanka – tedy cca do konce roku 2012, kdy bude Šlechtova restaurace opět navracena Praze 7. Následným cílem bude zajistit její rekonstrukci i obnovený provoz. Již v roce 2003 MČ Praha 7 na objektu realizovala nejnutnější opravy, zabezpečovací práce a kompletní rozvod inženýrských sítí. Tiskový mluvčí MČ Praha 7.“ (Klub Praha 7, 2011).

Dne 2. července 2010 vypsalo hlavní město Praha zadávací řízení na provedení rekonstrukce objektu dle projektové dokumentace prof. akad. arch. Mikuláše Hulce. S ohledem na výši nejvýhodnější nabídky se hlavní město Praha usnesením Rady č. 1496 ze dne 3. 9. 2013 rozhodlo toto zadávací řízení zrušit a vytvořit nové zadání, které povede k nižším investičním nákladům na rekonstrukci (MČ Praha 7, 2017).

Ze zprávy zveřejněné dne 4.11.2011 vyplývá, že se zahájení rekonstrukce předpokládá do konce roku 2011. O necelé dva týdny později představitelé města přesunuli část peněz určenou na opravu Šlechtovy restaurace ve prospěch bazénu Šutka. Jednalo se o 45 milionů korun (Klub Praha 7, 2011).

Dne 1.7.2015 bylo na webových stránkách Městské části Praha 7 zveřejněno Programové prohlášení Rady městské části Praha 7 pro období 2014 – 2018. V tomto programovém prohlášení je uvedeno „Ve spolupráci s Magistrátem se budeme podílet na podobě Holešovické tržnice, obnovení areálu Výstaviště a usilovat o rekonstrukci Šlechtovy restaurace.“ (MČ Praha 7, 2015).

V návaznosti na toto programové prohlášení byly zveřejněny na webových stránkách Městské části Praha 7 informace vztahující se k rekonstrukci Šlechtovy restaurace. Předmětem rekonstrukce má být historické jádro budovy (barokní sál, grotta, východní věž, západní věž, arkády a přístupové schodiště na terasu nad arkádami), přistavovaný zadní trakt hlavní budovy (východní a západní část), východní přístavba, západní přístavba a vedlejší budova. Dále jsou součástí projektu původní sklepy, opěrná zeď, altán a zpevněné plochy. Stavba dle prohlášení Prahy 7 zahrnuje rekonstrukci stávajících budov a dostavbu dnes již nedochovaných částí v jejich původním půdorysu i vzhledu. Přístavby mimo původní půdorysnou stopu jsou navrženy jako novodobé s použitím původních materiálů. Stávající

zdivo bude vyspraveno či vyztuženo s dodatečnou izolací proti vlhkosti. Klenba nad hlavním sálem, uložená po celém obvodu na masivním zdivu, bude sanována. Stávající konstrukce jsou posouzeny podle výsledků stavebních průzkumů, v případech staticky nevyhovujícího stavu je navrženo jejich zesílení (zdivo klenby) či doplnění (ocelobetonové stropy a střešní krovy). Dochované původní prvky budou obnoveny restaurátorsky; pokud se nezachovaly na svém místě, budou tam v rámci rekonstrukce navraceny. Těžiště restaurátorských prací jsou fresky Jana Jakuba Steinfelse (mj. centrální freska Apollón ve slunečním voze z roku 1691) a dále detaily v polychromované a plasticky vyzdobené grottě. Dále se předpokládá obnova omítek a jejich profilace, štukatérské výzdoby, restaurování reliéfů a ostění dveří. Šikmé střechy budou provedeny jako rekonstrukce zaniklých střech podle archívni dokumentace. Krytina střechy hlavní budovy je navržena z šedé břidlice, krytina střechy klasicistní přístavby z bobrovek, ostatní krytiny z měděného plechu. Kolonáda je tesařská konstrukce (viditelné části budou hoblované, konce krokví a okapové vaznice profilované). V prostoru Šlechtovy restaurace jsou uskladněny profilované fragmenty původní konstrukce pro zhotovení repliky.

Prostory stávajících sklepů, situovaných pod terénem za opěrnou zdí, budou využity jako zázemí pro restaurační provoz v hlavní budově, při rekonstrukci bude zachováno stávající dispoziční a konstrukční řešení (je navržena celková oprava zdiva). Opěrná zeď se ve východní části zřítíla při sesuvu svahu v roce 2011, na jejím místě byla postavena nová železobetonová opěrná zeď včetně východního křídla. V dalších částech je navržena nová železobetonová opěrná konstrukce, v západní části přezdění stávající stěny.

Dále Praha 7 konstatuje, že rekonstrukci kovového altánu z roku 1881, který býval v bezprostřední blízkosti Šlechtovy restaurace, zajistí restaurátorská firma, současně bude provedeno v zahradě Kaštanka zhodnocení kaštanů z hlediska bezpečnosti, stáří těchto stromů je cca 30-120 let. Dokončení rekonstrukce je plánováno v roce 2018, kdy bude oslavováno 750. výročí založení Stromovky (MČ Praha 7, 2017).

Z informací dostupných z tisku vyplývá, že v roce 2016 byl realizován odvoz přebytečné zeminy ze zahrady restaurace. O průběhu rekonstrukce bohužel Městská část Praha 7 nezveřejňuje na svých webových stránkách žádné skutečnosti.

Pro zjištění nejaktuálnějšího stavu Šlechtovy restaurace byla uskutečněna dne 15.3.2017 návštěva Stromovky a provedena fotodokumentace objektu. Při místním šetření bylo zjištěno, že z objektu byla sejmuta krycí plachta znázorňující Šlechtovu restauraci po případné rekonstrukci. U objektu nejsou žádné známky po přítomnosti stavební firmy, nikde není ani uvedeno, zda a případně, která stavební firma práce realizuje. Na chátrajícím oplocení objektu se lze dočíst podrobné informace, jak byl rekonstruován prostor před Šlechtovou restaurací v minulých letech, tj. jak byly obnoveny trvalkové záhony, skalky a jaké rostliny byly vysazeny. Je tedy s podivem, že ve vztahu k rekonstrukci samotného objektu nejsou uvedeny žádné informace. Nelze vyloučit, že v současné době probíhají rekonstrukce vnitřních prostor nebo že práce byly v zimním období přerušeny. Avšak vzhledem k tomu, že není v okolí uskladněn viditelně žádný stavební materiál, nejsou přítomny žádné stavební stroje ani zázemí pro pracovníky, je namístě si položit otázku, v jaké fázi se tedy rekonstrukce nachází.

Obrázek 106 Šlechtova restaurace – stav objektu ke dni 15.3.2017



Zdroj: foto autorka

Obrázek 107 a 108 Šlechtova restaurace a Zahrada Kaštanka



Zdroj: foto autorka

Závěrečné zhodnocení

Přechozí kapitoly byly věnovány charakteristice objektu Šlechtovy restaurace, jeho historii i popisu stavu současného. Jedná se o objekt, který chátrá po dlouhá desetiletí a jehož současný stav je havarijní. Občasné nejnutnější provedené opravy bohužel nezastavily zub času, který se společně s požáry a povodní na tomto sídle významně podepsal. Popisované sídlo je dlouhodobě nevyužívané, zdevastované, nevzhledné a v současné době i pro veřejnost nebezpečné. Lze jej zahrnout mezi brownfields.

Lze odvodit, že se v průběhu desetiletí současně se zhoršujícím se stavem objektu zvyšovala i částka potřebná k rekonstrukci. Jak bylo popsáno výše, rekonstrukce byly plánovány, připravovány a následně odkládány.

Šlechtova restaurace s přilehlou zahradou Kaštanka byla v dobách své největší slávy oblíbeným místem Pražanů. Dle názoru autorky práce, má ale tento objekt obrovský potenciál

i v dnešní době, a to zejména vzhledem ke svému strategickému umístění v oboře Stromovka. Právě poloha objektu je podle názoru autorky práce pro jeho využití po rekonstrukci klíčová. Dnešní doba přináší do života mnoho stresu, a lze vysledovat, že lidé vyhledávají za účelem relaxace a odpočinku stále více parky a nezastavěné plochy. Obora Stromovka je hojně navštěvována občany všech věkových kategorií, neboť nabízí širokou škálu možností. Ve Stromovce může návštěvník strávit několik desítek minut, ale také celý den. Je možné se pouze procházet, sportovat nebo v létě posedět na trávě. Jak již bylo uvedeno výše, Šlechtova restaurace se nachází na křižovatce několika cest a je tak dobře dostupná ze všech směrů.

Při místním šetření se autorka práce vydala k popisovanému objektu z Holešovic a cestou byla mapována možnost občerstvení nebo použití veřejných toalet. Kladně lze hodnotit rozmístění mobilních toalet, občerstvení však bylo nalezeno pouze jedno, a to restaurace Vozovna. Šlechtova restaurace by se opět mohla stát srdcem Stromovky, kde by měl návštěvník možnost se občerstvit v restauraci nebo formou rychlého a cenově dostupného občerstvení. Výjimečným zážitkem by bylo i posezení pod vzrostlými stromy kaštanů.

Skutečnost, že Šlechtova restaurace není zapomenuta, je možné dokumentovat na snaze organizace Šlechtovka. Na webových stránkách této organizace je uvedeno „Vznikli jsme proto, abychom navrátili život a dění do míst, kde tomu tak před lety bylo. Neskromně si dovoluujeme tvrdit, že se nám to podařilo. Díky velké základně příznivců a oblíbenosti místa, jsme urychlili i potřebu obnovy historické památky centrálního parku hlavního města Praha. Ačkoliv naše smluvní vztahy byly do kolaudace budovy Šlechtovy restaurace, a záměr byl logický, závěrem tomu tak není. Svět se mění, smluvní vztahy také, všechno je jinak. Doufáme, že důvody a záměr Prahy 7 a Magistrátu se vydaří, a že nejen všem příznivcům Stromovky se po dlouhých letech začne plnit sen, a dočkají se rekonstrukce, znovuzrození a obnovy Šlechtovy restaurace. Nemůžeme si však odpustit poznámku, že již v této chvíli neodpovídají časové plány Magistrátu o připravované rekonstrukci. Proto o to víc držíme palce obnově této budovy a znovuzrození magického místa.“ (Šlechtovka.com, 2016).

Tato organizace nabízela u Šlechtovy restaurace v roce 2016 občerstvení, provozovala například půjčovnu petanque, vybavení na kriket, frisbee, půjčována byla i zahradní lehátka a grily. Její služby byly návštěvníky hojně využívány, což je důkazem o potenciálu daného místa.

Dle autorky práce je tento objekt vhodným místem také pro svatby, taneční zábavy, koncerty a různé workshopy. Využití by našla i půjčovna bruslí, koloběžek a souvisejícího sportovního vybavení. Restaurace by mohla být ústředním bodem společenského života jako v dobách minulých.

Z informací zveřejněných Prahou 7 není zřejmé, z jakých zdrojů má být rekonstrukce v roce 2017 a 2018 financována a zda byly využity například evropské fondy. Lze tedy pouze doufat, že objekt bude skutečně v plánovaném rozsahu a termínu zrekonstruován, tj. že bude možné oslavit 750. výročí založení Stromovky přípitkem v nově otevřené Šlechtově restauraci.

Použité zdroje

Historie Šlechtovy restaurace. *MČ Praha 7* [online]. 2017. [cit. 2017-03-11]. Dostupné z: http://www.praha7.cz/files/=72878/Historie_%c5%a0lechtovy_restaurace.pdf

Chystá se rekonstrukce Šlechtovy restaurace. *Praha.eu: portál hlavního města Prahy* [online]. 2014-02-22 [cit. 2017-03-15]. Dostupné z: http://www.praha.eu/jnp/cz/co_delat_v_praze/o_praze/chysta_se_rekonstrukce_slechtovy.html

Je osud Šlechtovy restaurace zpečetěn? *Klub Praha 7* [online]. 2011-04-11 [cit. 2017-03-15]. Dostupné z: <http://www.klubpraha7.cz/?p=2206>

Mapy - Turistické cíle. *Vyletnik.cz* [online]. 2017 [cit. 2017-03-15]. Dostupné z: <http://mapy.vyletnik.cz/kralovska-obora-stromovka-6917/#x=50.10808411067805@y=14.43303108215332@z=14>

Obrázky. *Seznam.cz* [online]. nedatováno [cit. 2017-03-15]. Dostupné z: https://www.obrazky.cz/?q=foto%20%C5%A0lechtova%20restaurace&fulltext&mm=2#utm_source=search.seznam.cz&utm_medium=hint&utm_term=foto%20%C5%A0lechtova%20restaurace&utm_content=obrazky&id=e50de97966f4abca

PRAGUE CITY LINE – Poznej Prahu sám: *Stromovka – Královská obora a Výstaviště v Holešovicích* [online]. [cit. 2017-03-10]. Dostupné z: <http://www.praguecityline.cz/stromovka-a-vystaviste-v-holesovicich>

Programové prohlášení Rady městské části Praha 7 pro období 2014 - 2018. *MČ Praha 7* [online]. 2015-07-01 [cit. 2017-03-15]. Dostupné z: <http://www.praha7.cz/Urady-mestske-casti/Organy-mestske-casti-/Rada/area1959>

Rekonstrukce Šlechtovy restaurace. *MČ Praha 7* [online]. 2017. [cit. 2017-03-11]. Dostupné z: http://www.praha7.cz/files/=72879/Rekonstrukce_%c5%a0lechtovy_restaurace.pdf

Stromovka. *PRAGUE CITY LINE: Poznej Prahu sám* [online]. 2017 [cit. 2017-03-10]. Dostupné z: <http://www.praguecityline.cz/stromovka-a-vystaviste-v-holesovicich>

Šlechtova restaurace se dočká rekonstrukce. *MČ Praha 7* [online]. 2016 [cit. 2017-03-15]. Dostupné z: http://www.praha7.cz/20046_Slechtova-restaurace-se-docka-rekonstrukce

Šlechtovka 2016. *Slechtovka.com* [online]. 2016 [cit. 2017-03-15]. Dostupné z: <http://www.slechtovka.com/>

Už žádné sliby: Šlechtova restaurace se po 16 letech se dočká oprav. *Blesk.cz* [online]. 2016-03-12 [cit. 2017-03-15]. Dostupné z: <http://www.blesk.cz/clanek/regiony-praha-praha-zpravy/378658/uz-zadne-sliby-slechtova-restaurace-se-po-16-letech-se-docka-oprav.html>

OBNOVA CÍSAŘSKÝCH LÁZNÍ V KARLOVÝCH VARECH

Bc. Antonín Zaschke

Úvod

„Brownfield“ je urbanistický termín označující nevyužívané území. Může se jednat o *jednotlivé budovy*, komplexy budov, areály s budovami nebo jen plochy bez budov. Patří sem nevyužívané zemědělské a průmyslové stavby a areály, nevyužité dopravní stavby a skladové prostory (haly i deponie), prázdné administrativní budovy a kulturní centra, nevyužitá nákupní centra, ale i nevyužité obytné budovy - vše, co není užíváno. Jako ekvivalent pro výraz „brownfield“ používá Ministerstvo pro místní rozvoj ČR název „*deprimující zóna*“.(Wikipedia, 2016)

Císařské lázně, ač se honosí přímo královským názvem, skutečně deprimující jsou. Jsou skutečným brownfieldem v lázeňském srdci Karlových Varů, jsou tou pomyslnou kaňkou na kráse lázeňského města, které se tak usilovně snaží zapsat na Seznam světového kulturního a přírodního dědictví UNESCO. Dříve nejvyhledávanější a jeden z nejluxusnějších lázeňských domů, dnes řadu let zeje prázdnotou a vleklé spory se podepisují na celkové devastaci objektu. Nahodilá sanační práce nejsou schopné zabránit prohlubující se zkáze objektu, a bez jasné koncepce, jak s touto budovou naložit či jak ji smysluplně využívat, pravděpodobně nebude možné příliš pokročit směrem k celkové záchraně budovy.

Autor si téma vybral nejen z důvodu, že je karlovarský patriot, ale také proto, že se před několika lety měl možnost aktivně podílet (jako investiční technik jednoho úřadu) na přípravě doslova záchranných akcí tohoto historicky velmi cenného a nejen turisty obdivovaného objektu. Návštěvníci i místní obyvatelé jen nevěřičně kroutí hlavami nad stavem památky, kterou si nejeden z nich pamatuje jako fungující palác špičkové lázeňské medicíny.

Je potřeba vyzdvihnout, že velkou měrou k záchraně této památky přispělo město Karlovy Vary v čele s primátorem Ing. Kulhánkem, který se již řadu let snaží prosadit mnohá partnerství k celkové obnově tohoto objektu. V minulosti se mu podařilo propojit jak aktéry na národní úrovni (MF, MK), tak i Karlovarský kraj a město, aby společně našli prostředky na obnovu Císařských lázní. Začíná se však ukazovat, že politické dohody stojí na vratkých základech a úplná obnova Císařských lázní může být výrazně zpožděna či zastavena úplně.

Historický vývoj lázní

Počátkem devadesátých let 19. století, nejpozději na sklonku roku 1891, vznikla z iniciativy tehdejšího předního karlovarského balneologa a městského radního MUDr. Karla Bechera myšlenka nového velkého reprezentativního lázeňského zařízení s nejmodernějším provozem v tehdejší Rakousko-uherské monarchii. Budování Císařských lázní bylo schváleno městskou radou v roce 1892. Zpracování projektové dokumentace i samotná realizace díla byla svěřena světoznámým vídeňským architektům Ferdinandu Fellnerovi a Hermannu Helmerovi. Ti v minulosti realizovali v Karlových Varech celou řadu staveb, které zdobí Karlovy Vary dodnes. (Vyčichlo, ©2009-2015)

Vídeňští architekti se nechali inspirovat francouzským projektantem Charlesem Garnierem, který projektoval ve Francii lázně Vittel ve stylu renesančních a barokních zámků a vycházel z dispozice kombinace lázeňské budovy a kasina. (Císařské lázně, ©2017)

Pseudorenesanční lázeňská budova v soudobém módním architektonickém slohu, který vyžadoval co nejbohatší nakupení dekorativních složek, byla vystavěna v letech 1893-1895 pod vedením stavebníka A. Bečváře. Císařské lázně byly uvedeny do provozu jako reprezentativní lázeňské zařízení, s luxusním a nejmodernějším vybavením své doby, zaměřené především na rašelinové koupele pro zámožnější klientelu. Celkové stavební náklady se vyšplhaly, v té době na obrovskou sumu, jeden milion zlatých. Slavnostní otevření objektu proběhlo dne 5. května 1895 uložení závěrečného kamene s vloženým pamětním spisem. Při této příležitosti byl vydán reklamní spisek o novostavbě, která při otevření dostala název Císařské lázně (Kaiserbad). (Vyčichlo, ©2009-2015)

Monumentální budova se stala výstavní chloubou Karlových Varů a stále patří k největším a umělecky nejbohatším lázeňským domům v Karlových Varech, Lázeňském trojúhelníku a Karlovarském kraji vůbec.²

Obrázek 109 Císařské lázně na historické fotografii z doby po roce 1918

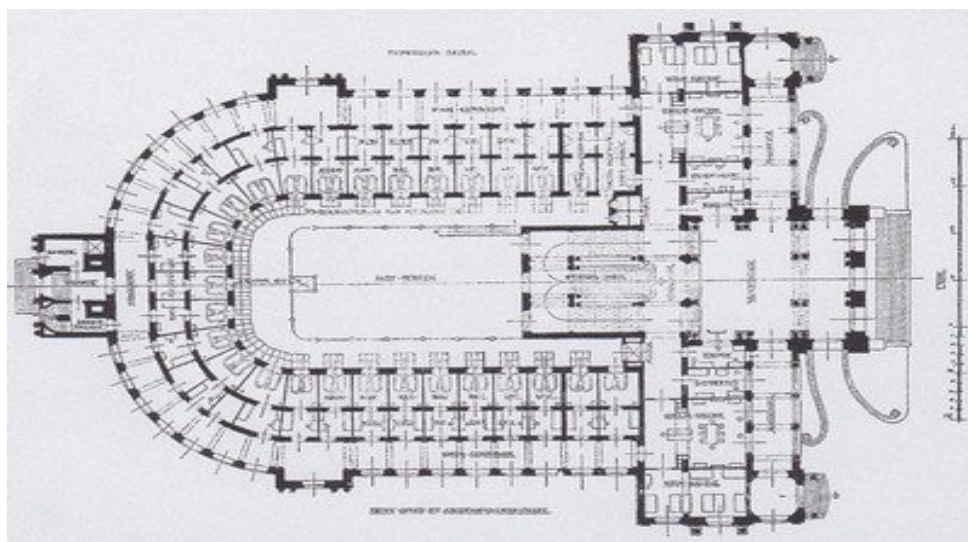


Zdroj: <http://www.pamatkyaprirodakarlovarska.cz/karlovy-vary-cisarske-lazne-lazne-i/>

Dispozice původního lázeňského provozu byla jedinečná a nadčasová. V půlkruhovém zadním traktu je situován věnec lázeňských kabin, které obíhaly centrální atrium. Důmyslnost provedení bylo tak dokonalé, že po celou dobu provozu nebylo zapotřebí měnit provozní uspořádání. V Císařských lázních bylo kromě 25 rašelinných lázní, 22 minerálních lázní, 4 uhličité lázně a další procedury jako parní a horkovzdušné lázně, lázně se studenou vodou, proudící lázně na nohy, sedací lázně, elektroléčba, sprchy a separační koupelny. (Památky Karlovarského kraje)

² Lázeňský trojúhelník tvoří města Karlovy Vary, Mariánské Lázně a Františkovy Lázně.

Obrázek 110 Císařské lázně - půdorysné uspořádání místností z roku 1894



Zdroj: <http://www.pamatkyaprirodakarlovarska.cz/karlovy-vary-cisarske-lazne-lazne-i/>

Nejznámější a nejhodnotnější lázeňská koupelna je tzv. Císařská koupelna, která byla určena jen pro světoznámé významné hosty. Součástí byla převlékárna a odpočinkový salón, s exkluzivní výzdobou. Interiér Císařské koupelny byl pojat v honosném duchu tudorské neogotiky s táflováním³, barevnými secesními vitrážemi a nástěnnými malbami. Koupelně dominovala zlatá vana, která se za nevyjasněných okolností ztratila.

Obrázek 111 Císařská koupelna



Zdroj: <http://www.cisarskelazne.cz/galerie/>

³ Označuje obkládání stropů, stěn či soklů pomocí dřevěných tabulí.

Celý interiér objektu je bohatě zdoben uměleckými předměty a umělecko–řemeslnými prvky. Nejvíce je zdobení patrné v Zanderově sále, ve kterém byla umístěna tělocvičná zařízení pro švédskou gymnastiku. Sál je bohatě zdoben fládrovým deštěním s pěti nástěnnými malbami Eduarda Lebiezského z Vídně. Malby vyjadřují oslavu sportu a zdraví.

Po vzniku samostatného Československa byly Císařské lázně přejmenovány na Lázně I. Císařské lázně sloužily balneologii téměř do konce 20. století. Vzhledem k tomu, že v současnosti mají téměř všechna významná sanatoria a lázeňské hotely vlastní balneologické provozy přímo v objektech, ztratili centrální lázně, kterými Císařské lázně byly, svůj význam. Dále svoji roli sehrála také opotřebovanost lázeňského zařízení i celková zchátralost budovy jako takové. Z výše uvedených důvodů byl lázeňský provoz ukončen. (Císařské lázně, ©2017)

Obrázek 112 Zanderův sál



Zdroj: <http://www.cisarskelazne.cz/galerie/>

Na konci 90. let byl objekt vyklizen a bylo demontováno veškeré balneologické zařízení včetně van, ale k realizaci rozsáhlé přestavby však nedošlo. Objekt byl pronajat jako kasino, které zde svoji činnost ukončilo v roce 1994. Od té doby byl objekt příležitostně využíván pro společenské akce, jako např. Mezinárodní filmový festival Karlovy Vary, filmové produkce, apod. (Císařské lázně, ©2017) Od roku 1958 jsou Císařské lázně památkově chráněným objektem.

Současný stav Císařských lázní

V rámci Lázeňského trojúhelníku se Císařské lázně jako součást historického centra Karlových Varů dostaly na Indikativní seznam lokalit nejvýznamnějších památek České republiky světového dědictví UNESCO. (Indikativní seznam, ©2007 – 2010) Císařské lázně byly do konce roku 1990 ve vlastnictví Státních léčebných lázní a po jejich rozpadu připadly lázně městu Karlovy Vary. Město si s tímto darovaným majetkem nevědělo rady a budovu Císařských lázní včetně cenného uměleckého inventáře a pozemků získal Karlovarský kraj od Karlových Varů v roce 2008 za šest milionů korun. Karlovarský kraj měl s budovou velké plány. V úvahu, jak využít objekt a při tom zachovat jeho kulturní hodnotu, přicházel kraj

s plány na zřízení muzea zbraní či lázní, vybudování kulturního centra a dokonce zde plánoval i sídlo Evropské unie. Všechny záměry zhatily peníze na revitalizaci objektu, které se vyšplhaly do závratných výšek, a nebylo v možnostech kraje, aby sám financoval rekonstrukci a obnovu objektu. Odhadnutá investice se během let vyšplhala až na miliardu. (Karlovarský deník.cz, 2015)

Ačkoliv od roku 1990 bylo město Karlovy Vary vlastníkem objektu, nemělo budovu pod svou kontrolou. Nájemní smlouvu na Císařské lázně vypovědělo pro neplnění povinností ze strany nájemce a po 4letém soudním sporu v roce 2002 získalo opět objekt pod svou správou. To již objekt značně chátral a město nemělo prostředky na jeho revitalizaci.⁴

Město převedlo v roce 2008 lázně na Karlovarský kraj a ten se v kupní smlouvě zavázal, že pokud se mu nepodaří Císařské lázně v určitém termínu opravit, pak musí objekt vrátit Karlovým Varům. Od města je získal s podmínkou, že do 4. července 2016 proinvestuje 99 procent jejich kupní ceny. Tehdejší vedení kraje věřilo, že se mu podaří získat na opravu dotace, jenomže to nevyšlo. Kraj se ale nakonec s městem dohodl, že jejich majitelem bude i nadále a společně je opraví (Kulhánec, ©2008-2017). V roce 2009 došlo k dohodě mezi Karlovarským krajem a městem Karlovy Vary, že je potřeba spojit síly a historický objekt co nejdříve rekonstruovat. Podle města i kraje jsou Císařské lázně velmi významná dominanta, jejíž hodnota je dána vysokou architektonickou hodnotou a umístěním ve velmi exponované části památkově chráněného území a je mimořádně spjatá s historií lázeňství nejen Karlových Varů, ale celého karlovarského regionu. Vyplynula vůle společnými silami tuto budovu revitalizovat a tím vrátit zpět do plnohodnotného užívání obyvatelům Karlových Varů, kraje a také zahraničním návštěvníkům.

Na objektu začaly probíhat částečné opravy, rekonstruovaná byla například část střechy na kupoli nad Zanderovým sálem. Práce stály přibližně tři miliony korun a ze svého rozpočtu je hradil Karlovarský kraj. Krajské zastupitelstvo nemělo příliš chuti se budovou zabývat. Prodat ji kraj nesměl, a ani nechtěl, ale o vrácení tohoto majetku zpět městu už reálně uvažoval. Přesto částečné opravy na budově lázní pokračovaly. Nemalé prostředky Karlovarský kraj vložil i do projektové dokumentace na celkovou revitalizaci tohoto historického objektu. Po celou dobu byla snaha budovu zrekonstruovat a opět zpřístupnit veřejnosti. Objekt však již nebude moci plnit svou původní funkci (plnohodnotné služby v rámci komplexní lázeňské péče), ale měl by se stát kulturním centrem. Pro dohled nad opravami založil Karlovarský kraj společně s Karlovými Vary zájmové sdružení právnických osob Císařské lázně. Proběhlo vyhlášení soutěže na dodavatele projektové dokumentace, vítězem se stala renomovaná architektonická kancelář Intar a.s. a byly zahájeny projekční práce. (Karlovarský deník.cz, 2015)

Císařské lázně byly prohlášeny v roce 2010 za Národní kulturní památku a rok poté byla dokončena projektová dokumentace a vydáno stavební povolení. Zastupitelstva Karlovarského kraje a Karlových Varů rozhodla a schválila způsob financování revitalizace objektu. Proběhlo vypsání výběrového řízení na dodavatele stavby. Současně byla podána žádost o přidělení dotace z Integrovaného operačního programu Ministerstva Kultury ČR. V tomto roce proběhla také dílčí oprava břídlíčního pláště střešní kopule, za přispění finanční podpory Programu záchrany architektonického dědictví. (Císařské lázně, ©2017)

⁴ Sdělení pracovníka odboru majetku města, Magistrátu města Karlovy Vary

V roce 2012 bylo dokončeno výběrové řízení na dodavatele stavby, byly vyhlášeny výsledky žádostí o dotace z Integrovaného operačního programu, kde projekt Revitalizace národní kulturní památky Císařské lázně, Karlovy Vary byl výběrovou komisí doporučen k financování jako náhradní projekt, vzhledem k faktu, že finanční alokace pro danou výzvu je nižší než součet finančních požadavků projektů, které splnily bodovou hranici. (Plechátá, 2015)

Díky tomu se opět začaly hledat možné zdroje financování obnovy Císařských lázní s evropskou spoluúčastí. Odhady nákladů na celkovou rekonstrukci objektu se pohybují v rozmezí 500 mil. – 1 mld. Kč v závislosti na typu budoucího využití. V roce 2014 zahájilo město přípravu na Integrovaném plánu rozvoje území (IPRÚKV^o) a mezi jedno z opatření zahrnuje i Obnovu hmotného kulturního dědictví a historických objektů - opatření B 1.1 IPRÚKV^o (Hruška, L., Foldynová, I., 2015, s. 122). Ačkoli toto opatření integrované strategie přímo nehovoří o rekonstrukci objektu Císařských lázní, odborníci na investice a městský majetek, jednoznačně hovoří o tom, že prostřednictvím IPRÚKV^o by měla být rekonstrukce Císařských lázní spolufinancována z Evropského fondu regionálního rozvoje (EFRR).

Obrázek 113 Současná podoba Císařských lázní



Zdroj: <http://www.cisarskelazne.cz/galerie/galerie-soucasny-stav/>

Ani tato cesta se nezdá být úplně jednoduchá, protože čerpání z EFRR je omezeno pravidly Evropské komise, kdy na revitalizaci jedné konkrétní památky je možné čerpat maximálně 5 mil. EUR.⁵

Nová šance pro Císařské lázně

Císařským lázním se otevřela nová šance na rekonstrukci po více než dvou desítkách let. Došlo k přepracování projektové dokumentace a byly vynechány některé nereálné koncepce využití budovy, čímž se snížily náklady na rekonstrukci na reálnějších 600 milionů.

⁵ Pravidlo small-scale infrastructure = podpora v oblasti kultury omezena na podporu infrastruktury malého měřítka.

Ačkoli se Císařským lázním změnila projektová dokumentace, na jejich budoucí využití to pravděpodobně nebude mít zásadní vliv. Projekt zlevnilo zejména vynechání invazivní vestavby nového sálu. Místo sálu vznikne víceúčelový sál se zázemím pro Karlovarský symfonický orchestr, infocentrum a Zanderův sál bude sloužit jako reprezentační prostor pro potřeby města a kraje. Je také možné, že některé prostory zůstanou v nedokončeném dispozičním stavu, aby mohly být upraveny ve finální etapě pro potřeby konkrétního subjektu, ať to bude krajské muzeum nebo kdokoli jiný. (Plechátá, 2015)

Diskuzi nad budoucím využitím Císařských lázní chtěl také vyvolat generální ředitel významné společnosti Eden Group Jakov Frenkel. Jeden z jeho hotelů - Carlsbad Plaza, stojí přímo naproti kulturní památce. „*Nejlepší by bylo, pokud by v nich někdo otevřel seriózní kliniku. Když se podíváme na karlovarské hotely, všechny trápí úbytek klientely. Ale třeba takový Baden - Baden, ačkoli má s tímto problémem stejné zkušenosti, má ve světě zcela jiný zvuk. A to vám každý lékař či hydrogeolog potvrdí, že karlovarská voda je svou kvalitou nesrovnatelná s tou v Baden-Badenu,*“ uvedl tehdy. Karlovarský kraj, který je majitelem památky, a město, které mu ji převedlo, dávají dohromady peníze, aby mohly s opravou na podzim 2016 začít. Město dostalo písemný příslib z integrovaného plánu rozvoje území a požádalo o přesun peněz do roku 2016 (Plechátá, 2015). Bohužel ani tato snaha se zcela nepodařila. Prostředky z Integrovaného plánu rozvoje území proudit nezačaly, protože se neustále posouvaly termíny nejprve pro schvalování celé strategie IPRÚKV^o a posléze i termíny vyhlašování tzv. městských výzev, které musí nejprve schválit řídicí orgán IROP. V současné době se nejvíce řeší tzv. pravidlo „small scale“, kdy na obnovu jedné konkrétní památky může být z evropských fondů využito maximálně 130 mil. Kč. Toto pravidlo Evropská komise před několika dny zrušila, ale dosud tato změna nebyla zapracována do národní legislativy a pravidel fondů. Tím se posouvá možné zahájení oprav Císařských lázní nejspíše do roku 2018.

Vedení města navíc předpokládá, že další příspěvek pošle lázním buďto ministerstvo pro místní rozvoj, nebo ministerstvo kultury. Primátor Karlových Varů ujišťuje veřejnost, že prostředky z ministerstva financí a integrovaného plánu rozvoje území je město spolu s krajem schopno dát dohromady a spolu s vlastními prostředky zajistit po 20 letech rekonstrukci a oživení Císařských lázní. (Plechátá, 2015)

Projekt opět zastaven

Samotná rekonstrukce lázní měla být zahájena na podzim roku 2016 a trvat měla přibližně dva roky. Kraj i město řešily otázku, kdo se stane investorem celé akce, zda to bude vlastník nemovitosti, tedy Karlovarský kraj, nebo město, nebo založená právnická osoba, ve které byly zastoupeny rovným dílem kraj i město. Volba padla na zájmové sdružení právnických osob Císařské lázně.

Radnice rozhodla prodloužit kraji až do roku 2022 smlouvu, ve které se kraj zavazuje proinvestovat 99 procent kupní ceny památky. Souviselo to právě s plánovanou rekonstrukcí, která národní kulturní památku čeká. Došlo k úpravě projektové dokumentace a celkovému prodloužení celé procedury úpravy, vysoutěžení dodavatele a termínu opravy. Aktuálně měl být tendr dokončený v lednu, aby rekonstrukce mohla na jaře 2017 začít. Krajstí radní smlouvu však neprojednali kvůli výměně zástupce ve sdružení Císařské lázně, kterým byl odcházející hejtman a měl být nahrazen hejtmánem novým. (Plechátá, 2016)

Po krajských volbách na podzim 2016 se situace kolem Císařských lázní dramaticky změnila. Prvním krokem kraje „proti obnově“ bylo vyškrtnutí plánované spoluúčasti na opravách památky z rozpočtu Karlovarského kraje na rok 2017. Situace nakonec vyústila v to, že kraj nakonec vystoupil ze zájmového sdružení s odůvodněním, že mu nejsou poskytovány informace, které jsou zásadní k rozhodování o rekonstrukci Císařských lázní a došlo ke zrušení sdružení a tím také k zastavení prací na výběrovém řízení na dodavatele stavby ze strany zájmového sdružení. Zastupitelé Karlovarského kraje na svém zasedání schválili převzetí práv a závazků ze zrušeného zájmového sdružení právnických osob. Hlavní snahou kraje i nadále zůstává zahájit kompletní obnovu doposud chátrající národní kulturní památky. Kraj chce opět hovořit s občany o účelném využití budovy.

„Karlovarský kraj chce mít jasně dané financování projektu i jeho ekonomické dopady. „Před několika týdny jsme obdrželi zprávu, že Evropská komise je ochotna podpořit obnovu národních kulturních památek celou finanční částkou, ale pouze za předpokladu, že účel budovy bude splňovat kulturní využití. Vzhledem k tomu, že v současném projektu jsou naplánovány apartmány a je spíše zaměřen na aktivity cestovního ruchu, znamenalo by to návrat k původnímu projektu, který vznikl před několika lety. Hovoří se i o možnosti umístění základní umělecké školy,“ sdělila hejtmanka Karlovarského kraje. (Vildumetzová, 2017)

Závěr

Snahy Karlovaráků o přeměnu „brownfieldu“ Císařské lázně se po letech vyjednávání, hledání nejvhodnějších cest a shánění finančních zdrojů zadrhly na politické neshodě a podezíravosti z nekalostí. Na jedné straně se město, na jehož území se tento historický brownfield nachází, urputně snaží celou záležitost posouvat dopředu, na druhé straně vlastník reprezentovaný odlišnou politickou garniturou tuto snahu dokázal během několika měsíců minimálně zpomalit, pokud ne úplně zastavit.

Kdyby obnova Císařských lázní byla tak jednoduchým projektem, jistě by město nekonalo kroky k převodu majetku do vlastnictví „bohatšího“ kraje a samo se pokusilo památku zachránit. Bohužel představy lidí a zejména politické reprezentace se liší tak diametrálně, že se v důsledku nesouladu občané pravděpodobně nového využití lázní jen těžko v brzké době dočkají.

V celé této práci autor konkrétněji nepoukázal na plánované budoucí využití Císařských lázní. To je totiž zásadní a nejdůležitější otázka, na kterou si zatím nikdo úplně konkrétně neodpověděl. Za dobu, kdy se o obnově lázní hovoří, padlo velmi mnoho námětů na využití, projektová dokumentace hovoří i o možném „hotelovém“ využití, ale transparentní a jasná koncepce chybí. Bohužel, chybí i novému vedení kraje, které však ví, že „takhle „to“ nechce. Odstraňování zátěže v podobě brownfield Císařské lázně bez vize, „co s tím“, jaké bude budoucí využití, pro koho bude obměna určena, a co přinese obyvatelům a návštěvníkům, nemá příliš smysl. Moderní plánování rozvoje měst a obcí by mělo pamatovat také na potřeby občanů, a občan by měl být slyšen. Bohužel za 20 let chátrání objektu, se nikdo otevřeně lidí v Karlových Varech, potažmo v kraji nezeptal, co by chtěli, aby v tomto objektu vzniklo. V každém případě, kaňka na kráse lázeňského města, ještě chvíli bude viditelná.

Použité zdroje

Brownfield: In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. St. Petersburg (Florida): Wikipedia Foundation, 15.01.2001 [cit. 15.03.2017]. Dostupné z: <https://cs.wikipedia.org/wiki/Brownfield>

Historie Císařských lázní. In: *Císařské lázně* [online]. ©2017 [cit. 15.03.2017]. Dostupné z: <http://www.cisarskelazne.cz/historie/>

HRUŠKA, L, FOLDYNOVÁ, I. Integrovaný plán rozvoje území Karlovy Vary 2015. In: *Karlovy Vary°* [online]. © 2014. [cit. 18.03.2017]. Dostupné z: http://www.kvprojekty.eu/Files/content/text_content/61/IPRU_KV_final.pdf

Indikativní seznam světového kulturního dědictví UNESCO. In: *Ministerstvo kultury* [online]. ©2007 – 2010 [cit. 15.03.2017]. Dostupné z: http://www-old.mkcr.cz/assets/op-lzz/INDIKATIVNI_SEZNAM_SVETOVEHO_KULTURNIHO_DEDICTVI_UNESCO_final_1.pdf

KULHÁNEK, P. Investice. In: *NašiPolitici.cz* [online]. ©2008-2017. [cit. 18.03.2017]. Dostupné z: <http://www.nasipolitici.cz/cs/politik/1739-petr-kulhanek/profilujici-informace-a-kauzy>

Památky Karlovarského kraje. Císařské lázně v Karlových Varech. Karlovarský kraj a Národní památkový ústav.

PLECHATÁ, J. Císařským lázním se otevírá nová budoucnost. Oprava začne v září. In: *iDnes.cz* [online]. 16.12.2015. [cit. 18.03.2017]. Dostupné z: http://vary.idnes.cz/oprava-cisarskych-lazni-v-karlovych-varech-zacne-v-zari-pjn-vary-zpravy.aspx?c=A151216_2212760_vary-zpravy_ba

PLECHATÁ, J. Velká rekonstrukce Císařských lázní se opět odsouvá, začít má na jaře. In: *iDnes.cz* [online]. 13.12.2016. [cit. 19.03.2017]. Dostupné z: http://vary.idnes.cz/oprava-cisarskych-lazni-se-odsouva-dur-vary-zpravy.aspx?c=A161213_2292256_vary-zpravy_ba

Sto miliónů pro Císařské lázně. In: *Karlovarský deník.cz* [online]. 03.04.2015. [cit. 15.03.2017]. Dostupné z: http://karlovarsky.denik.cz/zpravy_region/sto-milionu-pro-cisarske-lazne-20150403.html

Současný stav. In: *Císařské lázně* [online]. ©2017 [cit. 15.03.2017]. Dostupné z: <http://www.cisarskelazne.cz/soucasnost/>

VILDUMETZOVÁ, J. Karlovarský kraj převzal do správy Císařské lázně. In: *Krajské listy karlovarský kraj* [online]. 24.02.2017. [cit. 19.03.2017]. Dostupné z: http://www.kr-karlovarsky.cz/krajske_listy/Stranky/170224-Cisarske-lazne.aspx

VYČICHLO, J. Karlovy Vary - Císařské lázně (Lázně I). In: *Památky a příroda Karlovarska* [online]. ©2009-2015 [cit. 15.03.2017]. Dostupné z: <http://www.pamatkyapriodakarlovarska.cz/karlovy-vary-cisarske-lazne-lazne-i/>

PŘÁDELNA V MĚSTSKÉ ČÁSTI KVÍČEK, SLANÝ

Bc. Vlasta Hanzlíková

Úvod

Seminární práce se zabývá tématem revitalizace a nového využití tzv. brownfields v rámci studijního předmětu Politika územního rozvoje. Práce se postupně věnuje historii, současnému a budoucímu stavu lokality areálu bývalé přádelny v městské části Kvíček města Slaného. Městská část Kvíček je velmi klidnou lokalitou, ležící nedaleko centra města i autobusového nádraží, vyhledávanou především mladými rodinami s dětmi. Opuštěná budova přádelny a přilehlý velmi zanedbaný park představuje pro tuto městskou část poměrně závažný problém.

Historie a charakteristika přádelny ve Slaném

Původní přádelna bavlny, Sandtnerova akciová přádelna bavlněné příze, zahájila provoz dle rukopisných pamětí již roku 1842 v Ouvalově ulici ve Slaném. V té době se jednalo o velmi moderní, sedmipatrovou budovu s vnitřní dřevěnou konstrukcí, která byla ve své době nejvyšší stavbou ve městě. Výroba byla v přádelně zastavena po vídeňském burzovním krachu a přádelnu koupila v exekuční dražbě r. 1874 firma Basch a de Liser z Havru. Ke konci 19. století zaměstnávala přádelna asi 350 dělníků. Koncem roku 1900 však přádelna vyhořela a to do základů. Baron Honoré de Liser koupil nové pozemky pro stavbu nové, ještě modernější přádelny a rovněž pak i rodinné vily v Malé Kvíci, dnešní městské části Kvíček. Náročný projekt moderní, čtyřpodlažní přádelny i její stavba byla svěřena roku 1902 firmě Sequin & Knobel z Curychu, dokončena byla 1903. Po smrti barona H. de Liser koupil podnik Ferdinand Příbyl, majitel mechanické tkalcovny v Krčíně a zůstala v rodinném vlastnictví až do roku 1941. Její název zněl: Ferdinand Příbyl a synové, přádelna Slaný. (SLANÝ - ODŮVODNĚNÍ ÚZEMNÍHO PLÁNU, ©2012, s. 27)

Obrázek 114 Historické foto jednoho z objektů přádelny



Zdroj: Dobner, 2005a, s. 130

Obrázek 115 Historické foto jednoho z objektů přádelny



Zdroj: Dobner, 2005b, s. 131

Rodinná vila majitele přádelny Ferdinanda Přibyla, které se říkalo „Zámeček“, je zmenšenou napodobeninou zámku Hluboká. Vila byla obklopena rozsáhlým romantickým parkem, kde se nalézalo i rodinné koupaliště se sochou koupající se ženy. Tu dnes nalezneme nedaleko náměstí, v parku před městským kinem, kam byla umístěna po znárodnění majetku v únoru 1948, kdy byla převedena do majetku města Slaný.

Obrázek 116 Historické foto objektů přádelny a přilehlého parku.



Obrázek 117 Historické foto interiéru vily, jednoho z objektů areálu přádelny



Zdroj: Dobner, 2005c, s. 133 a 134

Obrázek 118 a 119 Historické foto interiéru vily. (Dobner, 2005e, s. 134)



Zdroj: Dobner, 2005c, s. 134 a 135

Po znárodnění v únoru 1948 propadl celý areál do majetku státu. Přádelna byla začleněna do Sdružení bavlnářských závodů Praha, poté později připadla národnímu podniku Benar. Okolní park byl zachován, rovněž byl zachován původní bazén a zřízeno pískoviště s prolézačkami, minigolfové a volejbalové hřiště a dochoval se i tenisový kurt.

Jak uvádí Dobner (2005g, s. 138-139) tato idyla pro obyvatele Slaného skončila v devadesátých letech minulého století, kdy bývalou přádelnu, přílehlé objekty a park získali v restituci původní majitelé, kteří však areál prodali v roce 2002 turecké společnosti. V současnosti se jedná o záchranu chátrajícího areálu a jeho případné vyhlášení industriální památkou.

Několik let byla vlastníkem soukromá turecká společnost Vacco-Invest, s.r.o., která však kromě chatrného oplocení areálu nepodnikla žádné kroky k záchraně či jeho renovaci. Společnost představila od roku 2002 několik návrhů, ovšem všechny zůstaly bez realizace. Současným majitelem je podle katastru nemovitostí F & S Slaný s.r.o., Loretánské náměstí 109/3, Hradčany, 11800 Praha 1, která vznikla rozdělením společnosti VACCO-Invest, s.r.o. (Státní správa zeměměřictví a katastru, ©2004-2017)

Přádelna bavlny ve Slaném měla tedy velmi pohnutou historii a vždy představovala pro město Slaný a jeho obyvatele významnou lokalitu.

V roce 2012 přišli turečtí majitelé s návrhem, že dvouhektarový park přenechají městu za symbolickou korunu českou. Zastupitelé však tuto variantu neodsouhlasili. Jedním z důvodů je údajně nedostatek finančních prostředků na jeho následnou údržbu.

„Jednatel turecké společnosti nám každého čtvrt roku překládá jiné návrhy a studie, jakým způsobem se bude ubírat výstavba v lokalitě. Dokud nebudeme znát přesný podnikatelský záměr Turků, co se vedle parku bude dít, nestojíme o tento závazek. Naše rozhodnutí ale není definitivní,“ vysvětlil starosta Ivo Rubík (ODS).

Přestože odmítnutí takového majetku lidé jen stěží chápou, starosta Rubík argumentuje věcně. Dodal, že nechce riskovat bezpečnost veřejnosti, když v sousední neoplocené části číhá nebezpečí například v podobě zbytků neodstraněných zchátralých staveb. Starostův názor podporuje kupříkladu spolustraník Ladislav Schneider (ODS): „Dar není dobré přijímat, dokud se Turci nevyjádří jasně.“ (Husárková, 2012)

Osud přádelny byl však v minulosti řešen radou města hned několikrát.

„O pohnuté historii přádelny hovoří i dopis občanů města Slaného radě města, odeslaný 14. ledna 1907.

Radě královského města Slaný podána byla následující žádost: Slavná městská rado! Spáleniště bývalé přádelny Honoré de Liserovy ve Slaném hyzdí již po 5 roků frekventovanou část města zdejšího, a zvětralé, omšelé zbořeniště toho ohrožují bezpečnost chodců kolem se ubírajících. Cestující ve vlaku obdivují již řadu let půvabné trosky bývalé přádelny, více však ještě shovívavost úřadů stavebních, které mlčky přihlíží k tomu, kterak asi lidumilný vlastník a osvědčený přítel zájmů města zdejšího jednou s ruinou tou naloží. Jsouce toho náhledu, že zmíněný objekt půvab města zdejšího nikterak nezvyšuje, ba přímo zevnějšek jeho hyzdí a tomu (jak svrchu vzpomenu) i z ohledů bezpečnostních nutně odstraněn býti má, dovolují si v účtě podepsaní slavnou městskou radu uctivě žádati, aby ve smyslu čl.125 řádu stavebního majiteli bývalé přádelny neprodleně odstranění zbořeniště naříditi ráčila a eventuálně postupem všech instancí konečného odklizení ohyzdných zbytků budovy té se domohla. Zároveň prosíme, aby slavná městská rada vhodným způsobem přičinila se o to, aby panu H.de Liserovi, vlastníku přádelny v Malé Kvíci, další neoprávněné užívání signatur neb značek “H.de Liser, přádelna ve Slaném” co opravdu s pravdou se nesrovnávající a nepřípustné zamezeno a znemožněno bylo. Ve Slaném 14. ledna 1907 – 86 podpisů.“ (Dobner, 2007)

V roce 2013 byla zpracována územní studie, jejímž zadavatelem bylo město Slaný. Zadání jejího zpracování vyplynulo z Memoranda o spolupráci mezi městem Slaný a společností F & S Slaný s.r.o. z 15. 11. 2012. F & S Slaný s.r.o. se v tomto memorandu zavázala zpracovat studii pro budoucí bytovou výstavbu v areálu přádelny v ulici K. H. Borovského. Platný územní plán města ze 17. 7. 2012 v obecné rovině umožňuje realizaci záměru developerské společnosti F & S Slaný s.r.o. Ale původní záměr zástavby nevycházel z potenciálu území, kde stávající park tvoří nenahraditelnou součást urbanizovaného území a tak byl shledán nerealizovatelným.

Záměrem byla výstavba čtyř oddělených objektů s celkovou kapacitou 22 bytových jednotek a měla vzniknout na cca 0.45 ha území. Podle platného územního plánu se řešené území nachází na plochách s funkcí Zeleň se specifickým režimem (ZX) a Bydlení v RD městského a příměstského typu (B I). Mezi uvažovanými zastavitelnými pozemky protéká Červený potok, jehož aktivní povodňové pásmo 20 - ti leté vody vylučuje jakoukoli bytovou výstavbu. Proto nebylo možné schválit výstavbu bytového domu v této záplavové zóně. (SLANÝ - ÚZEMNÍ STUDIE, ©2013)

Od roku 2013 se však s areálem nestalo nic zásadního, kromě dalšího chátrání staveb. V roce 2015 dokonce požádal vlastník areálu přádelny o povolení k demolici veškerých objektů včetně vily.

Nyní je budova oplocena, zchátralá, slouží jako nelegální skládka nebo dokonce nocoviště lidem bez domova, nebo úkryt narkomanů a okolní park je zanedbaný. Celý areál nadále pustne, stává se nebezpečným a to zejména pro malé děti, které v okolí bydlí.

Obrázek 120 a 121 Současný stav přádelny



Zdroj: Seznam.cz, ©2017a autorka

Obrázek 122 Dnešní stav jednoho z objektů areálu přádelny



Zdroj: foto autorka

Obrázek č. 123 Dnešní stav interiéru jedné z budov přádelny



Zdroj: foto autorka

Závěrečné zhodnocení

Takové objekty jako je přádelna ve Slaném jsou v současnosti nazývány souhrnně jako “brownfields”. Město Slaný, městská knihovna Slaný a Katedra architektury Fakulty stavební ČVUT v Praze vyhlásily v loňském roce aktivitu pro studenty, budoucí architekty, kteří byli osloveni ohledně námětů, jak s areálem přádelny naložit.

Obrázek 124 Plakát „Přádelna de Liser, Slaný Kvíček“



Zdroj: Oficiální stránky Královského města Slaný, ©2016

Ve Slaném je poměrně značný zájem o byty v klidnějších lokalitách, vhodných hlavně pro mladé rodiny s dětmi. Bytů je ve městě nedostatek a to především těch v klidnějších lokalitách mimo panelová sídliště.

Autorka po osobní návštěvě areálu předpokládá, že některé z budov již opravdu nelze zachránit a jejich demolice je, vzhledem k obrovským nákladům na případnou rekonstrukci, nezbytná. Jiné je to s bývalou vilou majitelů přádelny a zahradní domkem pro služebnictvo, které jsou asi i z důvodu umístění v oploceném parku a dlouhodobým snahám o jejich záchranu a vyhlášení za kulturní historickou památku v poměrně lepším stavu.

Vzhledem ke svému půdorysu i charakteru celé stavby by bylo možné v nejvyšších patrech vybudovat v současné době velmi žádané loftové byty. Nicméně vzhledem k nemalým investicím by bylo zapotřebí v prvním kroku provést důkladnou analýzu poptávky po tomto typu bytů. Možnou výhodou by byla výstavba bytů přímo na zakázku budoucích majitelů bytů, tak aby se zamezilo nenávratným investicím, kdy by byty byly vystaveny a až poté by bylo zjištěno, že poptávka po tomto typu bytů v dané lokalitě neodpovídá nabídce. Zároveň by byty odpovídaly veškerým požadavkům budoucích majitelů.

V nižších partech vily by bylo možné realizovat výstavbu menších bytových jednotek a v přízemí vily vybudovat velmi příjemné mateřské centrum, případně školku pro obyvatele vily, eventuálně i okolí. Vzhledem k rozsáhlosti areálu by bylo zajímavým projektem vybudování malé kavárny se společenským centrem a to v přízemí vily, nebo eventuálně v bývalém domku pro služebnictvo.

Přilehlý park, by pak obyvatelům nabízel relaxaci, zeleň, bazén, několik hřišť a pískovišť s prolézačkami pro děti. Zpestřením je i protékající potok.

Bezesporu by bylo nutností velmi pečlivě zvážit možné investování projektu a zvolit vhodnou strategii k financování celé stavby. Areál je, jak autorka uvádí výše, prozatím ve vlastnictví soukromé turecké společnosti F & S Slaný s.r.o., která ale již v minulosti nabízela část areálu, a sice konkrétně okolní park, k odprodeji městu za symbolickou 1 Kč. Město ovšem odmítlo a to z důvodů pochybností, jak bude naloženo s okolními budovami.

K financování samotné stavby by pak mohlo dojít buď ve spolupráci města a soukromé společnosti, soukromé společnosti jako developera stavby, nebo využitím některého z operačních programů evropských fondů. Vzhledem k tomu, že majitel v tomto areálu nezrealizoval jediný projekt a to za posledních 15 let, lze předpokládat, že jednání nebudou snadná.

Je tedy na představitelích města se pokusit najít cestu k záchraně areálu přádelny a parku, případně se dohodnout na odkupu části nebo celého areálu za cenu přijatelnou pro město a zrenovovat tak dříve krásnou a oblíbenou lokalitu.

Použité zdroje

DOBNER, Libor, 2005. *Historie a současnost podnikání na Kladensku a Slánsku*. Žehušice, Městské knihy, 295s. ISBN 80-86699-25-0

DOBNER, Libor. Na Slánsku před 100 lety - leden 1907. In: *Slánské listy.cz* [online]. 16. 01. 2007 [cit. 12.3.2017]. Dostupné z: <http://www.slanskelisty.cz/sl/naslanskupredstolety/01-07-naslan1.php>

HUSÁROVÁ, Kateřina. Park u Benaru město Slaný za korunu nechce. In: *Kladenský deník.cz* [online]. 27.03.2012.[cit. 22.3.2017]. Dostupné z: http://kladensky.denik.cz/zpravy_region/parkubenaru.html

Oficiální stránky Královského města Slaný: Knihovna Václava Štecha ve Slaném a Katedra architektury Fakulty stavební VUT v Praze zvou na výstavu studentských projekt studijního programu Architektura a stavitelství. [online]. Slaný: ©2016 [cit. 12.3.2017]. Dostupné z: http://www.meuslany.cz/data/ke_stazeni/novinky/de_liser.pdf

SLANÝ - ODŮVODNĚNÍ ÚZEMNÍHO PLÁNU [online]. In: ZEMAN, Stanislav. Slaný, 2012, s. 96 [cit. 2017-03-28]. Dostupné z: http://www.meuslany.cz/data/ke_stazeni/stavebni/up/slany/text-sla-oduv_up.pdf

SLANÝ - ÚZEMNÍ STUDIE [online]. In: WOLF, Martin. Slaný, 2013 [cit. 2017-04-14]. Dostupné z: http://www.meuslany.cz/data/ke_stazeni/stavebni/studie/slany/borovskeho/text-sla-stud_borovskeho.pdf

Státní správa zeměměřictví a katastru: Nahlížení do katastru nemovitostí [online]. Praha, ©2004-2017 [cit. 2017-03-27]. Dostupné z: <http://nahliznidokn.cuzk.cz/VyberParcelu.aspx>

Bc. Denisa Lojdová

Mezi nejpoužívanější definice v Evropě patří definice OECD – Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj. Dle které „brownfields“ jsou opuštěné nevyužívané lokality, kde další rozvoj komplikují skutečné nebo předpokládané kontaminace“ (Jackson, J. B., 2004, s. 1). Další možnou verzi definice představuje Institut udržitelného rozvoje. Podle které brownfields je „opuštěné, nedostatečně využívané nebo prázdné území, které můžou, ale nemusí mít ekologickou zátěž.“ (Co to jsou „Brownfields“?, 2012).

Dominikánský dvůr se nachází v Městské části Prahy 4, v Braníku.

120

Základní informace:

Adresa: Branická 44, Braník, Praha 4
Rozloha celkem: 2 878 m²
Procento zastavěn: 60%
Výměra podlahové plochy objektů: 3 276 m²
Vlastnické vztahy (% vyjádření kombinace typů vlastnictví): 100%
Nejvhodnější předpokládaný způsob využití: občanská vybavenost (obchod, služby)
Počet objektů na pozemku celkem: 4
Existence ekologických zátěží: ne
Dopravní dostupnost - dálnice: 8,3 km
Dopravní dostupnost - silnice: 0,5 km
Dopravní dostupnost - železnice: Praha-Braník, 18 min.
Hodnocení dopravní dostupnosti: vyhovující (napojení na síť státních silnic a sběrných městských komunikací do 5 km po kvalitních komunikacích)
Elektrická energie: ano
Voda: ano
Kanalizace: ano
Plyn: ano
Původní účel: zámek, pivovar
Rok vzniku: konec 17. století
Vlastník: Městská část Praha 4
Využití: částečně Městskou částí Praha 4, částečně Restaurací Zemského pivovaru
Nájemce: Zemský pivovar, smlouva na 50 let
Předpokládaný záměr: Zemský pivovar včetně restaurace
Zdroj: Regionální informační server, brownfields, Dominikánský dvůr, (online), Dostupné z: <http://www.risy.cz/cs/vyhledavace/brownfields/detail?id=9021>

Historie

Areál Dominikánského dvora v Braníku pochází ze 3. čtvrtiny 17. století. Z původních čtyř křídel s arkádami se do současnosti dochovaly tři, včetně zvonice z roku 1761. Součástí původního areálu byla rovněž kaple, která sloužila svému účelu až do roku 1899.

Po bělohorské bitvě, roku 1625, byla část Braníku darována císařem Ferdinandem II. dominikánskému řádu od svatého Jiljí v rámci rekatolizace. Dominikánům připadl i zdejší dvorec. Do Braníku tento řád přišel za účelem správy majetku v roce 1625. V roce 1626 zde založili pivovar. Jelikož Braník nebyl chráněn pražskými hradbami, utrpěl v době třicetileté války značné škody. Po skončení války začali dominikáni s přestavbou hospodářského dvora. Podle kresby z roku 1689 zde již opět stála patrová budova, nicméně přestavba byla dokončena zřejmě až v roce 1761. Během této rekonstrukce objekt získal i nárožní dvoupatrovou věž se zvonící, v jejíž spodní části byla kaple se štukovou výzdobou, která se dodnes částečně zachovala. (Hrady, Zámek Dominikánský dvůr, (online), Pavel Vítek – zdroj: Pavel Vlček a kol. Umělecké památky Prahy. Velká Praha A-L, , Academia, Praha 2012 , 14.8. 2015, Dostupné z: <http://www.hrady.cz/?OID=2143>)

Roku 1899 dvůr zakoupil spolek pražských sládků, který zde provozoval pivovar až do roku 1907. Poté spolek zřídil jiný pivovar v blízkosti a dominikánský dvůr sloužil jiným účelům. Na počátku 20. století fungovalo v objektu kino. Měla zde také být policejní služebna.

Od konce druhé světové války se ve dvoře usídlily drobné řemeslné dílny, a později byl dvůr opuštěný a chátral. V padesátých letech hrozilo zboření, nicméně objekt byl zapsán na seznam památkově chráněných staveb. (Hrady, Zámek Dominikánský dvůr, (online), Pavel Vítek – zdroj: Pavel Vlček a kol. Umělecké památky Prahy. Velká Praha A-L, , Academia, Praha 2012 , 14.8. 2015, Dostupné z: <http://www.hrady.cz/?OID=2143>)

Současnost

Památku je v současné době ve špatném technickém stavu, obklopena novodobou zástavbou. Byla částečně využívána městskou částí Praha 4, která ji vlastní. V roce 2014 uzavřela městská část Prahy 4 50- letou nájemní smlouvu se Zemským pivovarem, který areál zrekonstruuje na řemeslný pivovar, restauraci a hospodu a hotel s pivními lázněmi – v mezidobí instaluje minipivovar, který bude zprovozněn na jaře 2016. V současné době již provozuje v areálu pivní hospůdku, která je otevřená denně 16:00-22:00.

Pod reliéfem představujícím ukřižovaného Krista je umístěna orientační tabule s názvem ulice. (Hrady, Zámek Dominikánský dvůr, (online), Pavel Vítek – zdroj: Pavel Vlček a kol. Umělecké památky Prahy. Velká Praha A-L, , Academia, Praha 2012 , 14.8. 2015, Dostupné z: <http://www.hrady.cz/?OID=2143>)

Obrázek 126 a 127 Současný stav Dominikánského dvora



Zdroj: Pražský patriot, 2014

Zemský pivovar

Aktuálně se Dominikánský dvůr využívá jako hospůdka, s plány Zemského pivovaru o kompletní rekonstrukci a následné zřízení i pivovaru.

Obrázek 128 Logo Zemského pivovaru



Zdroj: Zemský pivovar, Dominikánský dvůr, 2016

„Ke konci roku 2014 jsme získali na základě výběrového řízení od Městské části Prahy 4 do dlouhodobého pronájmu (50 let) historický objekt – Dominikánský Dvůr v Braníku. Stalo se tak po kampani, jejímž cílem bylo představení záměru Zemského pivovaru místní komunitě, občanským iniciativám i místním komunálním politikům a úředníkům.

Je obtížné přemýšlet nad Branickým předměstím bez piva a naším plánem je do Braníku vrátit řemeslnou výrobu piva po více než 115 letech. Vznik pivovaru se datuje do roku 1626, kdy dominikánští mniši vařili pivo v Braníku právě na tomto místě. Původně byl objekt částečně zřízen jako pivovar, takže po obnovení zázemí se prostory budou dokonale hodit pro náš Zemský pivovar. Naším cílem je na tomto historickém místě vybudovat pivovar, restauraci / hospodu a pivní lázeňský hotel. Všechny tři prvky budou s výhledem na jižně orientované nádvoří, pro potěchu branických i všech návštěvníků.

V současné době pracujeme na získání všech potřebných povolení pro rekonstrukci Dominikánského Dvora. Dokončili jsme zaměření, stavebně historický posudek a probíhají archeologické průzkumy. Nyní se dokončují architektonické vizualizace. I když bychom nejraději zahájili rekonstrukci co nejdříve, Dominikánský Dvůr je historicky významná a památkově chráněná budova. Proto je třeba zajistit, aby byl takto významný objekt citlivě zrekonstruován.“ (Zemský pivovar, Dominikánský dvůr, 2016)

Obrázek 129 Vizualizace možné budoucí podoby Dominikánského dvora



Zdroj: Pražský patriot, 2014

Obrázek 130 a 131 Areál Zemského pivovaru



Zdroj: Zemský pivovar, Dominikánský dvůr, 2016

Server Pražský patriot si o okolnostech projektu povídal s jednatelem a ředitelem společnosti Zemský pivovar Pavlem Prchalem.

„Jak tedy komunikujete svůj záměr s místními občany a jaké od nich máte prozatím reakce? Nahodili jsme takzvaný kotníčkový dvoutakt a neustále prezentujeme a debatujeme přímo s místními občany. Stihli jsme od posledního týdne v červnu přímo v Dominikánském dvoře dvě prezentace záměru, udělali jsme a uděláme setkání v místních podnicích. Dosud máme pocit, že jsme veškeré dotazy uspokojivě zodpověděli a reakce řadových občanů je kladná. Padla již řada zajímavých dotazů, ať už se týkaly možnosti zaměstnání, nákupu akcií našeho pivovaru místními občany, či přístupu pro veřejnost. Téma, které velice zaujalo místní na jedné z posledních prezentací, je parkování a zatížení dopravy v Braníku. Pivo denně odveze 16 dodávkových aut. Při průjezdu 13 tisíc aut ulicí Ke Krči je to pouhé promile. Parkování je složitější téma, zcela jistě bude řešeno v rámci územního plánování Prahy 4 a my se mu přizpůsobíme, včetně toho, že zvažujeme podzemní parkování pod čtvrtým křídlem. V Dominikánském dvoře nikdo parkovat nebude. Zde má být oáza klidu a odpočinku, hlavně pro branické.“ (Pražský patriot, 2014)

Obrázek 132 Dominikánský dvůr



Zdroj: Pražský patriot, 2014

Obrázek 133 a 134 Současný stav



Zdroj: Pražský patriot, 2014

Závěr

Dominikánský dvůr autorka zvolila vzhledem k tomu, že se v Braníku narodila a stále zde žije. K této lokalitě Prahy má citový vztah a konkrétně kolem Dominikánského dvora denně chodí. Již jako malé dítě si pamatuje, že když kolem chodívala s dalšími dětmi, domnívali se, že je to stará strašidelná budova. Až s postupem času zjistila, že ta zničená a zdevastovaná budova je vlastně historická budova, která má svou vlastní krásnou minulost a začalo ji velice mrzet v jakém stavu je.

Občané městské části Prahy 4 jsou, velice aktivní a co se týče svých zvyklostí a toho, k čemu mají vztah, nebojí se říci svůj názor. Nejsou líní uspořádat petice a bojovat za svůj milovaný Braník. Tak tomu je i v případě Dominikánského dvora. Léta tu tato krásná budova jen tak stála a nic se nedělo. Díky důkladnému výběrovému řízení, uspořádanému Městkou částí Prahy 4, si Dominikánský dvůr aktuálně pronajímá Zemský pivovar. Tato situace ve mně vyvolává až trochu nostalgické pocity. V Dominikánském dvoře se dříve pivo vařilo, což by mohlo trochu evokovat návrat k dávným kořenům. Dále je dnes mezi občany tradováno, že konkrétně Braník je městskou částí hojnou na různé hospůdky a restaurace, kde si gurmáni piva mohou s radostí dopřávat dle libosti. Tudíž Zemský pivovar, který má jednoznačný záměr a to, zde pivo začít opět vařit, se evidentně trefil branickým přímo do jejich gusta.

Zemský pivovar si je velice vědom toho, že aby jeho návrh prosperoval, musí si především získat místní obyvatele. Pořádá tedy pravidelné prezentace svých plánů, na které jsou místní srdečně zváni. Zatím jsou ohlasy kladné a Zemský pivovar má, tak pro své plány, od místních zelenou. Dále je velice důležité, aby Zemský pivovar zachoval, během rekonstrukcí, barokní a celkově historický vzhled Dominikánského dvora. Vzhledem k historii budovy na tuto situaci dohlíží příslušné instituce.

Dle mého názoru je celkový nápad, o znovuoobnovení pivovaru v Dominikánském dvoře, velice promyšlený a vhodný. Léta jsme přemýšleli, co by se ve dvoře mohlo uskutečnit, aby byli spokojeni občané a zároveň to nikterak nepoznamenalo zdejší žití. Pivovar je nejspíše správnou volbou. Nicméně je tu další otázka a to provoz, doprava a celkové zahlcení místních komunikací včetně parkování. Tato situace bude dále řešena a probírána, nicméně je v diskusi i alternativa formou podzemních garáží.

Bylo by určitě vhodné, aby pivovar nabízel i exkurze pro školy a širokou veřejnost. A především, aby část Dominikánského dvora zůstala nevyužitá jako pivovar a zůstala jako tzv. historické okénko, otevřené veřejnosti. V této části by byla zachována celková historie budovy včetně fotografií. Pro tyto účely by bohatě stačila jedna místnost, která by byla designována do barokního stylu.

Použité zdroje

JACKSON, J. B., a kol. (2004). Brownfields snadno a lehce: Příručka zejména pro pracovníky a zastupitele obcí. IURS – Institut pro udržitelný rozvoj sídel o. s.

Co to jsou brownfields. (2012). Dostupné z <http://www.brownfields.cz/o-cem-to-je/co-to-jsou-brownfields/>

GOOGLE MAPS, Dostupné z: www.googlemaps.com

HRADY. Zámek Dominikánský dvůr, (online), Pavel Vítek – zdroj: Pavel Vlček a kol. Umělecké památky Prahy. Velká Praha A-L, , Academia, Praha 2012 , 14.8. 2015, Dostupné z: <http://www.hradycz/?OID=2143>

MINISTERSTVO PRO MÍSTNÍ ROZVOJ: Politika územního rozvoje. (2008). Dostupné z http://www.mmr.cz/getmedia/d6c409ab-d65c-414c-b2bd-3a4aed146bf3/Politika_uzemniho_rozvoje_CR_2008

Národní databáze brownfieldů. (2014). Dostupné z <http://www.brownfieldy.cz/informace-o-projektu/>

PRAŽSKÝ PATRIOT, Bude se v Braníku vařit pivo? 2014, Kategorie: Pražský život, (online) Dostupné z: <http://www.prazskypatriot.cz/bude-se-v-braniku-varit-pivo-dominikansky-dvur-se-snad-nestane-obeti-politickych-ambici-doufa-investor-a-dal-vysvetluje-projekt-mistnim/>

Regionální informační server, brownfields, Dominkánský dvůr, (online), Dostupné z: <http://www.risy.cz/cs/vyhledavace/brownfields/detail?id=9021>

Zemský pivovar, Dominikánský dvůr, 2016, (online), Dostupné z: <http://www.zemskypivovar.cz/dominikansky-dvur/>

AREÁL ŠKODY OSTROV

Bc. Jiří Preisler, DiS.

Úvod

Práce se bude zabývat novodobou historií a rozvojem části průmyslového areálu, patřící Konfederaci politických vězňů s národní kulturní památkou Rudou věží smrti. Popisovaným sídlem je bývalý areál ŠKODY Ostrov. ŠKODA OSTROV byla česká strojírenská firma, která vyráběla zejména trolejbusy pro tuzemský i světový trh. Část areálu připomíná temnou minulost Českého národa u období komunismu v 50. letech. Byl zde jeden z nejhorších pracovních táborů pro politické vězně s úpravnou uranové rudy.

V současnosti je snaha revitalizovat celý průmyslový areál i zachránit a zpřístupnit chátrající technickou památku bývalé drtičky uranu – Věž smrti.

Historie a charakteristika průmyslového areálu

Průmyslový areál bývalé ŠKODY Ostrov se nachází na rozmezí dvou katastrálních území Dolní Ždár a Vykmánov u Ostrova. Dolní Ždár a Vykmánov jsou místní části města Ostrov (dříve Ostrov nad Ohří). Ostrov leží v Karlovarském kraji a v minulosti byl okresním městem.

Obrázek 135 Mapa širších vztahů areálu



Zdroj: Wikipedie (2017); Mapy.cz (2017)

Město Ostrov má bohatou historii, která sahá až do středověku. Město a jeho blízké okolí je spjato s rodem Šliků. Rod zbohatl především z těžby stříbra v nedalekém Jáchymově. Novodobá historie města začala v roce 1938, kdy se město na základě Mnichovské dohody stalo součástí Německa. Česká menšina byla nucena odejít a ze zámku v Ostrově se stal v březnu 1939 první koncentrační tábor na území dnešního Česka, což připomíná pamětní deska na objektu. Poválečná léta byla ve znamení odsunu Němců, nového osídlování a především výstavbou sídlišť pro pracovníky uranových dolů v Jáchymově. Později také i

závodu na výrobu trolejbusů Škoda Ostrov. V místní části Ostrova Vykmánov byl v letech 1950–1960 tábor nucených prací pro politické vězně, zaměstnané v jáchymovských dolech, s nechvalně proslulou Rudou Věží smrti. (DĚJINY OSTROVA, 2005)

Historie hornictví v Krušnohoří sahá do středověku a je spjat s těžbou stříbra. Novodobá historie souvisí s objevením prvku uranu. Význam uranu byl zpočátku nepatrný, teprve objevy polské fyzičky Marie Curieové-Sklodowské a jejího manžela Pierra Curieho koncem 19. století a objevy řady fyziků před 2. světovou válkou vyvolaly zájem o uran a radioaktivní suroviny. Bylo to hlavně kvůli tomu, že jaderná řetězová reakce bude schopna v nepatrném objemu vyvolat ničivou sílu, do té doby nepředstavitelnou. Předpoklady teoretických fyziků se po první aplikaci jaderných pum na konci 2. světové války ukázaly naprosto správné. Na celém světě nastala "uranová horečka". Tato uranová horečka významně ovlivnila celé Jáchymovko na desítky let.

Synonymem pojmu uranové doly se v ČSR stal Jáchymov, přesto že v konečné bilanci v ČSR patřil mezi spíše chudší ložiska. V květnu 1945 bylo město Jáchymov obsazeno četou čsl. armády a četníků, doly samotné vojenskou jednotkou Rudé armády o šedesáti mužích. Rudá armáda vydala okamžitý zákaz vstupu do objektů všem, kromě zaměstnanců a zakázala fotografování.

Od počátku roku 1946 nastal prudký rozvoj geologického průzkumu s následným otevíráním nových šachet. Proti třem šachtám existujícím v Jáchymově na konci války vzniklo do roku 1948 celkem 28 šachet. V těchto oblastech byli po roce 1949 umístováni vězni, aby doplnili chybějící počty stálých pracovníků, případně odsunutých Němců a k doplnění zajatců. Zajatci, kteří měli být propuštěni do 31. 12. 1949, zahájili na počátku roku 1950 hladovku, aby urychlili své propuštění. Poslední zajatci odcházejí z tábora a dolu Bratrství do 31. května 1950. Od roku 1950 pracovali spolu s civilními zaměstnanci převážně jen vězňové. Ostrov se stal po druhé světové válce společně s Jáchymovem centrem zpracování uranové rudy. Těžba uranu byla zastavena v roce 1960. (ZPRAVODAJ KPV ČR, 2000)

Tábor Vykmánov II – „L“ 1951-1956

V Dolním Žďáru býval pověstný tábor „L“, v hovorové řeči „elko“. Stál vedle závodu, kde se zpracovávala uranová ruda z celého Československa. Prostoru vévodila věž – je to stavba z neomítnutých cihel, vysoká asi dvacet metrů. Malý tábor „L“ tvořily 4 budovy. V jedné z budov bylo velitelství, v jiné kuchyně a marodka. Vězni, jichž nebylo více, než 300 obývali 2 budovy. Na „elku“ byli nasazeni vězni-muklové, kteří měli tresty nad 10 let, převážně zde byli kněží. Člověk zde byl číslem čekající na odepsání. Tábor i pracoviště byly mimořádně přísně střeženy. Ochranná pásma v šířce 35 m prakticky znemožňovala každý pokus o útěk. Režim byl mimořádně tvrdý. Proto dřevěná korekce ve spodní části tábora byla často přeplněna. Vedle ní stála latrína. Později byla v čele tábora postavena korekce zděná. Tábor i závod byl směrem k obci Dolní Žďár a k silnici do Vykmánova kryt dřevěnou ohradou, která s železnou branou tvořila stěnu, přes kterou nebylo vidět. Malé nástupiště mezi budovami patřilo mezi nejfrekventovanější místa, nástupy zde byli velmi časté.

Závod byl rozdělen na 3 bloky. Čelně směrem k Ostrovu stály sklady. Mezi nimi a 35m širokým koridorem se táhla železniční vlečka, na kterou byly přistavovány kryté vozy. Mohutná zdvojená vrata v rohu závodu, střežená dvěma strážními věžemi se při příjezdu či odjezdu vlaku otevírala.

Chudá ruda přivážená jako volně ložená z celé republiky, byla skládána buď na betonový dvůr, nebo do vozíků o obsahu asi 0,75 m³. Vozíky byly lanem vytaženy na most vysoký 10m, odkud se vyklápěly do bunkrů o půdorysu 5 x 6 m. Ruda se ukládala podle nalezišť a kvality. Bunkry byly na nejspodnější části opatřeny závěrem, kterým se ruda vypouštěla na pásový dopravník. Na ten navazoval kratší transportér, mířící již rovnou do krytého nákladního vagónu. (ZPRAVODAJ KPV ČR, 2000)

Chronologický popis provozů úpravny rudy

Od června roku 1950 byla zahájena výstavba nové úpravny, pro zpracování a následnou expedici uranových rud pro celou oblast Jáchymovska, Slavkovska a později i Příbramska. Výstavbu OTK, zkušební provoz a trvalý provoz zajišťovali pouze vězni, kteří byli nejdříve převáženi z tábora BRATRSTVÍ a VYKMANOV "C" a postupně byl jimi obsazen první ubytovací objekt a uvedena do provozu kuchyň a ostatní objekty tábora "L".

Technologické, zpracovatelské a expediční objekty byly dokončeny v listopadu roku 1950. Do této doby byla postavena "Věž", do které byl zabudován výtahový systém - vrátek - pro dopravu materiálů k následnému dělení pro odebírání vzorků rud, postaven objekt pro "velký drtič", objekt "malé drobilky č.2." u věže. Následoval objekt "velké drobilky č.3 u vstupního skladu chudé rudy - překladní dvůr, objekt expedičního skladu barelů, objekty expedičních betonových bunkrů pro souhrnné ukládání volně ložené uranové -"chudé" - rudy, kompletní kolejiště - vnitřní vlečky se třemi páry drážních kolejí. Pak následovala instalace technologického zařízení do jednotlivých objektů drobilky č.2 a č.3.

Toto se z počátku sestávalo z technologicky nutných "drtičů" pro rozmělnění uranových rud na požadovanou drobnou strukturu (granuláty do 5 mm), přenosných dopravních pásových transportérů. Barely s upravenou a vytríděnou rudou byly primitivně plněny lopatou, na potřebnou váhu dotloukány palicemi a otvory barelů byly zavářeny. Expedice byla zpočátku prováděna jen nákladními auty. Se zvyšováním výroby byly už v březnu 1951 přistavovány železniční vagóny, sestavené v transportní vlak "Větušku" a tak začala pravidelná přeprava mezi OTK - VYKMANOV a Čierná při Čope. V této překládací stanici byly barely vykládány a následně překládány do ruských širokorozchodných vagónů, tak jako volně uložený smolincový materiál.

Počátkem roku 1951 byli převezeni vězňové z táborů BRATRSTVÍ a tábora "C" v počtu cca. 100 vězňů, který byl postupně zvýšen v březnu 1951 na základní stav nejméně 150 vězňů. V průběhu roku 1951 byl postaven další obytný barák (vězňové ho museli postavit sami po vlastních pracovních směnách v tzv. brigádách a tak se stav vězňů, pracujících v závodě OTK VYKMANOV "L" zvýšil na průměrný stav 300 vězňů. (ZPRAVODAJ KPV ČR, 2000)

Obr. 136 OTK VYKMANOV - Technologický popis a schéma

Umístění: Plocha A - TNP "L" - VYKMANOV II.

Plocha B - OTK VYKMANOV

Plocha C - TNP "C" - VYKMANOV I.

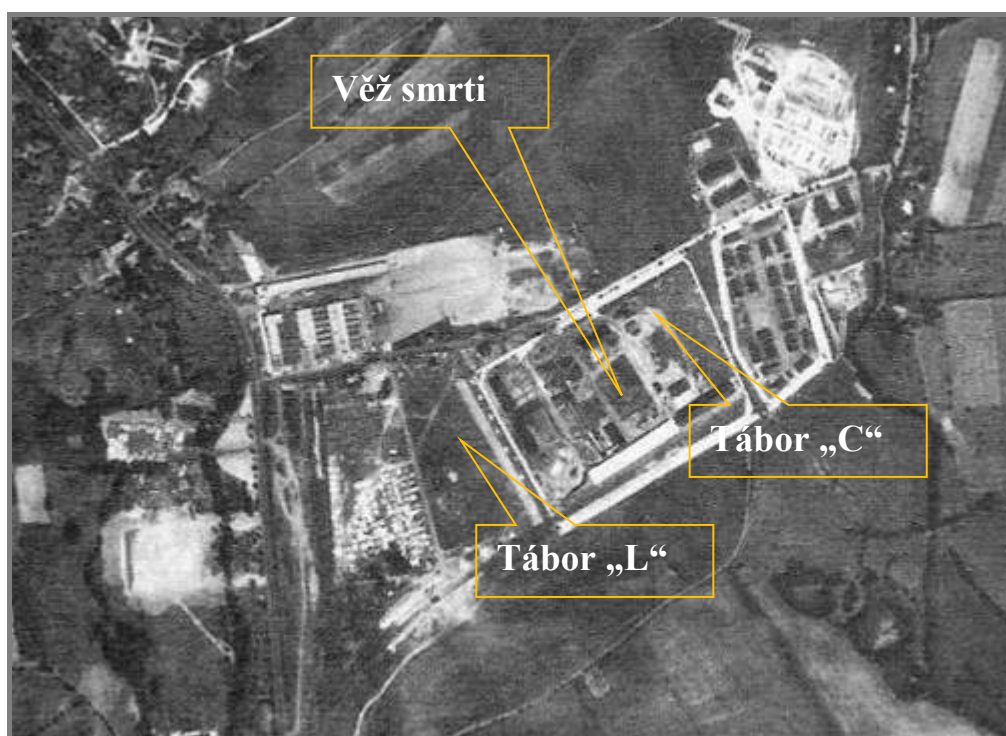
Popis budov (schéma č. 1):

- | | |
|--|---|
| 1 - Vjezd + vrátnice | 8 - Expediční sklad pro upravený smolinec a silně zrudněnou horninu |
| 2 - Vstupní mezisklad pro smolinec a silně zrudněnou horninu | 9 - Vlečka ČSD |
| 3 - Radiometrické stanice 1-3 | 10- Objekt kanceláří a laboratoří |

- (zaměstnanci pouze Rusové)
- 11 - Umývárna
- 12 - Provozní dílna
- 13 - Drobilka č.3 - zpracování vzorků chudé rudy
- 14 - Vstupní sklad chudé rudy
- 15 - Expediční sklad chudé rudy



Obrázek 137 Letecký snímek tábora Vykmánov I. (C) a Vykmánov II (L) z roku 1951



Zdroj: Zpravodaj KPV ČR 04/2000 s. 4 (2000)

Současné využití území

V souvislosti s prudce stoupající těžbou uranové rudy v Jáchymově, která vyžadovala mimořádné množství pracovních sil, vznikla od konce roku 1949 na Jáchymovsku řada pracovních táborů. V rámci tohoto komplexu byl zřízen rozsáhlý areál ve Vykmánově s třídírnou a úpravnou uranové rudy. Od počátku 60. let, kdy byla zastavena těžba uranu, byla z původního tábora Vykmánov I. C zřízena věznice a škola Ministerstva vnitra. Dále kromě věznice v areálu byl vybudován nový závod Škody Ostrov. Ostrovský závod Škody vyráběl trolejbusy pro československé trolejbusové provozy a pro další zákazníky zejména do zemí Sovětského svazu. Svého času se produkce pohybovala kolem 350 vozů ročně. Po sametové revoluci zde vznikla samostatná firma Škoda Ostrov, jejímž majitelem byla plzeňská Škoda. Produkce a výroba trolejbusů v roce 2004 pro ztrátovost byla zastavena a výroba nových trolejbusových přesunuta do závodů do Plzně. Od 15. září 2004 bylo sídlo Škody Ostrov rovněž přeneseno do Plzně, v Ostrově byly ještě nějakou dobu vyráběny náhradní karoserie a další díly. Od 25. července 2008 do 23. listopadu 2010, kdy byla vymazána z obchodního rejstříku, nesla společnost název Strojírny Ostrov. Přes rozsáhlý areál vedla místní trať do Jáchymova, která byla v roce 1957 zrušena, jejím pozůstatkem byla zhruba 3 km dlouhá vlečka do závodu Škoda Ostrov. Tato vlečka byla však v roce 2011 demontována a na jejím území vznikla cyklistická stezka, která v roce 2013 navázala na nově vybudovanou cyklostezku po bývalé železniční trati Ostrov – Jáchymov.

Část areálu s pozemky, které sloužily v padesátých letech 20. století jako pracovní tábor pro politické vězně, byla roku 2008 společností Škoda Holding darována Konfederaci politických vězňů. A v tom samém roce byla Rudá věž (zvaná Věž smrti), která sloužila jako třídírna uranové rudy prohlášena národní kulturní památkou. V roce 2009 rozsáhlý areál bývalé škody ostrov odkoupila firma LOFIDAMI Group. Ta rozsáhlý areál a jednotlivé budovy bývalé

Škody Ostrov začala pronajímat soukromím firmám zabývající se drobnou výrobou a skladováním. Firma LOFIDAMI se před několika lety dostala do insolvence a celý areál odkoupila developerská firma Panattoni.

Obrázek 138 Letecký snímek průmyslového areálu z roku 2017



Zdroj: Google Maps (2017)

NKP Rudá věž smrti

Národní kulturní památka Rudá věž smrti a objekty v jejím okolí jsou na pozemcích o celkové rozloze cca 2,5ha je ve vlastníci Konfederace politických vězňů České republiky od roku 2008. V roce 1. července 2008 byla věž a hala prohlášena za Národní kulturní památku a převedena do majetku Konfederace politických vězňů ČR. Národní kulturní památka se skládá z věže (bývalé drtičky) a expediční haly.

Objekt NKP je zděná neomítnutá jednopodlažní hala a k ní připojená 7. podlažní věž. Věž byla původně využívána jako drtička uranové rudy a hala sloužila jako expediční sklad uranu. Od 60.let tato hala sloužila jako sklad pro potřeby Škody Ostrov. Půdorysná základna haly 113,8 x 16,2 metru, věž 6,1 x 7,2 metru. Hřeben sedlové střechy haly je ve výšce 5,04 metru. Věž je vysoká cca 21 metrů. Uhel sklonu střechy je 12°. Do budovy vedou dva vchody z jižní strany přes nakládací rampu do haly a druhý ze západní strany ve věži.

Objekt NKP je ve špatném technickém stavu z důvodu zanedbané péče a údržby. Jde převážně o poškozené zdivo od vzlínající vlhkosti a narušené jsou železobetonové stropy ve věži z důvodu zatékání a povětrnostních vlivů přes okenní otvory. Areál v majetku KPV ČR je celý oplocen a oddělen od okolí. V areálu se vyskytují přízemní stavby – sklady bývalého

průmyslového areálu. Tyto stavby jsou ve špatném technickém stavu a vytvářejí ekologickou zátěž. Současný stav budovy NKP Rudá věž smrti zachycují následující fotografie.

Obrázek 139 Letecký snímek areálu s NKP



Zdroj: Google Maps (2017)

Obrázek 140 Věž s expediční halou



Zdroj: foto autor

Obrázek 141 a 142 Věž – bývalá drtička uranu



Zdroj: vlastní foto (2010)]

Obrázek 143 a 144 Věž-interiér a Pietní deska



Zdroj: vlastní foto (2010)

Vize a budoucnost

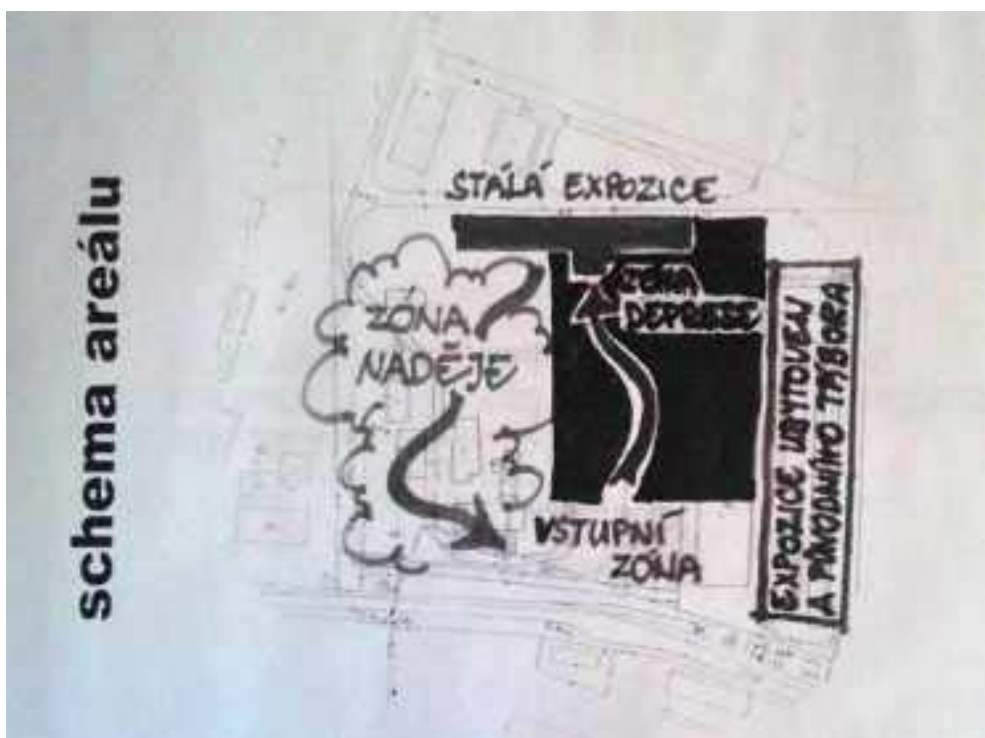
Konfederace politických vězňů ČR se snaží svou činností zachovat NKP Rudou věž smrti důkaz hrůzné doby 50.let. Proto hlavní úkolem je snaha o vybudování mezinárodního muzea otrockých prací a jako memento doby minulé.

Vize I.

Jedny z prvních návrhů na revitalizaci území bývalého průmyslového areálu a nové využití a zpřístupnění Národní kulturní památky Rudé věži smrti, byl zpracován studenty Vysokého

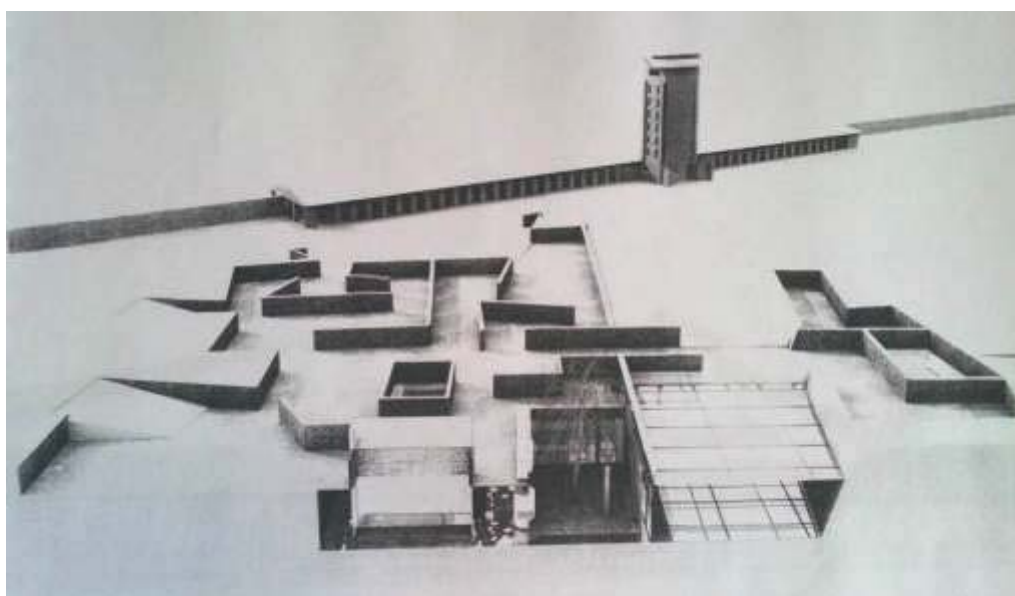
učení technického v Praze – fakultou architektury v rámci diplomových prací několika studentů. Jeden z návrhů byl dále rozveden do odborné studie. Tuto studii zpracoval v roce 2006 architektonický ateliér Hlaváček & Partner, s.r.o. Předběžná výše nákladů projektu je kalkulována asi na 300 mil. Kč. Tato studie se nesetkala s kladným ohlasy z řad bývalých politických vězňů. Studie se zabývala větším územím, než nakonec KPV ČR měla v té době přislíbeno k převodu do vlastnictví.

Obrázek 145 Návrh přestavby areálu - půdorys



Zdroj: Hlaváček & Partner, s.r.o (2006)

Obrázek 146 Návrh přestavby areálu - model



Zdroj: Hlaváček & Partner, s.r.o (2006)

Vize II.

V roce 2009 byl autor s kolegou osloven zpracovat pasport celého areálu pro zjištění jeho technického stavu a případné ekologické zátěže budov. Výsledkem pasportu bylo potvrzení skutečnosti, že stav objektů a důležité technické památky je velmi špatný. Proto bylo rozhodnuto, že bude zažádáno o dotaci Ministerstva kultury do programu Havarijní program. Z tohoto programu ministerstvo poskytuje finanční prostředky na zajištění nejnaléhavějších oprav nemovitých kulturních památek, zejména na odstranění havarijního stavu střech a nosných konstrukcí staveb – kulturních památek. Dotace je možná až do 2mil. korun. Dále bylo zažádáno o finanční příspěvky od Karlovarského kraje a Město Ostrov na konzervaci památky a zabránění dalšímu chátrání.

Z prostředků od Karlovarského kraje a Města Ostrov byla provedena konzervace památky a byly provedeny nejnnutnější opravy na NKP Rudá věž smrti. Karlovarský kraj se podílel formou neinvestičního příspěvku z rozpočtu kraje ve výši 200 tis. Kč a Město Ostrov s příspěvkem ve výši 40 tis. Kč.

V souběhu s pracemi na konzervaci památky byl autor s kolegou osloven i na vypracování studie, která měla sloužit jako prvotní materiál a podklad pro získání dalších finančních prostředků a to hlavně pro některý z evropských dotačních programů na obnovu památek.

Návrh konceptu a předběžná podoba areálu byla přizpůsobena na menší pozemek o velikosti cca 2,5 ha, než se kterým počítaly první studie. Původní tábor se rozkládal na ploše cca 5 ha. Nová vize-studie byla zpracována jako návrh ukázkové tabory z 50. let. Dále se počítalo, že Věž smrti bude uvedena do původního stavu a bude sloužit jako muzeum a případně přednášková hala, či kongresové centrum. Další původní technická budova, nacházející v areálu, bude též zachována a bude sloužit z části jako administrativní budova a z části bude upravena jako původní strážnice s výslechovými místnostmi StB z 50.let.

Ostatní navržené budovy (repliky původních) budou sloužit jako ukázka ubikací, kulturního domu, jídelny atd., které v táboře byly. Sice se nepočítalo, že budou umístěny přesně tak, jak byly z důvodu menšího pozemku, ale budovy měly sloužit jako obraz pro představu člověka jak lágr (tábor nucených prací) vypadal.

Muzeum a vybavení tabory, v návrhu nemělo sloužit jen jako expozice za vitrinou, ale i k možnému „osahání“ vystavovaných předmětů. Počítalo se, že návštěvníci si budou moci např. nasadit na hlavu helmu, obléci si „fárák“ (oblečení horníků). Tato studie, byla po mnoha jednáních odsouhlasena předsednictvem KPV ČR a předběžná výše nákladů projektu byla kalkulována asi na 100 mil. Kč.

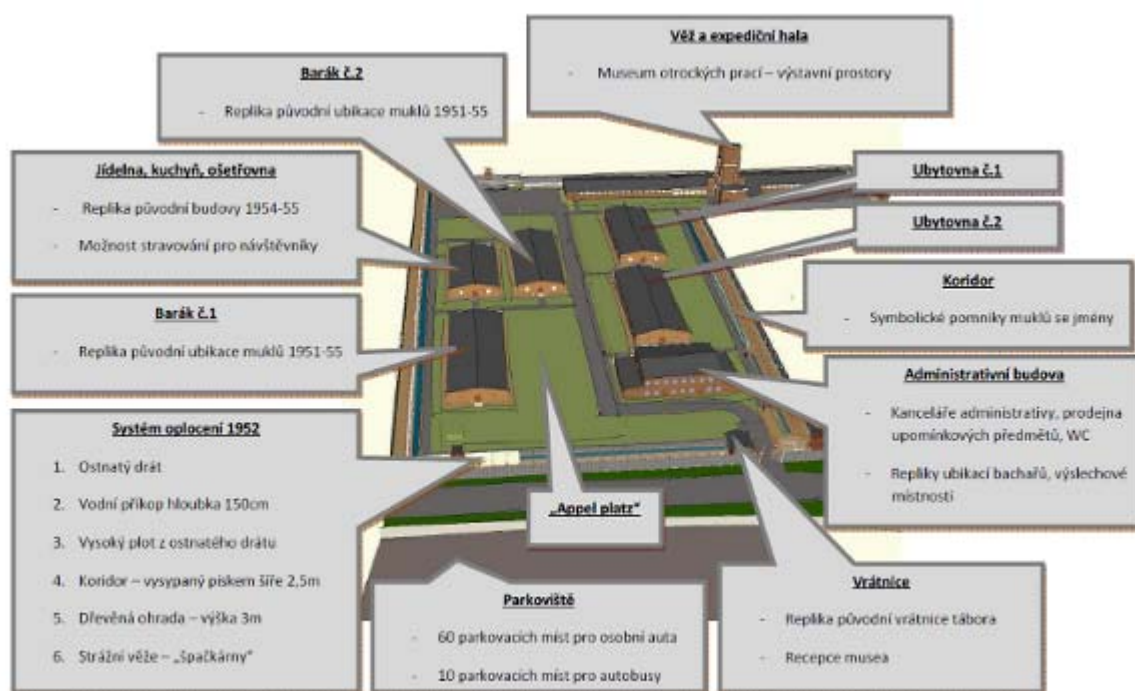
A jak už to tak bývá do celého procesu a vidiny velkých peněz došlo k tomu, že do financování celého projektu vložilo několik místních politiků. Z tohoto důvodu byla do projektu zapletena byrokracie a výsledkem bylo celkové pozastavení prací na studii i na získání dotací z EU.

Obrázek 147, 148 a 149 Návrh přestavby areálu - půdorys



Zdroj: vlastní zdroj (2010)

Obrázek 150 Schéma budoucího využití budov



Zdroj: vlastní zdroj (2010)

VIZE III. a budoucnost průmyslového areálu

K dnešnímu dni byla památka zakonzervována. Před cca čtyřmi lety předsednictvo KPV rozhodlo, že celý areál i NKP po dlouhých jednáních budou převedeny do vlastnictví NPÚ. Od roku 2013 se proto rozjel kolotoč ohledně převodu nemovitostí a pozemků ve vlastnictví KPV ČR. Do dnešní doby pozemky a budovy nebyly zatím převedeny pod správu NPU. Je to z důvodů vypořádání se s věcnými břemeny, vedení sítí a změnou majitele bývalé areálu Škody Ostrov atd. Podle mnou získaných informací se připravuje výběrové řízení na zpracování nové studie dle požadavků NPÚ na zachování nemovité kulturní technické památky a na možné využití prostor na mezinárodní muzeum otrockých prací.

Průmyslový areál škoda ostrov – výhled

Bývalý výrobní průmyslový areál Škody Ostrov bude znovu obnoven jako zcela nová průmyslová zóna v Ostrově. Developerská společnost Panattoni v ní připravuje výstavbu obří haly o deseti hektarech. Podobně velké je distribuční centrum Amazonu v Dobrušce u Prahy. Stavěl ho ostatně rovněž developer Panattoni. Výstavba v Ostrově má začít příští rok. V roce 2018 by měl zahájit provoz první investor. Celkem vznikne v Ostrově 125 tisíc metrů čtverečních moderních průmyslových ploch. Pokud developer nesežene nájemce pro plánovanou obří halu, rozdělí ji do několika menších. V zóně vznikne až pět set pracovních míst. Firma Panattoni v Ostrově chce navázat na projekt z chebské průmyslové zóny. Firmě se tam ve spolupráci s českou realitní skupinou Accolade podařilo přitáhnout například čínského dodavatele automobilek BWI Group, logistickou společnost DHL nebo sklad e-shopu Tchibo. (ZPRÁVY E15.CZ 2017)

Obrázek 151 Vizualizace celé průmyslové zóny



Zdroj: Panattoni foto (2017)

Obrázek 152 Vizualizace skladové haly



Zdroj: Panattoni foto (2017)

Závěr

Práce pojednává o historii, vývoji a charakteristice bývalého průmyslového areálu ŠKODY Ostrov. Historie tohoto místa započala v 50. letech 20. stol. a díky vývoji v čase bude rozvoj tohoto místa nejspíše dále pokračovat. Seminární práce měla za úkol zmapovat a analyzovat nové využití brownfields bývalého průmyslového areálu, který z větší části tvoří zchátralé objekty výrobních hal a skladů. Některé zchátralé objekty vytvářejí i ekologickou zátěž.

Území, které bylo zvoleno, označujeme názvem brownfield. Brownfield je nemovitost (pozemek, objekt, areál), která je nedostatečně využívaná, zanedbávána a případně i kontaminovaná, nelze ji vhodně a efektivně využívat, aniž by proběhl proces její regenerace, vzniká jako pozůstatek průmyslové, vojenské či jiné aktivity (CZECHINVEST, 2016).

Mapované území prošlo od svého vzniku velmi pohnutou historií a bylo by žádoucí uchovat tyto skutečnosti i pro další generace. Tábor „eLko“ již dávno není. „Věž smrti“ je jen temná silueta symbolizující dobu, ve které byla postavena. Na věži dnes visí skromná pamětní deska

připomínající ty, kteří těmito muky prošli, ale již se dnešních dnů nedočkali. Nejen temná minulost tohoto místa, ale i jméno firmy ŠKODA Ostrov byl ve světě znám. Kdysi tento plně funkční průmyslový areál poskytoval po dlouhá léta spoustu pracovních příležitostí obyvatelům z širokého okolí.

Město má o místo s památkou velký zájem a každoročně ze svého městského rozpočtu schvaluje finanční příspěvek na údržbu NKP. Dále je také vidno, že i pro své občany se snaží přinést nové pracovní místa.

Autor práce se domnívá, že pro národní kulturní památku a pietní místo není příliš vhodná výstavba velkoskladů. Místo tím utrpí v důsledku velkého hluku z provozu nákladní automobilové dopravy a i tím, že z hlavní silnice směrem z Ostrova do Jáchymova bude zakryto novou výstavbou. Pokud by se měl autor na problematiku využití starého chátrajícího průmyslového areálu podívat z druhé strany, je pozitivní, že velká developerská firma má zájem ve městě Ostrov a i v Karlovarském kraji zřídit podnik, který občanům Města Ostrov a jeho okolí přinese pracovní příležitost. Dojde tím také k odstranění ekologické zátěže z chátrajícího areálu.

V budoucnu bude nutné najít soulad mezi památkou s pietním místem případně s uvažovaným museem na jedné straně a na druhé straně novým průmyslovým areálem. Ale to ukáže čas a spousta jednání mezi zúčastněnými stranami.

Použité zdroje

CZECHINVEST. *Brownfieldy* [online]. [cit. 11.4.2017]. Dostupné z: <http://www.czechinvest.org/brownfieldy>

HLAVÁČEK & PARTNER, s.r.o., Architektonický ateliér. *Rudá věž smrti: Mezinárodní museum otrockých prací komunistických režimů - Analýza problematiky*. Praha, 2006

NOVÁK, Daniel. E15.CZ. *Bývalou továrnu na trolejbusy Škoda Ostrov nahradí obří hala. Vyrovná se Amazonu* [online]. 13.12.2016 [cit. 6.5.2017]. Dostupné z: <http://zpravy.e15.cz/byznys/reality-a-stavebnictvi/byvalou-tovarnu-na-trolejbusy-skoda-ostrov-nahradi-obri-hala-vyrovna-se-amazonu-1326595>

KOVARŽÍK, Zdeněk. *Věž smrti. Zpravodaj KPV 321, Konfederace politických vězňů České republiky*. Praha 2000, 25 s.

PREISLER, Jiří. *Pasportizace národní kulturní památky Rudá věž smrti*. Karlovy Vary, 2009. 20 s. Odborná práce

PREISLER, Jiří a KUČHTA, Ladislav. *Rudá věž smrti - koncept*. Karlovy Vary, 2009.

ŠKODA OSTROV. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2017 [cit. 2017-05-06]. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Škoda_Ostrov

ZEMAN, Lubomír, ed. *Dějiny města Ostrova*. Ronov nad Doubravou: Triality, 2000. ISBN 80-902786-8-X.

ZÁMEK BRNKY

Bc. Kateřina Vůjtěchová

Úvod

Autorka si pro zpracování tématu vybrala zámek Brnky. Důvodem výběru tohoto sídla je ten fakt, že autorka v obci Zdiby žije. Získaná data, informace, souvislosti a řešení autorka tedy zpracovala s cíleným osobním zájmem pomoci nalezení návrhů na řešení dané situace zámku. Vzhledem k rozsahu seminární práce není však možné, jak z časového, tak z obsahového hlediska téma do detailu rozpracovat. Cílem této seminární práce je navrhnout řešení na zlepšení situace Zámku Brnky.

Zámek Brnky představuje objekt v havarijním stavu, který je důkazem toho, co vše může být způsobeno nevyjasněnými majetkovými poměry. Historie zámku se dokládá již o roku 1233 a od té doby je jeho historie spjata s nevyjasněnými vlastnickými právy a spory mezi sousedy a od toho souvisejícími možnostmi rekonstrukcí apod. Ve 20. století sice byly snahy zámek udržet v použitelné formě pro účely obce Zdiby – zámek byl v roce 1958 prohlášen kulturní památkou, avšak výsledek je dnes tristní.

Tento objekt zcela právem poukazuje na fakt, jak je důležité chránit a pečovat o vlastní památky, navzdory neshodám mezi vlastníky. Naše současnost bude pro naše potomky minulostí, která bude o našem přístupu a úcty k historii vypovídat.

Práce pojednává o historii zámku Brnky, popisuje jeho současný stav a přináší návrhy na pomoc řešení situace. Pro aktuálnost informací byl autorce poskytnut rozhovor se starostou obce Zdiby, panem Janem Tlustým. V práci jsou použity fotografie volně stažitelné z webových stránek. Autorka však přikládá i vlastní aktuální fotografie, nicméně vzhledem k zákazu vstupu do areálu pozemku zámku, nebylo možné získat fotografie z bližší distance. Mapové podklady autorka získala z volně dostupných mapových portálů.

Historie zámku Brnky

Zámek Brnky se nachází ve stejnojmenné obci ležící severně od Prahy v katastrálním území obce Zdiby, na adrese Na Návsi čp. 1. Zámek je ve velmi těžkém havarijním stavu. Obec Zdiby se nachází na severním okraji Prahy, přibližně 10 km od jejího centra a jen několik desítek metrů od její části Praha 8 - Dolní Chabry. Leží tedy již ve Středočeském kraji, okrese Praha-východ, v nadmořské výšce 295 m. Katastrální výměra obce činí 968 ha (Obec Zdiby, 2017). Zahrnuje tři katastrální území – Zdiby, Brnky Přemyšlení.

Dle informací z Archivu hlavního města Prahy historie panství Brnky je poprvé zmíněna roku 1233, kdy stejnojmenná osada byla majetkem svatojiřského kláštera na Pražském hradě. Dle záznamů z 15. století (rok 1406) byly daně osadníky odváděny nikoli Pražskému hradu, ale klášteru v Břevnově. V období husitských válek panství Brnky náleželo do správy Starého Města pražského a to až do roku 1547. Důvodem zřejmě byla skutečnost, že na počátku husitských válek spadl zámek pod církevní majetek. Tehdy zde byly tři dvory, jež byly pronajímány, zastavovány či prodávány různým osobám.

Zámek jako zástava byl Starému Městu potvrzen císařem Zikmundem a jeho nástupci a až do onoho roku 1547 nebyl církví ani králi vykoupěn. Po roce 1547 byl zámek Starému Městu zkonfiskován jako následek protihabsburského povstání a roku 1550 prodán Janu staršímu

Kalenickému z Kalenic (Archiv hl. m. Praha, 2017). Tehdy začínají zmíněné dlouhodobé majetkové spory. Jan starší Kalenický se chtěl usídlit v poplužním dvoře, avšak ten byl již roku 1538 koupen Martinem z Nové Vsi na Moravě, čili v době konfiskace tento dvůr obci Staré Město pražské nenáležel. Tímto argumentovali proti vydání dvora i Martinovi synové – Martin Moravec, řezník v Novém Městě pražském, a jeho bratr Havel Moravec. Jan starší Kalenický se rozhodl majetek získat silou, zámek a panství dobyl a pod trestem smrti přinutil oba bratry přísahat poddanství. Neoprávněné užívání panství bylo řešeno soudně v letech 1591 až 1602 již s Janovým synem Jáchymem a Martinem Moravcem, po jeho smrti s jeho manželkou Annou. Roku 1602 císař Rudolf II. přiznal Anně Moravcové finanční náhradu, která dosahoval desetiny původní ceny panství. Panství jí již přiřknout nemohl, jelikož roku 1591 jej Jáchym Kalenický prodal Kunrátu Majerovi z Poksdorfu.

První polovina 17. století byla pro Brnky opět nešťastná, jelikož roku 1620 byly vypleněny. Roku 1641 byly prodány a majitelem, jak se zmiňují dobové prameny tehdy již tvrzí nikoli zámku, se stal doktor Jan Křtitel Birka z Birkenštejna s manželkou Apolenou Víznerovou z Nevítkova. Manželé Birkovi patrně začali s přestavbou tvrze na zámek (Závorková, 2006). Tvrz byla zakoupena spolu s obcí, vltavským břehem a příslušnými budovami. Zde se majetkové spory objevují opět. Tentokrát se jedná o vlastnictví vltavského břehu, který si nárokuje správa roztockého statku. Z tohoto důvodu manželé Birka s Víznerovou ukončují přestavbu tvrze na zámek a postupují majetek správě jezuitů u sv. Ignáce na Novém Městě pražském. Jezuité v přestavbě pokračovali a rok po získání majetku byl zámek dostavěn již v podobě, která byla známa až do 80. let 20. století (Hosák, a další, 1988).

V letech 1721 – 1723 zámek prošel druhou barokní přestavbou. Severně od zámku zůstal nedokončený velký sklep. Spory s roztockým statkem se podařilo urovnat polnímu maršálovi Damiánu Janu Sickingenovi roku 1723. Maršál Sickingen začal přestavovat severní čtvrtý díl půdorysu nad rozestavěným sklepem. Stavbu dokončil říšský hrabě Caretto-Millesimo. Zámek byl většinou obýván správcem majetku, těžištěm sídla zůstával hospodářský dvůr. V 70. a 80. letech 19. století proběhla novorenesanční přestavba (Závorková, 2006).

Dle dobových pramenů se již majiteli stávali pouze světské osoby a to v rychlém sledu – v letech 1764-1808 byli majiteli rod hrabat Caretto-Millesimové, následně František Vobořil, hostinský ve Zdíbech a majitel vesnice Klecany. Posledním známým majitelem v 19. století byl Jan Gallas, kterému právě Vobořil panství podstoupil. Roku 1861 se majitelem stává Martin Brabec z Prahy. Uvádí se, že v té době panství Brnky znamenalo nejen zámek, ale též statek, vinopalnu, pivovar a již zmíněný poplužní dvůr.

Zámek Brnky po dostavbě jezuity měl podobu dvoupatrové budovy s renesančním jádrem a obvodového zdiva z období gotiky. Součástí zámku byla též kaple, která měla v prvním patře vlastní oratoř (Zriceniny.eu, 2011; Čížek, 2017).

Vlastnictví zámku a přilehlých pozemků je dnes nejasné. Roku 1986 se panství stává majetkem Státní knihovny, která zde staví halu pro účely knihovny. V restitučním řízení po roce 1989 je však panství vráceno potomkovi původních majitelů panu Janu Cahovi. Avšak dle Šebka (Šebek, 2012) na zámku leží zástavní právo a spolu s ním je majetek prodán dále za nevyjasněných okolností (rok 1994). Roku 2005 projevuje zájem o zámek a pozemky Národní galerie, která by zde provozovala část sbírek Uměleckoprůmyslového muzea. Zámek se však roku 2008 stává majetkem Sdružení pro obnovu a provoz zámku Brnky. Roku 2009 se zámku zřítíla střecha. Na základě posudku statika je vstup na pozemky zámku z bezpečnostních důvodů zakázán.

O pozemky projeví zájem developeři, kteří krom jiného chtěli budovu zámku využít pro umístění kanceláří. Proti tomuto se obyvatelé obce úspěšně odvolali (Šebek, 2012). Zámek je dodnes majetkem Národní knihovny potažmo Národní galerie (Čížek, 2017).

Současný stav zámku Brnky

Zámek je velmi hodnotným příkladem raně barokního venkovského letního sídla (villa suburbana) rektora pražské jezuitské koleje, umělecko-historicky je zvláště cenná kaple s až manýristickou výzdobou (pravděpodobná účast italských štukatérů) i celé velkoryse upravené předpolí a navazující zahrada. Velký krajinnotvorný dopad mají i rozsáhlé úpravy terénu severně od zámku. I přes demolici takřka celého dvora má areál pro obec zásadní urbanistický význam (Památkový katalog, 2017).

V Národním památkovém ústavu je areál památky velmi detailně popsán. Areál obsahuje zámeckou budovu, bývalý park s hrazením východně od ní, prostor bývalého hospodářského dvora a jeho pozůstatky. Zámek je dvoupatrová obdélníková budova s hlavním průčelím na východ. V dispozici nadzemních podlaží se projevuje dělení na trojtraktový raně barokní starší zámek a jeho dvojtraktovou severní barokní dostavbu (Národní památkový ústav, 2017). V jižním trojtraktu vede střední část schodišťovou halou přes všechna podlaží podesta se styčnými výsečemi. Schodiště je vybouráno. Vchody jsou zdobené s pískovcovými portály s ušima a kapkami. V jižním traktu se tyčí přes dvě podlaží kaple Narození Panny. V severním trojtraktu se nachází dvojice místností s valenou klenbou se styčnými výsečemi Marie. Severní díl bývala spíše s kuchyní. První patro tvoří velká světnice, ve druhém patře byly dva pokoje. Nad kaplí ve druhém patře byl situován reprezentační hodovní sál, pojmenovaný „šenkliš“. Podle dochovaného prodejního písemného ohodnocení z roku 1719 byla na střeše zámku dřevěná věž: „Střecha opatřena vížkou a v ní zvonec, kterým se na mši svatou a proti mračnům zvoní“ (Závorková, 2006).

Doc. Ing. Michael Rykl, PhD. spolu se studenty ČVUT fakulty architektury v Praze zpracoval hloubkový stavebně historický průzkum pro potřeby památkové péče s názvem „Brnky, areál zámku č. p. 1“. Z tohoto dokumentu vyplývá, že zámek Brnky představuje velmi cennou architektonickou památku. Jako nemovitá kulturní památka je zámek Brnky zapsán v Ústředním seznamu nemovitých kulturních památek pod rejstříkovým číslem objektu 32219/2-2205. Zámek se stal 3. 5. 1958 památkově chráněným. Poslední monitoring památky proběhl 17. 11. 2013 (Národní památkový ústav, 2017).

Následující obrázek představuje letecký snímek z roku 1959. Ze snímku je patrné, že ještě před necelými 60ti lety byly budovy panství Brnky nejen zachovány, ale že byly také plně využívány. Je velmi smutné, že v celé historii této architektonické památky stačilo bezmála 60 let k tomu, aby byla v takovém alarmujícím stavu, jako je dnes.

Obrázek 153 Letecký snímek panství Brnky z roku 1959



Zdroj: Šebek, 2012

V pravé části je patrná hlavní budova s kaplí, žlutý rámeček. Nalevo od budovy zámku bývaly stodoly, pro přehlednost označeno bílým rámečkem. Bezprostředně vedle stodol stávaly dílny, modře označeny, naproti zámku pak byty, černě označeny. Stáje a kůlny ukončily pomyslný obdélník, zeleně označeny. Za stájemi se pak ještě mezi špýcharem (budova do tvaru L) a budovou správce (v pozadí) rozléhaly chlévy. Kolem dokola fotografie dokazuje rozsáhlé vzrostlé prostory zahrad.

Obrázek 154 Budova zámku Brnky



Zdroj: foto autorka

Ve výše uvedeném dokumentu zpracovaným panem doc. Ryklem a panem Jesenským bylo mj. uvedeno, že za havarijním statickým stavem budovy nesou nemalý podíl obyvatelé okolí,

kteří objekt tzv. rozebírají a svou neznalostí a nedůstojným přístupem se zajišťují o jeho rozpadání. Další důvodem bylo časté dřívější zavádění restaurátorských sond, jejichž spisová část se ztratila. Stav zámku je takový, že žádná konstrukce zámku nebyla úplná, ale žádná také úplně nechyběla. Vše bylo dostatečně čitelné, čili sondáží bylo zapotřebí minimálně. V rámci průzkumu byla zajištěna téměř kompletní dokumentace, nicméně i během průzkumu některé konstrukce přičiněním okolních obyvatel mizely (Rykl, Jesenský, 2001).

Jak již bylo několikrát řečeno, z obrázku 2 je patrný silně zdevastovaný objekt, ponechaný bez zajištění, nevyužívaný. Jeho stav je po dlouhém chátrání již havarijný a památka je tak ve své existenci vážně ohrožena. Vzhledem k rozbírání nosných dřevěných a kovových částí bylo v roce 2010 provedeno provizorní zajištění. To spočívalo v započetí statického zajištění objektu ve smyslu stažení zdiva horního podlaží a v zakrytí stavby provizorní střechou. Na podzim roku 2012 byl dokončen tento projekt, ale bohužel i přes velkou snahu se zatím nepodařilo zajistit potřebnou další opravu památky, která tak i nadále zůstává vážně ohrožena. Objekt je v tomto stavu nebezpečným pro každou neznalou vstupující osobu do něj. Dle osobního rozhovoru se starostou Zdib, panem Janem Tvrdým, se obec zajistila o to, aby byl objekt s pozemkem řádně oplocen a vstupy do objektu zazděny.

Na následujícím obrázku 3 bylo cílem autorky zachytit pohled boční levou část zámku. Na obrázku je zřejmě viditelná opravená část střechy. Dále však je z obrázku patrná nechvalně zarostlá část zahrady. Venkovní prostory jsou silně znečištěné nebezpečným materiálem. Okolní lidé si z areálu udělali skládky a sváželi na pozemek různé, nejen zdraví, ale též přírodě nebezpečné odpady typu azbestových desek, olejů, barev, ostrých kovových částí, aj materiálů.

Obrázek 155 Boční pohled a část zahrady pozemku



Zdroj: foto autorka

Vzhledem k tomu, že je vstup na pozemek zakázán, nebylo možné zajistit vlastní fotografie interiéru. Pro účely této seminární práce, použila autorka volně dostupné fotografie.

Obrázek 156 Východní sál a zbytky klenby se štukovou výzdobou



Zdroj: Scenerie, 2017

Obrázek 157 Propadlý strop



Zdroj: Zámek Brnky, webnode, 2017

Obrázek 3

Ve východním sále (kudy se vcházelo do kaple) jsou viditelné zbytky klenby s nádhernou štukovou výzdobou. Zdi však pohromadě drží prozatímni ocelová lana.

Obrázek 158 Černá skládka v areálu zámku



Zdroj: Zámek Brnky, webnode, 2017

Analýza využití Zámku Brnky

Během rozhovoru s panem Tvrdým, starostou obce Zdiby, byla autorka seznámena s revitalizačním projektem, který probíhá v bezprostřední blízkosti zámku. Jedná se o projekt revitalizace návsi a přírodního parku. Projekt řeší komplexní koncepci rozvoje a celkového zkvalitnění veřejného prostoru v okolí návsi v Brnkách, včetně dopravní a technické infrastruktury a obnovy přírodních prvků.

Z rozhovoru s panem starostou vyplývá, že mezi základní cíle projektu patří:

- Vytvoření atraktivního prostředí pro volnočasové aktivity, sportovní a kulturně společenské využití v rámci návsi a přilehlého parku;
- Nové dopravní řešení s preferencí pěšího provozu ve formě obslužných komunikací s jednostranným chodníkem a veřejným osvětlením;
- Vytvoření návsi v tradiční formě, s minimalizací podílu zpevněných ploch, s dostatečným veřejným osvětlením, určené k setkávání lidí, relaxaci a odpočinku, pořádání obecních akcí;
- Navržení přírodního parku s vlastním lokálním biotopem ve formě zatravněné plochy se solitérní vyšší zelení, vodního prvku a naučné stezky;
- Obnova původního vodního toku a vytvoření přírodního mokřadu s umělým jezírkem;
- Vytvoření zcela přírodního amfiteátru v podobě terénních valů a zatravněných teras;
- Přímé propojení prostoru návsi se sousedním parkem širokým koridorem pro pěší se zklidněným pohybem vozidel;
- Obnova stávající opěrné cihelné stěny včetně propustku původní vodoteče, vytvoření zábradlí.

Vzhledem k tomu, že si autorka místo revitalizace osobně zkontrolovala, potvrdila si tím skutečnost již započatých a probíhajících prací na projektu. Realizace tohoto projektu může být velmi nápomocná k znovu-otevření problematiky sousedícího zámku Brnky. Vzhledem k zatraktivnění tohoto prostranství, obnovy přírodního parku, plánu společenského využití, je z komplexního hlediska územního rozvoje zcela možné, že zámek Brnky bude pro investory obratem atraktivnějším cílem pro jejich investice.

Dle územního plánu obce Zdiby, je jedním z hlavních bodů rozvoj, obnova a výstavba cyklostezek a silnic včetně chodníků (Obec Zdiby, 2017). Zdiby jsou součástí mikroregionu Povodí Mratínského potoka a zaujímají první místo v demografickém vývoji obyvatelstva v tomto mikroregionu. Obce mikroregionu Mratínského potoka hromadně obnovují a staví cyklostezky. Zastupitelé obcí dobře vnímají, že právě cyklostezky jsou jednou z hlavních tras turistické návštěvnosti tohoto mikroregionu. Tento fakt také podporuje již ta skutečnost, že Brnky jsou doslova pár set metrů od břehu Vltavy. Tu lemuje cyklostezka, která odbaví stovky až tisíce cyklistů denně. A proto Zdiby nevyjímaje na základě SWOT analýzy volnočasových aktivit začlenily do svého územního plánu rozvoj cyklostezek na první příčku. Tento fakt jen podporuje víru autorky ve zvýšení povědomí o této oblasti a podpoření cestovního ruchu.

Návrhy na zlepšení situace Zámku Brnky

Revitalizace návsi a přírodního parku v bezprostřední blízkosti zámku Brnky otevírá nové možnosti. Vzhledem k tomu, že obec plánuje mj. také společenské aktivity, koncerty, oslavy, festivaly aj., je určitě vhodné pracovat s aktuálním rozvojovým plánem a využít jej ve prospěch revitalizace projektu zámku a rozšířit tak povědomí o něm. Nakonec tato varianta

může být tou, která objekt zachrání a vdechne život do jeho zdí. Autorka vnímá propojení přírodního amfiteátru a zámku Brnky jako nejlepší možné řešení.

Dodržení historických parametrů objektu, zachování jeho historické hodnoty vnímá autorka jako stěžejní pro revitalizaci objektu. Vzhledem k tomu, v jakém stavu se nyní zámek nachází, je bohužel ale také možné, že nebude možné zachránit celý objekt. Nicméně autorka vnímá za velmi důležité revitalizovat objekt s co možnou nejvyšší mírou patřičné důslednosti.

Obnovit budovu zámku Brnky a jeho přilehlého areálu nevyžaduje „pouze“ investici na tuto obnovu samotnou. Je velmi důležité vnímat tuto situaci komplexně. Objekt s sebou nese samozřejmě náklady na údržbu a provoz. Vzhledem k tomu autorka primárně navrhuje revitalizovat objekt ke komerčním účelům, jež zajistí pravidelný příjem finančních prostředků.

Návrhů na využití existuje jistě mnoho, nicméně aby svým charakterem perfektně odrážely historii a charakteristický rys objektu, autorka přináší ty nejvhodnější:

Galerie – objekt by mohl být nabízen formou krátkodobého pronájmu malířům, sochařům, cestovatelům, fotografům, PR agenturám a jiným vystavovatelům. Část objektu by mohla sloužit ke krátkodobým tematickým výstavám. Část objektu by mohl mít charakter stálé kompozice. Galerie by také mohla být atraktivní pro firmy, které by uváděly na trh nový produkt a v rámci PR a marketingu by mohly v objektu probíhat tiskové konference či setkání novinářů.

Wellness – objekt by představoval klidovou oázu pro své klienty. Lokalita, historie zámku, propojení objektu s rozsáhlou zahradou, široká nabídka procedur, prvotřídní servis by jistě byly hlavními pilíři úspěchu.

Lázně – možnost propojení Wellness s nabídkou lázeňských procedur a povýšení tak na úroveň zdravotnických služeb by mohla být atraktivní pro řadu klientů. Navázání na síť lékařů a zdravotních pojišťoven by zajistilo pravidelnou návštěvnost jejich pacientů. Tato varianta přináší jistotu naplnění kapacity.

Domov pro seniory – atraktivní nabídka občanům, kteří by rádi umístili své rodinné příslušníky do luxusnějších prostor. Objekt by byl navržen tak, aby splňoval přísná zdravotnická kritéria a ještě nabízel možnost kvalitního a důstojného dožití svým klientům. Autorka vnímá tuto možnost z variant jako nejatraktivnější a to nejen z etického hlediska, ale zejména jako možnost propojení s výše uvedeným územním plánem obce. Přírodní amfiteátr by Domov pro seniory povýšil na místo, kde senioři aktivně prožívají své stáří. Senioři by mohli být aktivně zapojeni do dění, mohli by mít svůj vlastní kulturní program. Nebo naopak by mohl být pravidelný program organizován i pro ně.

Ateliéry – v tomto případě by byl objekt navržen tak, aby mohl představovat „Dům ateliérů“. Tzn., že by mohl představovat sídlo jedno i více subjektů. A to ať už s heterogenní nabídkou služeb či by objekt představoval specifickou nabídku jednoho subjektu.

Knihovna – v této variantě je potřeba knihovnu navrhnout tak, aby byla atraktivním místem pro své návštěvníky. Je potřeba, aby její služby byly natolik specifické, že by byla vyhledávána v širokém okolí a to nejen nadšenými čtenáři. Tzn., že by disponovala konkurenční výhodou. Autorka navrhuje kavárnu s dostatečnou kapacitou, elektronicky

vybavený prostor, možnost připojení na wifi, studijní prostory, studijní semináře, atraktivní programy pro děti a seniory, audio prostory, předčítání knih, čtení pro neslyšící, autogramiády a v neposlední řadě akce spojené se zahradním areálem.

Kulturní síň – nádherné prostory zámku by bylo možné využít na hudební představení a koncerty komornějšího typu. Dále by bylo možné sál navrhnout tak, aby zde mohl působit i divadelní spolek a naopak nabízet sál pro různá divadelní představení i ostatním sborům. Také se nabízí možnost obřadní síně ať už pro svatby, promoce či různé předávání cen.

Proto, aby bylo možné zahájit proces cílený na revitalizaci zámku Brnky, je nutné zvolit vhodnou strategii získání finančních prostředků. Vzhledem k různorodým návrhům je potřeba výčtu různých druhů finančních zdrojů. Vzhledem k náročnosti otázky financování je vhodné investici konzultovat např. s Agenturou pro podporu podnikání a investice. Z dostupných informací pro tuto seminární práci autorka navrhuje kombinaci využití čerpání finančních prostředků z níže uvedených externích zdrojů financování pro realizaci projektu revitalizace zámku Brnky.

Financování revitalizace zámku Brnky

Národní zdroje – Ministerstva průmyslu a obchodu, Ministerstva pro místní rozvoj, Ministerstva životního prostředí čerpání prostředků z dotačních resortních programů.

Regionální zdroje – krajský dotační titul středočeského kraje – Středočeský fond kultury a obnovy památek.

Zdroje EU – Rekonstrukci kulturních památek a tedy posílení regionálního rozvoje nabízí Evropský fond pro regionální rozvoj. OP – Operační program podnikání a inovace, ROP).

Soukromé zdroje – Investice developerů, partnerství veřejného a soukromého sektoru.

Další zdroje – aktivní získávání prostředků z neziskového sektoru, aktivní oslovení korporátních subjektů a možnost získání firemních příspěvků, občanské sbírky.

Vzhledem k atraktivní lokalitě, blízkosti hlavního města Prahy, historické hodnotě objektu shledává autorka také možnost zviditelnění objektu na mezinárodním trhu nemovitostí. Pokud má být cílem památku zachránit, určitě je jednou z atraktivních variant právě možnost nabídky či spolupráce s mezinárodním investorem.

Závěr

Tato práce vzhledem k rozsahu pouze nastiňuje problematiku tématu a poukazuje na aktuálnost a v zásadě míru důležitosti nutnosti řešení. Je zajisté na místě návrh na řešení situace už jen z titulu bezpečnosti a určité etické zodpovědnosti vůči historickým hodnotám.

Zámek Brnky má pohnutou historii, která započala již ve 13. století. Původně se jednalo o statek v centru obce, posléze o tvrz a až v 17. století se z budov stává zámek. Z významných budov se dodnes zachovaly pouze hlavní budova a kaple. Ta je ceněna památkáři především pro svou architekturu. Mezi majiteli se, dle použitých zdrojů, vystřídaly primárně církevní řády a po bitvě na Bílé Hoře se panství dostalo do držení již spíše světských majitelů. Ve 20. století byla majetková práva silně nejasná. Dnešní stav zámku je neutěšený a jak uvádí

Národní památkový ústav zámek, celé panství je ohroženo a nachází se v havarijním stavu. Je smutné, že v dnešním světě nedokážeme tak hluboce historické památky ochránit.

Vzhledem k současnému stavu objektu nelze ale pouze vnímat nutnost opravy z pohledu historické památky. Je nutné také vnímat riziko ublížení na zdraví v případě vstupu člověka do areálu. Vnější prostory jsou velmi znečištěné. Jedná se o černé skládky způsobené okolními obyvateli. I přesto, že jsou objekt a jeho venkovní plochy oploceny, neustále obecní policie řeší neoprávněné vstupy do areálu. Největším problémem z hlediska bezpečnosti autorka vnímá zkoumavé party dětí, které vstup na pozemek a prolézání objektu zajisté vnímají jako dobrodružství. Bohužel ale v některých místech je objekt ve všech patrech propadlý, některé podlahy jsou extrémně zpuchřelé. Hrozí vysoké riziko pádu. Je tedy zajisté na místě a mělo by být v zájmu nejen místních obyvatel, vedení obce, majitelů ale i vyšších státních orgánů tento objekt aktivně řešit. Prevence je v tomto případě bezodkladná.

Autorka stále vnímá šanci na revitalizaci objektu a jeho pozemku za velmi reálnou. Nicméně i přesto by bylo nutné zajistit dohled nad dodržáním veškerých zásad a norem ochrany památky tak, aby revitalizace co nejvíce obnovila architektonickou tvář objektu. Proto autorka ve své práci zmínila varianty na revitalizaci objektu typu galerie, wellness, lázně, ateliér, knihovny či kulturní sítě. Dále uvedla např. možnost soukromého Domova pro seniory, ve variantě luxusně vybaveného objektu s rozsáhlými zahradami a zázemím nově budovaného přírodního amfiteátru.

Autorka pro realizaci projektu uvádí financování z externích zdrojů nejen jako je možnost čerpání příslušných národních a krajských dotačních titulů, zdrojů evropského financování, nadačních podpor, firemních příspěvků, sbírek, ale také jako možnost postoupení realizace soukromému vlastníkovi či investorovi za účelem komerčních aktivit, či kombinace výše uvedených.

V rámci rozhovoru s panem starostou Zdib byla autorka též okrajově seznámena s možným řešením financování a revitalizaci celého objektu. Nicméně tyto informace jsou ne zcela přístupné veřejnosti v této fázi. A proto autorka získala pouhý nástin informací, které nijak nepoškozují nebo neohrožují aktuální jednání - Národní galerie v této chvíli plánuje rozšíření svých prostor a zámek Brnky je jednou z variant výběru. Rozhodnutí o volbě umístění nových prostor závisí na mnoha aspektech. Jedním z nich je financování a s tím spojená povinnost alokace těchto finančních zdrojů, jež závisí na rozhodnutí státních orgánů v této souvislosti.

Dle slov pana starosty je z pohledu obce Zdiby zastupitelstvo otevřeno jakékoliv spolupráci. Bohužel finančními zdroji obec na obnovu zámku a přilehlého areálu nedisponuje. Nicméně jsou otevřeni jakékoliv pomoci urychlení různých povolení ze strany obce, ochotně pomohou v rámci občanské iniciativy otevřít dobrovolnickou činnost v čele s jejich vedením. Nabízí se tedy myšlenka dobrovolného vyčištění areálu a příprava pro prodej objektu.

Nezbývá než doufat, že se přeci jen vše k dobrému obrátí. Ať už k obnově zámku, či k jeho zboření. Nejdůležitější však je zajistit bezpečnost obyvatel a odvrácení hrozby hlubokého znečištění tamní půdy.

Použité zdroje

Archiv hl. m. Prahy. 2017. *Přehled písemností patrimoniální správy na území hl. města Prahy a dalších panství ve správě pražských měst podle stavu v roce 1848.* [online] Praha : Archiv hl. m. Prahy, 2017. <http://www.ahmp.cz/page/docs/prehled-pisemnosti-patrimonialni-spravy.pdf>

ČÍŽEK, Jiří. 2017. Zámek Brnky. Hrady.cz. [Online] Hrady.cz, 1. 1 2017. [Citace: 25. 4 2017.] <http://www.hrady.cz/index.php?OID=2148&PARAM=11&tid=8537>. ISSN 1803-0076.

Národní památkový ústav. 2017. Zámek Brnky. Památkový katlog. [Online] NPÚ, 1. 1 2017. [Citace: 25. 4 2017.] <http://pamatkovykatalog.cz/?mode=parametric&isProtected=1&catalogNumber=1000143777&presenter=ElementsResults>.

Národní památkový ústav. 2017. Zámek Brnky. Památkový katlog. [Online] NPÚ, 1. 1 2017. [Citace: 25. 4 2017.] <http://pamatkovykatalog.cz/?presenter=ElementsResults&action=element&element=2313109>

Obec Zdiby. 2017. [Online]. [Citace: 25. 4 2017.] <http://www.obeczdiby.cz/historie-obce/>

Osud panství a zámku Brnky. 2017. [Online] WebNode. [Citace: 25. 4 2017.] <http://zamek-brnky.webnode.cz/>.

Scenerie. 2017. Zámek Brnky. Národní kulturní památka. [Online] Scenerie. <http://www.scenerie.cz/foto/zamek-brnky-narodni-kulturni-pamatka/id/25202>.

Výletník.cz. 2017. Zámek Brnky. Výletník.cz. [Online] Výletník.cz, 1. 1 2017. [Citace: 25. 4 2017.] <http://www.vyletnik.cz/vase-tipy-na-vylet/stredni-cechy/okoli-prahy-vychod/1463-zamek-brnky/>.

ZÁVORKOVÁ, Hana. *Povodí Mratínského potoka a jeho okolí*. Líbeznice: Svazek obcí Region Povodí Mratínského potoka, 2006. 205s. ISBN 80-239-6133-0.

Zámek Brnky. Fotogalerie 2017. [Online]. <http://zamekbrnky.webnode.cz/fotogalerie/galerie-rok-2002/>

Zámek Brnky. Rykl, Jesenský. 2001. Hloubkový stavebně – historický průzkum v památkové praxi. Dějiny staveb – sborník příspěvků, přednesených na konferenci Dějiny staveb, Nečtiny. [Citace: 25. 4 2017.] <http://zamek-brnky.webnode.cz/posudek-pamatkaru/>

Zřícenina zámku Brnky. 2017. Zříceniny.eu. [Online] Athero.cz, 1. 1 2011. [Citace: 25. 4 2017.] <http://www.zriceniny.eu/zamek-brnky-u-prahy>.

VRCH KAPITOL V MICHLI

Bc. Jana Pokorná

Úvod

Cílem této práce je zmapování a navržení možnosti v rámci revitalizace oblasti, která se nachází v Michli na Praze 4. Původně se jednalo o ves a první zmínka o ní je už z roku 1185, kdy patřila Vyšehradské kapitule. Během 2. poloviny 19. století začal v souvislosti s rozvojem pražských předměstí a okolních vsí mizet zemědělský ráz vsi a začaly se objevovat první továrničky a výrobní závody. Na pozemcích těsně přiléhajících ke starobylé vesnici se začaly objevovat první činžáky městského stříhu a rázu. V roce 1900 měla Michle už přes 600 obyvatel (Praha neznámá, 2017). V posledních letech se oblast stává stále vyhledávanější pro bydlení. Její poloha umožňuje vhodné spojení městské hromadné dopravy a do centra se člověk dostane během 15 minut. Navíc se zde nabízí hned tři možnosti využití dopravy – tramvaje, autobusy a metro. Tento prostor proběhl několika změnami za posledních pár let.

Současné využití veřejného prostranství - Vrch Kapitol

V těsném sousedství Tyršova vrchu v Michli na Praze 4 se nachází vrch Kapitol, který má účel veřejného prostranství. Je umístěn mezi čtyřmi ulicemi, a to ulicemi Týmlouva, Pod Stárkou, Magistrů a Nad Vinným potokem. Samotné ulice nejsou jeho hranicemi, těmi jsou zástavby skladů, plechových ohrad či tenisový areál.

Obrázek 159 Letecký snímek vrchu Kapitol



Zdroj: [www. https://www.google.cz/maps](https://www.google.cz/maps)

Dle internetových zdrojů získal vrch jméno Kapitol ze dvou možných důvodů. Jeden pramen uvádí, že název vrchu historicky souvisí s názvem ulice Kapitulská (Kučera Petr Kučera, 2017, což je jedna z blízkých ulic vrchu. Další pramen uvádí, že název je odvozen od skutečnosti, že toto území patřilo církvi – kapitule, což koresponduje i s názvy sousedních ulic: Kapitulská, Magistrů a Děkanská. A to celé v návaznosti s nedalekým statkem - dnes sídlo domova Sue Ryder. Dříve byl celý vrch třešňovým sadem, z kterého dnes zbylo jen několik původních dřevin (Praha zelená 2017).

Současné využití vrchu

Z celého vrchu je vidět na všechny světové strany. Může se zdát, že z jižní části je ve stínu Tyršova vrchu, ale slunce při vycházení kopíruje Tyršův vrch a dostává se během dne nad něj. Kapitol je tak celý den příjemně vystaven slunci.

Jak již bylo zmíněno, jsou zde z větší části původní dřeviny, kterými jsou třešně. Jejich věk je odhadován na více jak 30 let. Jsou útočištěm ptáků a jejich plody volně dostupné návštěvníkům vrchu. Jejich počet se postupně snižuje díky jejich letitosti a stáří. V průběhu revitalizací v minulých čtyřech letech byly dřeviny doplněny mladými jabloněmi, třešněmi a okrasnými stromy. Výsadby byly provedeny šetrně, stromky byly jištěny dřevěnými kůly, případně navíc bylo provedeno jejich ukotvení uvázáním, a také s ochranou proti okusu od hlodavců. Původní stromy se nachází na severní a jihovýchodní části vrchu, ty nové byly vysázeny pouze v jihovýchodní části.

Obrázek 160 Funkční uspořádání území



Zdroj: <http://www.cistapraha4.cz/priroda/index.php?page=park-vrch-kapitol>

Jak již bylo uvedeno, jedná se o vrch, na který se dostaneme hlavní asfaltovou cestou, která pozvolna stoupá. Vede zhruba prostředkem vrchu a kolmo se ubírá k vrcholu. Tento prostor z větší části zabírá oplocené dětské hřiště a zbytek tvoří funkční plocha pro skateboardy. Okolo nich je vyasfaltovaná dráha, která je využívána pro běh, kolečkové brusle, nebo zde rodiče učí děti jezdit na kole. V rámci celého prostoru jsou umístěny lavičky. Dětské hřiště má klasické prvky (skluzavka, pískoviště apod.), velkou lanovou síť ve formě pyramidy, cvičicí stroje pro seniory. Vedle tohoto hřiště se nachází oplocená hrací plocha s umělým kobercem, která je hojně využívána dospělými i dětmi v rámci fotbalu, volejbalu či nohejbalu. Vrch se dá určit za plně funkčně využitý. Avšak při důkladnější analýze prostoru je možné nalézt rezervy a nedostatky, případně i chybějící následná péče dřevin.

Stávající stav vrchu

Hlavní revitalizace proběhla v roce 2014, kdy se díky této akci zvelebilo oplocené dětské hřiště. Bylo přidáno chemické WC, vytvořeno vyústění pitné vody s kohoutkem, přibýly cvičicí stroje, byla odstraněna vyhlídková rampa, která nebyla nikterak vysoká, ale nabízela vyvýšené místo pro krásný pohled na Vršovice a Vinohrady. Byly vysázeny nové dřeviny a byly odstraněny živé ploty, které se nesly podél hlavní cesty.

V dnešní době již zde chemické WC není, vodní přívod nefunguje, jelikož byl odstraněn kohoutek pro spouštění vody, některé stromky mají poškozené kůly a ty jim spíše ubližují, než aby jim byly oporou. Původní, ani nové stromy nenesou známky údržby a péče. Plastová ochrana proti škůdcům je ve většině případů částečně mimo stromek, v některých případech brání přirozenému rozrůstání dřeviny, nebo leží vedle stromku, než jsou odváty větrem. Původní záměr revitalizace byl jistě navržen v dobém mínění, avšak další efekt zde vidět není. V úpatích vrcholu se na mnoha místech nachází rezavé oplocení z vlnitého plechu, které budí zpustošený vzhled. Jedná se o vymezení vedlejších pozemků a je zřejmé, že jeho odstranění by nebylo na místě. Jeho řešení je popsáno v další kapitole.

Další částí, která je zanedbávána, je prostor v severozápadní části vrchu. Tato část je zaplevelena popínavým ostružiním, starými keři a nachází se zde pár kusů starých ztrouchnivělých třešní. Tento prostor je opticky oddělen od zbytku vrchu keřovitým plotem, avšak zcela přístupný. Na něm se nachází odhozené skleněné lahve, různé odpadky a střepy. V případě, že by prostor byl revitalizován, nedocházelo by k odhazování předmětů, které jsou nebezpečné v rámci možného zranění. Pro příkladný náhled poslouží níže uvedené fotografie současného stavu.

Obrázek 161 Současný stav území



Zdroj: autorka, 2017

Obrázek 162 Současný stav území



Zdroj: autorka, 2017

Návrh revitalizace vrchu Kapitol

Vrch Kapitol je využíván zejména rodinami a dětmi, ať už předškolního či školního věku, dále zde chodí na procházky lidé s pejsky a výhledu na Prahu si užívají zejména senioři. Právě v teplých dnech bývá kapacita hřiště přeplněna. Ani ne tak prostorově, jako tím, že zde chybí další využití pro děti předškolního věku. Proto bude vhodné zaměřit na všestranné využití plochy prostoru.

Návrh řešení

Prostranství oploceného hřiště

Toto prostranství je v teplejších dnech aktivně využíváno dětmi a rodiči. Chybí zde další využití pro děti předškolního a školního věku, zázemí zajímavější využití polohy hřiště. Navrhovaná revitalizace v prostoru hřiště zahrnuje tyto aktivity:

Vybudování vyhlídkové plochy

Tato plošina, která by byla celá ze dřeva a ve výšce 8 m nad zemí, by umožňovala fascinující výhled na městskou část Vinohrady, Vršovice a částečně i odkrývala výhled na Petřínskou rozhlednu.

Obrázek 163 Příklad vyhlídkové plošiny



Zdroj: <http://sumava.net/fr.asp?tab=snet&id=11216&burl=>

Lezecká stěna pro děti

Návrh takovéto stěny je uveden na obrázku č. 6, umožňovala by děti naučit novým dovednostem a zároveň motivovala k pohybu.

Obrázek 164 Návrh lezecké stěny pro děti



Zdroj: <http://www.praha13.cz/file/IN71/Podrobna-zprava-o-revitalizaci.pdf>

Doplnění laviček

Laviček je zde v celkovém počtu pět, a další tři jsou v západní vyvýšené části hřiště, kde se nachází i letitá třešeň, jakožto původní dřevina. Tento strom je často obsazen dětmi, které po něm lezou a lámou tak zbytečně větve. Revitalizace navrhuje, aby kolem tohoto stromu byla zhotovena lavička ve formě šestiúhelníku. Ve chvíli, kdy bude lavička využívána, zamezí lezení dětí po stromě, lidé budou moci využít stínu stromu v letních dnech. Tento druh lavičky je navržen i u dalších tří stromků, které byly vysazeny v rámci revitalizace v r. 2014.

Ostatní prostranství

Ostatními prostranstvím jsou myšleny plochy, které se nachází na vrchu kromě samotného oploceného hřiště. Návrh je koncipován tak, aby došlo rozšíření užité plochy, navýšení počtu laviček a navýšení možností využití vrchu k volnočasovým aktivitám.

Navrhovaná opatření v prostoru

Jednotlivé návrhy opatření jsou zakreslena do obrázku č. 10 a jsou uvedena pod stejnými písmeny a) – e):

Živé ploty – tam kde se nachází oplocení ve formě zrezivělého plechu je navrženo vysazení mladých habrů, tak aby tvořilo živý plot.

Cesta – novým prvkem je zde navržena cesta, která by z hlediska půdorysu obkreslovala běžeckou cestu, která se line po obvodu vrchu. Tato cesta by navazovalo od hlavní příchozí asfaltové cesty a její charakter by byl pouze písčité, či jemně štěrkový. Na obrázku č. 8 je vyznačeno, jak by cesta vedla. Počítá se i s tím, že cesta by musela svažovat směrem dolů (na označeno jako „b1“) a poté směrem nahoru, tudíž současný terasovitý terén, který se prostírá v severovýchodní a v severozápadní části vrchu by musel být upraven. Sklon by tvořil max. 6%.

Lavičky – podél této cesty by byly nově zabudovány lavičky. Tyto lavičky by měly zabránit tomu, aby se sedalo na jejich opěradla. Takováto lavička by vrch opěradla neměla zakončen v rovině, ale do střechy. Což by znemožňovalo sezení na opěradle.

Lavičky pro omladinu – cílem této práce je, aby revitalizace oslovila co nejširší veřejnost, proto jsou zde navrhovány také lavičky pro mládež, která ve většině případů upřednostňuje sezení na opěradle lavičky. Tyto lavičky by byly umístěny v těsné blízkosti u skateparku, který se nachází v pravé části běžecké dráhy.

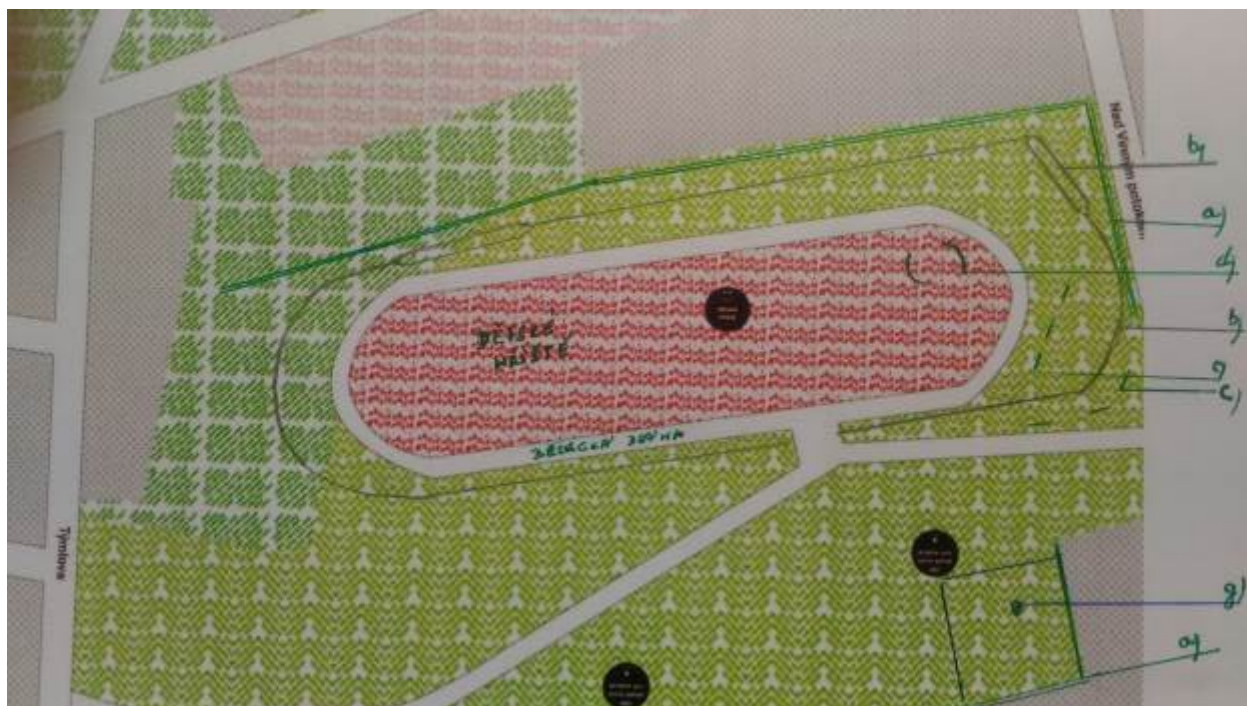
Obrázek 165 Návrh laviček pro mladistvé



Zdroj: <https://www.lavicky-kose.cz>

Prostranství pro gril – toto prostranství je navrženo do jihovýchodní části prostoru, tedy do té části, která se nachází na okraji a je v těsném sousedství s ostatními parcelami. Avšak v této části by případné grilování nemělo ze sousedů nikomu vadit, jelikož se zde nachází haly a průmyslové využití prostoru. Prostor by byl vybetonován v rozměru 2m x 2m a kolem tohoto betonového čtverce by byly zabudovány 4 lavičky a odpadkový koš.

Obrázek 166 Návrh uspořádání území



*Zdroj: <http://www.cistapraha4.cz/priroda/index.php?page=park-vrch-kapitol>, úpravy:
autorka, 2017*

Závěrečné zhodnocení

V posledních měsících je možné zpozorovat, že vrch využívá stále více a více občanů různého věku. Samotný fakt, že zeleň je v sousedství mnoha obydlí v této části Prahy, dává Michli jedno z dalších plus. A navrhovaná revitalizace toto pozitivum ještě navýší. Mnoho lidí hledá zeleň a prostor pro odpočinek či jinou aktivitu, kterou by zde mohlo nalézt a revitalizace by tak splnila svůj efekt. Vrch by pak měl možnost uplatnění v dalších vlnách revitalizace, která by mohla zahrnout např. navazující blízké okolí, kde by bylo vhodné uplatnit např. chybějící přechod pro chodce, který není ani u jedné z navazujících ulic, navrácení chemického WC či další výsadbu dřevin a průběžnou úpravu prostoru. Avšak je nutné myslet i na to, že každá taková revitalizace, která obohacuje veřejné prostranství, se může stát nástrojem např. pro zdražení bytů v okolí, což není pro mnohé chvályhodný indikátor.

Použité zdroje

Čistá Praha, dostupné z: <http://www.cistapraha4.cz/priroda/index.php?page=park-vrch-kapitol>

KUČERA, Petr, dostupné z: <http://kucerapetr.blog.cz/1009/proc-nevyuzit-potencial-tyrsova-vrchu-a-kapitolu>

Lavičky pro mladistvé, zdroj: <https://www.lavicky-kose.cz>

Lezecká stěna, zdroj: <http://www.praha13.cz/file/IN71/Podrobna-zprava-o-revitalizaci.pdf>

Praha neznámá, dostupné z: <http://www.prahaneznamy.cz/praha-4/michle/dolni-michle/>

Praha zelená, dostupné z: <http://www.prahazelena.cz/kapitol.html>

Praha 4, dostupné z: <http://www.praha4.cz/Slavnostni-otevreni-detskeho-hriste-Nad-Vinnym-potokem-tzv-hriste-Kapitol>

RUDL, Aleš, 2016. *Významné stromy živá historie našich obcí a měst*. Praha, Agentura Koniklec, 160 s. ISBN 978-80-904141-5-0

Vyhlídková plocha, zdroj: <http://sumava.net/fr.asp?tab=snet&id=11216&burl=>

Název: Aktuální problémy současného města 2

Autoři: doc. Ing. arch. Vladimíra Šilhánková, Ph.D. (ed.)
a studenti Vysoké školy regionálního rozvoje a Bankovního institutu -
AMBIS

Počet stran: 160

Vydavatel: Vysoká škola regionálního rozvoje a Bankovní institut - AMBIS, Praha

Vydání: první

Rok vydání: 2017

ISBN 978-80-7265-232-7